

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Česká próza s trampskou tematikou po roce 1989

Aneta Kočová

Bakalářská práce

2018

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2016/2017

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Aneta Kočová**
Osobní číslo: **H15191**
Studijní program: **B7105 Historické vědy**
Studijní obor: **Historicko-literární studia**
Název tématu: **Česká próza s trampskou tematikou po roce 1989**
Zadávající katedra: **Katedra literární kultury a slavistiky**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Trampská subkultura už od svého vzniku v českých zemích po první světové válce vytvořila řadu beletristických děl, odrážejících životní hodnoty a postoje trampů i dobovou kulturní a sociální situaci. Tato tradice pak pokračovala i po různých dějinných zvratech (1938, 1948, 1989). Literární tvorba českých trampů není dosud vlastně vůbec odborně zhodnocena, proto se navrhovaná práce průkopnický zaměří na rozbor nejvýznamnějších próz s danou tematikou vytvořených po roce 1989 a srovná současnou podobu takto zaměřené literatury s jejími předchozími vývojovými etapami.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

**FIALOVÁ, Alena (ed.). V souřadnicích mnohosti. Česká literatura první dekády
jednadvacátého století v souvislostech a interpretacích. Praha : Academia, 2014.**

**HRUŠKA, Petr, MACHALA, Lubomír, VODIČKA, Libor, ZIZLER, Jiří (eds.).
V souřadnicích volnosti. Česká literatura devadesátých let dvacátého století
v interpretacích. Praha : Academia, 2008.**

**STUDENOVSKÝ, Tomáš, BLÁHA, Josef. Slovník českých autorů knih pro
chlapce (a nejen pro ně). Praha : Ostrov, 2000.**

Trampský magazín (dostupný online z <http://www.trampsky-magazin.cz/>)

Trapsavec (dostupný online z <http://www.trapsavec.cz/>)

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Antonín Kudláč, Ph.D.

Katedra literární kultury a slavistiky

Datum zadání bakalářské práce: **30. dubna 2017**

Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2018**

prof. PhDr. Karel Rýdl, CSc.
děkan

L.S.

PhDr. Miroslav Kouba, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2017

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 9/2012, bude práce zveřejněna v Univerzitní knihovně a prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 27.11.2018

Aneta Kočová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu bakalářské práce PhDr. Antonínu Kudláčovi, Ph.D. za odborné vedení, cenné rady a čas, který mi věnoval při zpracování této práce. Dále svému příteli a rodině za podporu při studiu.

Název

Česká próza s tramskou tematikou po roce 1989

Anotace

Bakalářská práce pojednává o literatuře s tramskou tematikou po roce 1989. První část se zabývá základními hodnotami trampingu a dějinnými zvraty, které se do této literatury promítly. V druhé části analyzujeme vybraná díla: rozebereme je z různých hledisek a následně provedeme jejich komparaci s historickými etapami. Zvolený materiál zároveň posoudíme v kontextu současné literatury.

Klíčová slova

tramská subkultura, literatura s tramskou tématikou, Rodokaps, Trapsavec, současná česká literatura

Title

Czech Tramp-Themed Prose after 1989

Annotation

The bachelor thesis deals with tramp-themed literature after 1989. The first part deals with the basic values of tramping and the historical reversals, which the literature reflected. In the second part follows the analysis of selected works on the subject, which are examined from various points of view, and then compared with the historical periods. The chosen materials are reviewed on the background of contemporary literature.

Key words

trampian subculture, literature with tramp theme, Rodokaps, Trapsavec, contemporary Czech literature

Obsah

I. Úvod.....	1
II. Uvedení do tématu	4
1 Definice trampingu	4
2 Historie trampingu	7
3 Dějinné zvraty	9
4 Slang.....	12
5 Trampská literatura	14
6 Vývoj literatury	19
7 Trampské literární osobnosti.....	22
III. Analytická část.....	26
8 Trapsavecké povídky	28
8.1 Holky to těžký maj – Miroslav Maruskaj.....	28
8.2 Námluvy – Jan Frána.....	29
8.3 Na Vinohrady – Tomáš Racek	30
8.4 Zápisy z deníku – Radka Cieslarová	31
8.5 Voriginál, vole – Pavla Slepíčková	32
8.6 Postavy	33
8.7 Jména.....	34
8.8 Návraty do minulosti.....	35
8.9 Shrnutí	35
9 Jaroslav Velinský	37
9.1 Osobnost autora.....	37
9.2 Mrtvý z Olivetské hory.....	37
9.2.1 Dějová linie.....	38
9.2.2 Postavy.....	39
9.2.3 Jména	39
9.2.4 Témata	40
9.2.5 Kompozice.....	42
9.3 Labutí píseň	42

9.3.1 Dějová linie.....	42
9.3.2 Postavy.....	43
9.3.3 Jména	43
9.3.4 Témata	45
9.3.5 Kompozice.....	46
9.4 Návraty do minulosti	47
9.5 Shrnutí	48
10 Miroslav Valina.....	50
10. 1 Osobnost autora.....	50
10.2. Ukrutně blízká setkání.....	50
10.2.1 Dějová linie.....	51
10.2.2 Postavy.....	52
10.2.3 Jména	53
10.2.4 Témata	54
10.2.5 Kompozice	55
10.2.6 Návraty do minulosti	56
10.2.7 Shrnutí.....	57
11 Jaroslava Šálková.....	58
11.1 osobnost autora.....	58
11.2 Bajonet po Němcích	58
11.2.1 Dějová linie.....	59
11.2.2 Postavy.....	59
11.2.3 Jména	61
11.2.4 Témata	62
11.2.5 Kompozice.....	64
11.2.6 Návraty do minulosti	65
11.2.7 Shrnutí.....	67
IV. Závěr	68
Bibliografie	75
Summary.....	79

I. Úvod

Trampské hnutí se neodmyslitelně zapsalo do české historie jako ojedinělá subkultura. Jeho počátky můžeme vysledovat již v období před první světovou válkou, kdy začalo pár jedinců nebo malé skupiny vyjíždět do okolní přírody, aby zde mohly strávit alespoň jednu noc pod širým nebem. V této době bylo ještě slovo tramp neznámé a nikdo pravděpodobně ani netušil, že se únik do divoké krajiny stane natolik masovou záležitostí. Je pravdou, že trampingu předcházely vlivy ze zahraničí, ale v českém prostředí vznikla zcela ojedinělá forma, kterou si dotyční přizpůsobili zdejším podmínkám a ve zcela odlišném prostředí. Za tak dlouhé období tohoto fenoménu můžeme očekávat určitý vývoj a jisté změny, které se nutně musely pod vlivem politických a historických událostí a vývoje moderní techniky projevit. Přesto zůstávají základní hodnoty trampování stejné až doposud. Veselou partu lidí oblečenou v zeleném s kytarou v ruce už není vidět tak často jako dřív, ale tramping má své následovníky a pokračuje i nadále. Doufejme, že tak tomu bude ještě dlouho.

Důvodem, proč jsem si toto téma vybrala, byl fakt, že subkultury jako takové mě zajímaly vždy. Je nanejvýš pozoruhodné zjišťovat jejich vývoj (pokud nějaký nastal), historii, základní aspekty a zájmy, které danou skupinu lidí spojuje a zároveň odlišuje od ostatních. Česká republika je taktéž bohatá na různé subkultury, kterým se dlouho nikdo komplexně nevěnoval, proto jsem vřele uvítala dílo Vladimira 518 – *Kmeny*, který se této problematice věnuje. Odlišnosti často vzbuzují v okolí předsudky a názory, které jsou často mylné, a i z toho důvodu mě na danou tematiku baví hledat odpovědi, které tyto předsudky ukazují jako zbytečné a neodůvodněné. Konkrétně u trampingu mě zaujal blízký vztah k přírodě, ke které se chovají s patřičnou úctou, což vidím jako důležité hledisko k uchování přírody pro další generace. V současné době se vyjadřují k ochraně přírody, k ekologii a dalším současným problémům, které jim neumožňují maximální svobodu a spíše je omezují.

Tramping má za sebou dlouhou a zajímavou historii, přesto se nikdo komplexně jeho vývoji nevěnuje, důvodem je složité bádání ztížené nedostatkem materiálů, z nichž by se dalo čerpat. Nechuť trampů se organizovat ztížila možnost úplného zmapování jejich hnutí. *„Tramping odmítající organizační svázanost, pochopitelně postrádá běžný spisový materiál spolků a institucí. Tuto skutečnost pocítujeme z badatelského hlediska zvláště nemile v případě zápisů ze schůzí osad. Většinu milovníků nezávislého táboření totiž okamžitě naběhla vyrážka*

při představě, že by měli jako skauti pořádat nějaké zasedání a dělat z něho záznam.“¹ Jan Krško v díle *Meziválečný tramping na Rakovnicku* podrobněji rozebírá možné použitelné zdroje, ze kterých je možné čerpat. Jednak to mohou být tramské zpěvníky, zvadla, kterými se trampové zvali na potlachy, případně jednotlivé časopisy. Kroniky byly vedeny způsobem kratšího komentáře a nacházejí se ve většině v soukromých sbírkách, řada prací se věnuje spíše regionálnímu trampingu. Některé městské archiválie uchovávají záznamy o kulturních počinech trampů, také mohou posloužit nájemní smlouvy tábořišť nebo ústní svědectví pamětníků, která jsou ale často do značné míry zkreslená.

K trampování zcela neodmyslitelně patří hudba a literatura, která má svá specifika a ani této problematice se zatím nikdo doposud podrobněji nevěnoval. Proto cílem této práce bude komplexní rozbor vybraných prozaických děl s tramskou tematikou po roce 1989. Tato práce se zaměří na autory: Jaroslava Velinského, Jaroslavu Šálkovou, Miroslava Valinu a také na autory povídek tramské soutěže Trapsavec z roku 2017. Dále představíme dvě stěžejní osobnosti českého trampingu, které se zasloužily o sepsání dějin hnutí a ve své době stály proti sobě na opačné straně nejen z politických důvodů. Konkrétně je to Bub Hurikán a Géza Včelička. V analytické části bakalářské práce se zaměříme na díla: *Mrtvý z Olivetské hory*, který vyšel jako úvodní román ve znovu obnoveném Rodokapsu. Dále se budeme věnovat dílu z prostředí tramského festivalu *Labutí Píseň*, dobrodružství mladých trampů nám přinesou *Ukrutně blízka setkání* a zaměříme se na dílo alespoň jedné tramské autorky s názvem *Bajonet po Němcích*. Kritériem pro výběr autorů a jejich děl nám bylo vydání po roce 1989 a zasazení příběhu do tramského prostředí. Důležitým hlediskem pro nás také bylo žánrové rozhraní a vývoj, který jsme mohli sledovat u Jaroslava Velinského, jehož dílo jsme mohli porovnat s tvorbou Jaroslavy Šálkové, která se nechala tímto autorem inspirovat. V trapsavecké sbírce jsme jako kritérium výběru volili jednak umístění v kategorii, které nám přiblížilo věk daného soutěžícího, a jednak dané téma povídky. Naším dalším cílem bylo vybrání autorů, kteří tvořili před rokem 1989, abychom mohli provést komparaci s díly napsanými po tomto roce. Tomu odpovídali autoři Bob Hurikán a Géza Včelička.

Práce je rozdělena na dvě hlavní části, a to teoretickou, která nás uvede do tématu a seznámí se základy trampingu, a analytickou. V první části se nejprve pokusíme vymezit pomocí dostupných odborných knih pojem tramping. S tím nám pomohou knihy *Kmeny 0*, *Volný čas a Dějiny trampingu*. Poté přejdeme k historii trampingu a seznámíme se s jednotlivými historickými zvraty, které tramping zasáhly a promítly se do literatury. K tomu

---

¹ KRŠKO Jan, *Meziválečný tramping na Rakovnicku*. Rakovník: Státní okresní archiv, 2008, s. 20. ISBN 978-80-86772-38-7

využijeme předchozí díla a navíc *Folklor atomového věku*. V krátké podkapitole se budeme věnovat slangu, který si subkultura osvojila a jenž je pevnou součástí tramské literatury. Zásadní kapitolou teoretické části bude literatura. Seznámíme se tak s tramskou četbou, časopisy a především Rodokapsem, který představíme obsírněji. K výkladu jsme použili knihy: *Literatura přes palubu a Svět rodokapsu*. Poslední kapitola teoretické části se věnuje literatuře po roce 1989, zde jsme využili díla *V souřadnicích mnohosti a V souřadnicích volnosti*.

V analytické části nejprve krátce představíme autory, abychom se posléze mohli věnovat rozboru jejich děl s pomocí knihy *Na okraji chaosu* od Daniely Hodrové, čerpali jsme zejména z kapitoly *Postava definice – postava hypotéza a Jména*. Jednotlivé části jsou pak rozděleny na podkapitoly, které nám krátce přiblíží děj, také se zaměříme na jednotlivé postavy díla a jejich jména s ohledem na možná kritéria výběru autora. V tematickém rozboru se pokusíme odhadnout hlavní motiv díla a vedlejší motivy se zřetelem k prostředí, které hraje v tramské literatuře zásadní roli. V kompoziční části budeme vycházet z použitého jazyka autora a v konečné fázi si ukážeme, jakým způsobem se autor v díle obrací zpět do minulosti a jak se v díle promítá současnost. Nakonec dané dílo zhodnotíme jako celek.

K vybraným dílům budeme přistupovat pomocí metody komparace, kdy porovnáme literaturu s tramskou tematikou před rokem 1989 a následně díla po tomto roce. Analyzujeme jednotlivé části pomocí vybraných a dostupných odborných děl. Také využijeme hledisko historicko-literární na pozadí současné literatury.

II. Uvedení do tématu

Abychom mohli přejít k analytické části, bude nutné si nejprve objasnit pojem tramping a jeho základní aspekty, které se projevují v literatuře s tímto tématem. Následně si stručně nastíníme historii hnutí a projdeme si nejdůležitější zvraty, kterými hnutí muselo projít a jež opět pak měly vliv na trampskou literaturu. S trampingem je spojený specifický slang, který je také pevnou součástí tohoto prostředí a je spjatý s trampskou literaturou, kterou si následně nastíníme. Pro rozbor vybraných próz je důležitý celkový vývoj literatury. V poslední kapitole této části si představíme dva významné autory spojené s počátky trampské literatury a pokusy detailně zmapovat historii trampingu.

1 Definice trampingu

Literatury, věnující se trampingu, není mnoho, ale pomalu přibývají publikace věnující se této problematice, ať už z řad bakalářských a diplomových prací, nebo vedených výzkumů a dalších odborných prací. Z dostupných pramenů jsem vybrala několik definic trampingu, které by daný pojem měly objasnit a přiblížit: „...**Tramp** (*trempe*) angl. *tulák, bezcílný cestovatel pěšky. V nejnovější době název pro výletníky, pěstující pravidelný weekend a táboření v přírodě, na rozdíl od skautů velmi volného rázu. Podle vzoru am. si i evr. t-ové osvojili různé zvyky a způsoby: zpěv kolem táborového ohně, chaty k občasnému pobytu, někde i organizaci tábora v osadu s šerifem v čele atd. Výstřelky t-ské se potírají dohledem v lesích a na březích řek, prováděných zem. četnictvem soukr. lesním zřízenectvem. Čes. t-ské hnutí si vytvořilo i zvl. argot, často groteskní (paďouři, fešule, potlach, táborák atd.) a vyd. I vl. časopisy.*“² Jde spíše o dobové slovníkové heslo, které je ve vztahu k trampům negativní a ovlivněné postojem vlády, která měla s trampy napjatý vztah vedoucí ke střetům v jednotlivých dějinných etapách s cílem hnutí potlačit a mít nad ním kontrolu, což se naštěstí nakonec nepovedlo.

Na otázku, proč vlastně lidé trampují, odpovídá ve své knize *Dějiny trampingu* Bob Hurikán: „*Abychom unavené tělo i mysl po celotýdenní práci osvěžili jinými myšlenkami, jež nemají nic společného s všednostmi života; abychom odchodem do přírody unikli jedům velkoměsta; abychom přirozeným a nenuceným pohybem ve zdravém ovzduší se opět připravili ke svým životním úkolům.*“³

---

² Masarykův slovník naučný: *Lidová encyklopedie všeobecných vědomostí*. 7. díl., H-Kn. Praha: Československý kompas, 1933.

³ HURIKÁN Bob, *Dějiny trampingu*. Praha: Novinář, 1990, s. 10.

Základní princip trampingu a jeho hodnoty, které přežily, vystihl v rozhovoru Petr „Vokoun“ Náhlík, dlouholetý tramp: „*Podstata i dnes zůstává v demokracii. Svoboda, kamarádství, malebnost, úcta k přírodě.*“⁴ Všechny tyto atributy jsou velice důležité a trampy spojují už od svého počátku vlastně až doposud i přes určitý vývoj, který trampové prodělali. Tyto základní hodnoty, především pak svoboda, byly během let působení Kubátova zákona a komunismu v ohrožení. S příchodem a rozšířením levicového myšlení se někteří trampové přiklonili na stranu druhou, aniž by mohli od začátku tušit, co vše to přinese. Mělo to za následek rozdělení trampů, což způsobovalo vzájemné špinění se a rozkoly. Přesto si myslím, že nikdo z nich o omezující zákony, prohlídky a cenzuru ve skutečnosti nestál. Kdo z nich mohl tušit, jak daleko to vlastně zajde. Nakonec se i oni spojili v boji za pokračování hnutí v podobě z dob bez omezení. Dá se říct, že ani v demokracii nejsou stoprocentně svobodní, úskali nalézáme v stále se rozšiřujících soukromých pozemcích a chráněných územích, dále v nemožnosti volně rozdělovat oheň a ve větší míře komerčního využití přírodního prostředí.

Vzhledem k československému fenoménu trampování, který jinde ve světě nemá obdoby, vidím, jako podstatná slova Jana Pohunka, pracovníka Národního muzea, který se systematicky věnuje historii trampingu: „*Trampové jsou ve své podstatě vůbec prvním moderním československým kmenem v současném významu toho slova.*“⁵ Opravdu šlo o ojedinělé a první doložitelné masové hnutí na území Čech s originálním slangem, oblečením a společnými zájmy. Postihnout ale přesnou historii tohoto fenoménu vzhledem k nechuti trampů se organizovat je velice složité a téměř nemožné. Jednotlivé atributy proto nelze jednoznačně vymezit.

Hodnoty a vztah k trampingu, ale i myšlení jednotlivců se měnily spolu s vlivy, které nějakým způsobem jednotlivce oslovovaly a hnutí formovaly. Jednotlivě byl každý jiný, stejně tak i jejich přístup k tomuto fenoménu. Velkou měrou zasáhly do vývoje trampingu dobové zvraty a politika. Nemůžeme upřít zásluhu ani střetům s širokou veřejností. Ke vzniku celého hnutí zcela jistě dopomohly inspirační zdroje ze zahraničí a příhodná doba, která v trampech vzbudila potřebu útěchy v přírodě, oprostění se od všedních dní spojené s dobrodružstvím individuálně nebo s kamarády, kteří jim rozumí a vytvoří si tak vlastní krajinu a domov, který je odlišný od toho reálného. Přesto nalézáme společné hodnoty, které přetrvávají dodnes a tvoří základ trampského přátelství a trampování jako takového, které se promítá i do knižní tvorby.

---

⁴ CHARVÁT, Jan. Trampové. In: 518, Vladimír. *Kmeny 0*. Praha: Bigg Boss, Yinachi, 2013, s. 75. ISBN 978-80-903973-8-5.

⁵ Tamtéž s. 57.

K jejich pochopení vidíme jako klíčové dobové podmínky a historii samotného vzniku trampování.

2 Historie trampingu

Aby mohl trampingu vzniknout jako masové hnutí v Čechách, musely mu předcházet vlivy ze zahraničí, konkrétně americký woodcraft, který založil Ernest Thompson Seton, a v Británii pod vedením Roberta Baden-Powella, inspirovaného americkým kolegou, ale poněkud s jinou představou, vznikl skauting. Hlavní myšlenka woodcraftu (v překladu lesní moudrost) spočívala v ideji života severoamerických Indiánů a výchovy mládeže v souladu s přírodou. Skauting vznikl téměř souběžně a s obdobným myšlením, ale byl o poznání svázanější a hlavně militantnější. Před první světovou válkou začal Antonín Benjamin Svojsík propagovat skauting i u nás, přejmenoval ho – vznikl počestnější Junák, vznikl na stejných principech, ale dá se říct, že měl trochu benevolentnější podmínky. Pozdějším trampům přestaly vyhovovat přísné kázeňské podmínky skautingu a woodcraftu, a proto se rozhodli sami nebo s malou skupinkou kamarádů vyhledat dobrodružství v přírodě. První průkopníci nebyli ještě nijak pojmenováni, neměli své pevně dané místo, na které pravidelně jezdili, ani sjednocené oblečení a pravidla, pouze je spojovala touha vydat se hledat tajemnou krajinu na vlastní pěst. „*Tomuto tulačení se tenkrát neříkalo ,tramping‘. Byl to jen ,výlet‘ nebo ,toulka‘.*“⁶

Objevily se ale i další neméně podstatné vlivy, které vedly ke vzniku trampského hnutí. Jednak tomu napomohla nepříznivá sociální doba, ale také dobrodružná literatura a později filmy ze západu, z autorů pak Jack London, Karel May či Jaroslav Foglar. Další výhodou bylo, že k trampům se mohl dát opravdu každý, nebyl k tomu potřeba nějaký větší finanční obnos. Stačil vlastně kladný vztah k přírodě, ve které hledali útěchu, útek před realitou všedních dní, ale také dobrodružství. Snad je vedla i touha nalézt vysněnou americkou krajinu z dobrodružných příběhů. Zakořenění romantismu, ale i přání vlastnit moře či pořádné hory k tomu jistě také přispěly velkou měrou. Když k tomu všemu přičteme utržené rány z historie, kdy jsme byli srdcem Evropy, obklopeni většími státy, je logické, že jsme toužili po něčem větším, co bude jenom naše. I to je jeden z možných výkladů toho, proč vlastně hnutí vzniklo nebo k tomu minimálně velkou měrou přispělo.

Samotné slovo tramp přišlo s knihou Jacka Londona *Cesta*, ve které byl za trampa označován tulák, který vandruje z místa na místo. Publicista Stanislav Motl je přesvědčený, že svou zásluhu na rozšíření slova má jistě i Čech Zdeněk Matěj Kuděj, který po Americe jako tramp cestoval a doma napsal několik fejetonů a črty z cest.⁷ Samotné slovo se dostalo mezi

---

⁶ HURIKÁN Bob, *Dějiny trampingu*. Praha: Novinář, 1990, s. 14.

⁷ *Zvláštní znamení touha*. 1. díl „Tam nahoře v Proudech je nebezpečno“ [epizoda televizního seriálu]. ČT2. 02. 09. 2015

širší veřejnost, která nejdříve říkala trampům „divocí skauti“. Důvodem byl jejich vzhled, ale také třeba to, že holky s kluky spí v jednu stanu a táboří společně. Navíc často byli zobrazováni jako opilí povaleči s rukama v kapsách. Braková literatura neměla pouze dopad na to, jak trávit čas o víkendu jinak, ale promítla se i do tramského oblečení, názvů a samotného jazyka komunity.

Trampové začali objevovat kouzlo přírody, některá místa se jim zalíbila natolik, že si na nich udělali tábořiště, později první tramské osady. „*Samotný termín tramská osada však nezůstal omezen jen na místa, kde vznikaly dřevěné přístřešky, ale vztáhl se na všechna tábořiště se spaním pod stanem nebo pod širákem. V přeneseném slova smyslu pojem tramská osada zahrnul vlastní partu lidí, navštěvující dané místo, a dokonce i skupinu, jež preferovala volné toulání po neznámé krajině.*“⁸ Tak přestal být tramping čistě individuální záležitostí. „*Mezi trampy panoval určitý druh alespoň formální hierarchie, kdy si členové osady volili ze svého středu vůdce, kterému po vzoru amerických westernů říkali šerif. Existence vůdce šerifa závažným způsobem neomezovala rozhodování ostatních příslušníků osady, ale spíše symbolicky stmelovala přátelský kolektiv.*“⁹

---

⁸ KRŠKO Jan, *Meziválečný tramping na Rakovnicku*. Rakovník: Státní okresní archiv, 2008, s. 15. ISBN 978-80-86772-38-7

⁹ Tamtéž s. 17.

3 Dějinné zvraty

Trampové si prošli různými dějinnými zvraty. Počátky hnutí můžeme vysledovat ještě před 1. světovou válkou, naplno se ale projeví až po ní. První známá trampská osada vznikla v roce 1918 pod názvem Ztracená naděje při tzv. Svatojánských proudech na řece Vltavě. Není náhodou, že první osady vznikly kolem údolí a řek Prahy. Důvodem byla blízká lokace z města a využití volné soboty a neděle. Proto byly nejvytíženějšími místy okolí řeky Berounky, Vltavy a Labe, později se ale rozšířily do ostatních míst po celé republice.

Ačkoliv byli trampové apolitici, vliv Karla Marxe se začal na konci 20. a začátkem 30. let projevovat i v jejich subkultuře. Část trampů se začala veřejně hlásit k levici, proti které se veřejně postavila skupina kolem legendárního trampa Boba Hurikána, podporovaná časopisy: *Naše osady* a *Polední list*. Ti kritizovali skupinu trampů kolem Gézy Včeličky, kteří podle nich zatahují do trampingu politiku a snaží se jej organizačně svázat s komunistickou mocí, k tomu je obvinili z vyvolání přijetí tzv. Kubátova zákona.¹⁰ V dubnu 1931 vydal zemský prezident Hugo Kubát vyhlášku, která trampingu zásadním směrem omezovala. Podle jednotlivých ustanovení došlo k zákazu koupání s výjimkou vyhrazených míst, pobíhání v plavkách mimo koupaliště nebo nošení zbraní bez zbrojního pasu, ale také zákaz společného táboření nesezdaných mužů a žen. Vynalézaví trampové si alespoň částečně vypomohli falešnými snubními prstýnky. Nařízení vyvolalo logicky rozporuplné reakce nelibosti a rozsáhlou vlnu protestů. Trampové se proti Kubátovi spojili a vytvořili organizace: *Trampský obranný výbor* a *Unii trampských osad*, nechyběly masové manifestace konané jako potlachy či protestní tábor, který ukončil policejní zásah. Protesty ale nepomohly a Kubát chystal další, ještě přísnější zákaz, který se týkal omezení účasti na volném táboření. Nakonec se trampům dostalo spravedlnosti, a to v roce 1935, kdy Nejvyšší správní soud výnos oficiálně zrušil. Důvodem mohlo být i to, že v praxi se řada lokálních orgánů státní bezpečnosti a správy nehodlala dodržováním nařízení vůbec zaobírat.

Trampové se ale neradovali dlouho a výpravy do přírody jim částečně překazila další válka, kdy se řada trampů zapojila v zahraničních armádách, ale i v odbojových skupinách, další zahynuli přímo v bojích, případně byli popraveni. „*Trampské sruby se staly útočištěm českých i sovětských partyzánů, poněvadž stály na opuštěných, často špatně dostupných místech*

---

¹⁰ Krško Jan, *Dějiny trampingu v pohledu Boba Hurikána a Gézy Včeličky* [online]. 25.01.2017 [cit. 05.10.2018] Dostupné z: http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:bGJv79xXb48J:cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta.1.element.desklight-20bd4c71-04ad-474a-b3f0-dbff0f032fe6c/c/Jan_Krsko_171-183.pdf+&cd=1&hl=cs&ct=clnk&gl=cz

a unikaly tak pozornosti úřadů. Dusivý okupační režim, i když nechával tramping pasivně přežívat, způsobil, že mimo několik písni publikovaných především na začátku války nic nového v trampském hnutí nevzniklo a řady trampů prořídly.“¹¹

Další etapa, která poznamenala tramping, nastala s nástupem komunistické totality v roce 1948. Tramping se rostoucími sympatiemi a vzory čerpajícími ze západu stával čím dál populárnější, a tak není překvapení, že začal komunistické moci vadit. Jeden z mnoha důvodů byla nemožná organizace a její nemožnost ji mít pod dostatečnou kontrolou. Trampové ale nebyli jediní, kteří se objevili v hledáčku zájmu komunistické moci. Socialismus viděl jako problémové uskupení i skauting, vychovaný na principu demokracie, tím se ale řady trampingu rozrostly o další členy, konkrétně zběhlé a otrávené skaty z komunistického pronásledování.

Šikanování veřejnou mocí začalo opatrně, nejprve urážlivými články s agitací proti trampům. Později přibývaly kontroly trampů a následovalo zabavení jejich předmětů na vlakovém nádraží. Šedesátá léta přinesla krátké svobodné nadechnutí, ale na jeho konci mohla veřejná moc proti trampům opět zasáhnout, tentokrát bez použití násilí. Cílem bylo ovlivnění přes na oko povolené akce, které stejně byly sledované a povolené časopisy s trampskou rubrikou. Trampové se buzeraci během uvolnění stejně nevyhnuli, naopak je tato doba ve znamení dvou nejhorších střetů s veřejnou mocí. První z nich se nazývá Krvavej potlach, kdy v roce 1963 v Jetřichovicích na Děčínsku při trampském potlachu byly surově zbity desítky lidí, když se je snažila rozehnat Veřejná bezpečnost, zabavila jim stovky věcí, několik z nich odvezla na jiné místo nebo přímo k výslechu, následně byli vyhozeni z práce. Následující akce se odehrála v roce 1977 v Brdech. Během noci příslušníci VB pomocí výbušnin zničili osady a sruby. Trampové tento den nazvali jako *Velkou dynamitovou show* a podle očitých svědků šlo o odplatu za podepsání charty brdskými trampy. Přesto vychází celá řada trampských samizdatů, dál se koná každoroční Porta, festival country a folkových písni, sice veřejně povolený, ale konaný pod dohledem Socialistického svazu mládeže. Je jasné, že proto nemůže být brán mezi trampy jako čistokrevná trampská akce.¹²

V tomto nelehkém období začíná literární soutěž Trapsavec a nově se objevila veřejná časopisecká rubrika Táborový oheň v Mladém světě, samozřejmě jediná povolená s cílem ovlivnit širokou veřejnost a samotné trampy. Řada trampů s nesnesitelným pocitem nesvobody emigruje do zahraničí, ale svého toulavého života v přírodě se nevzdají, a tak není náhodou, že

---

¹¹ KNIŽÁK, Milan. Weekendová utopie. In: MICHAJLOVÁ, Světlana. *Volný čas*. Praha: Národní galerie, 2013, s. 26. ISBN 978-80-7035-531-2.

¹² CHARVÁT, Jan. Trampové. In: 518, Vladimír. *Kmeny 0*. Praha: Bigg Boss, Yinachi, 2013, s. 76-77. ISBN 978-80-903973-8-5.

české a slovenské trampské osady vznikají i tam. První celosvětový potlach na sebe nenechá dlouho čekat a koná se v roce 1978 v Yokonu. Celosvětové potlaxy pokračují dodnes, a řada trampů si tak mohla splnit dávný sen, vydat se do krajiny ze svých oblíbených hrdinských příběhů.

Světové války a komunismus nebyly jedinými škůdci trampů, kteří dopomohli k jeho zániku. Patřili k nim i chalupáři společně s chataři, kteří se rozmohli především v šedesátých a sedmdesátých letech. Často zastavěli řadu zajímavých přírodních míst, která nevkusně vyzdobili a vyplnili městským komfortem. Nemůžeme jim to ale zazlívat, i pro ně to byla často téměř jediná možná šance, jak si odpočinout od každodenních útrap, a hlavně možnost někam vycestovat, když do zahraničí to nebylo kromě pár oblastí možné. Kýč, pohodlnost, ale i jistá módnost se objevily i v trampských řadách, staří zatvrzelí trampové tomu přihlíželi velice nelibě. Vzpomínají na staré časy a táboření v často tvrdých podmínkách. Tramping došel do období absolutní svobody, která ho paradoxně ještě více přidusila. Možných vysvětlení je víc. Objevila se řada možností, jak trávit volný čas, téměř nic není zakázáno a příznějme si to, právě zákazy a kontroly přidávaly trampingu kouzlo, dobrodružství skupinu ještě více stmelovalo. Krajinné prostředí tomuto fenoménu také moc nepomáhá. V lesích je zakázáno rozdělávat oheň, přibylo více chráněných míst, kde není nic dovoleno, stále přibývá chatařů a v lesích bývá čím dál živěji. Potřeba pohodlnosti a komfortu tomu také moc nepřidává. Přesto český tramping žije, objevuje se čím dál více prací a studií věnujících se jemu a jeho aspektům, stále se pořádají potlaxy, Porta, literární soutěže s tramskou tematikou. V tradici pokračují děti a vnoučata trampů. Sem tam objeví kouzlo trampingu i noví jedinci, kteří nemají trampování v kořenech, ale spojuje je touha po dobrodružství v těsném sepětí s přírodou.

4 Slang

Jeden z mnoha specifických znaků trampingu je vlastní vytvořený slang, ve kterém spolu jednotlivci komunikují. Inspiraci čerpali ze západní literatury, některá slova si vytvořili sami, další přinesla do tramského slovníku široká veřejnost a její vnímání skupiny, která učinila pokus celé hnutí nějak pojmenovat. „*Na rozdíl od tradičních skatů jim veřejnost začala říkat divocí skauti. Mezi samotnými stoupenci volného táboření se nicméně toto trochu posměšné označení příliš neujalo. Oslovovali se zpočátku proto jen obyčejně kamaráde.*“¹³ Z divokých skautů se tedy brzy stali trampové díky knize *Cesta* od Jacka Londona a snad i zásluhou Zdeňka Matěje Kuděje a jeho knihy *Mezi dvěma oceány*. Jak se šířil tramping, přibývalo i dalších slov, která vycházela z potřeby odlišit se od ostatních. Není tedy divu, že zbytek obyvatelstva, který se trampingu nevěnoval, byl nazván: pad'ouři či mastňáci, to kvůli mastným papírům ze salámu, které pohazovali v lese a na výletě do přírody, a oni jim snad na oplátku posměšně říkali kotlíkáři. Sraz trampů se nazýval potlach, na který byli pozváni zvadlem. Věci nutné k víkendovému táboření si úhledně zabalili do telete, usny, uzdy, usárny, tedy do vojenské torny, večer se zabalili do mumie, podomácky vyrobeného spacáku či cely. V torně nesměl chybět bagr, tedy lžíce, a krom zmíněné torny nechyběl ani žracák, ve kterém jsme většinou mohli najít spíše skromné pokrmy. Zázitky a kresby z čundrů se zapisovaly do cancáku (tramského deníčku). K ohni se vytáhlo sladké dřevo, tedy kytara, které se ujal zručnější a hudebně nadaný tramp a doplnil tak veselou atmosféru. Na místo trampy dovezl courák, pacifik nebo také čugál a jízdenku jim zkontroval štíplístek.

Osady, jednotlivá místa, řeky a chaty svůj vliv z dobrodružné literatury neutajily. Názvy nepřevzali trampové jen z románů a jejich hlavních hrdinů, ale podnět k jejich vytvoření jim dalo i místní označení z amerických oblastí. Z Vltavy tu najednou byla Velká řeka, z osad to pak byly Ztracená naděje, Gold River, Nevada, Yukon atd. Obdobně dávali trampové nová jména sami sobě. „*Pokud se někdo chtěl toulat po nekonečných dálkách a prožívat stejné okamžiky jako například kolonisté v hlubokých kanadských lesích, jen těžko mohl mít za parťáka Honzu, Čendu, Kamila, ale jedině Johna, Billa, Harryho. Tyto přezdívky však nevznikaly pouze pod dojmem westernové romantiky, ale třeba na základě určité komické situace či vlastnosti dotyčné osoby.*“¹⁴ Stávalo se, že v běžném kontaktu ani své pravé jméno neznali. V čele jednotlivých tábořišť a osad byl šerif. Škála tramských slov je opravdu široká,

---

¹³ KRŠKO Jan, *Meziválečný tramping na Rakovnicku*. Rakovník: Státní okresní archiv, 2008, s. 13. ISBN 978-80-86772-38-7

¹⁴ Tamtéž s. 18

tramskému hnutí propůjčují dobrodružné kouzlo a dodávají na autentičnosti, ale také dopomáhají vytvořit si svůj dokonale izolovaný svět, vysněný a možná stejně drsný jako z jejich oblíbených příběhů.

5 Trampská literatura

Tramping pronikl časem i do uměleckých sfér, kromě hudby, kdy některé písně stihly zlidovět, a architektury, kterou představovalo symbolické a ojedinělé místo často z provizorních prostředků, které dotyčný našel, prošlo vývojem od skromných tábořišť po rozsáhlý komplex osad. Písně všeobecně nemají k literatuře daleko, dal se proto posun k vlastní tvorbě očekávat, od začátku byla subkultura spojená s dobrodružnou literaturou především ze zahraničí. S rozšířením hnutí vznikaly první časopisy a trampské rubriky. Svým velmi subjektivním obsahem byl zajímavý zcela jistě „cancák“ – svérázný trampský památníček, který sloužil k osobní potřebě trampa. Většinou bychom v něm našli kresby, písničky, velmi stručně zachycené zážitky, fotky z vandrů, vzkazy, vtipy, adresy, jízdní řády či vzkazy kamarádům. Kromě cancáku obohacují trampskou literaturu pověsti. Trampské pověsti mají své specifikum, které vychází z míst, které trampové znají a sami ho navštěvují. Příběh je vtípně nebo mysteriózně laděný a provází ho smyšlená osoba, duch či jiné stvoření. Tento folklorní žánr podtrhuje romantické kouzlo trampských krajin a svou funkci plní při vyprávění u táborového ohně nebo při výletech na ona pověstná místa, kam se trampové vydávají za dobrodružstvím a dávají okázale najevo svou nebojácnost.

„Jedním z typických rysů „legend trippingu“ a pověstí táborových ohňů, který se promítá i do trampského folkloru, je existence konkrétně pojmenovaných fiktivních postav s řadou detailních atributů. Zpravidla jde o duchy, vrahy či šílence, kteří jsou svázáni s konkrétním místem nebo oblastí a slouží jako stabilní inventář místních strašidelných historek.“¹⁵

Jako typický příklad udává autor Hanse Hagena, oblíbeného ducha kolem lomů Amerika u Karlštejna, spojený s 2. světovou válkou, který má návštěvníkům přerezávat lana a jinak jim ztěžovat pobyt v okolí. Obliba této postavy došla tak daleko, že se začala objevovat i na suvenýrech pro návštěvníky. Vyvolávání samotného Hagena mělo patřit ke zkoušce z odvahy v trampském kolektivu.¹⁶

Mezi četbu můžeme zařadit časopis, který se věnoval trampingu celý, nebo byla k tomuto tématu vytvořena jedna pravidelná rubrika. Samotní trampové se vydáváním časopisů většinou nezabývali. Výjimkou byl časopis Proudník z povltavské osady Ztracená naděje. Mezi první časopisy patří Tramp a Naše osady. S rozšiřující se oblibou trampování začala jednotlivé časopisy vydávat zavedená vydavatelství, snaha naklonit si trampy měla často politický

---

¹⁵ POHUNEK Jan, Kultura trampů. In: BITTNEROVÁ, Dana, JANEČEK, Petr. *Folklor atomového věku: kolektivně sdílené prvky expresivní kultury v soudobé české společnosti*. Praha: Národní muzeum, 2011, s. 80–81. ISBN 978-80-7036-315-7.

¹⁶ Tamtéž s. 80-81

podtext: „*Na socialisty se tak orientoval časopis Ahoj na neděli, k sociálním demokratům měla blízko Naše stezka a články v listině Tramp se netajily sympatiemi ke komunistické straně. Za nezávislé se pak považovaly Naše osady.*“¹⁷ V současnosti můžeme na internetu číst Trampský magazín, v papírové podobě vychází jako měsíčník trampský časopis Puchejř.

Velmi oblíbenou četbou se nejen mezi trampy stal Rodokaps, který měl podle Pavla Janáčka hned tři významy. Pod prvním pojmem nalézáme western 20. století, dobrodružný román z Divokého západu s hlavní postavou kovboje nebo šerifa. Western patřil mezi velmi oblíbenou literaturu trampů, v sešitové edici především po jeho obnovení po roce 1989 tento žánr převažoval nad ostatními. „*Detektivky, horor, science fiction a případně další druhy literární fantastiky stály evidentně na okraji zájmů čtenářů Rodokapsu a byly zařazovány jen výjimečně (Ivan Doležal odhaduje, že na jeden román jiného žánru připadlo zhruba 30–40 westernů).*“¹⁸

Další význam je spojen s literaturou, jež nemá ambice umělecké literatury, tzv. populární literaturou. Poslední pojem spočívá v publikačním typu jako mnohotvárné univerzum, šíření textu, obchodování s ním atd. Celkově můžeme tento pojem chápat jako označení pro druh četby. Kniha nebyla určena k opatrování v knihovnách, neměla vysoké ambice ani nároky na čtenáře. Byla to živá literatura, neomezená časem, která nereagovala na aktuální a palčivé problémy, neřešila politiku, ale přinášela čtenářům potěšení v podobě oddechové četby plné napětí, dobrodružných chvil, doprovázených silnými vzorovými hrdiny. „*Svým způsobem se tedy rodokaps obracel k člověku města, k člověku bez knihovny, a třeba i bez domova, k člověku na cestách, který minulost neschraňuje, ale zbavuje se jí, k poutníku přítomností, čekatelů budoucností, krátce – k obyvateli moderní doby.*“¹⁹

Neznamená to ale úplné odvrácení od aktuálního dění, částečně se dotýkal tématu aktuální doby ve spojitosti se současnou technologií. Rodokaps byl těsně spojen i s dalšími obory populární literatury, které samozřejmě zahrnovaly odvětví kinematografie, populární hudby a zábavného divadla.

Již od svého počátku byl Rodokaps stěžejně zaměřený na trampy, důkazem nám může být několik pravidelných rubrik, věnovaných právě trampingu a příbuzným odvětvím. „*Nejtrvalejší životnost vykazovala Howgh...!, s podtitulem čtení pro tuláky, trampy, vodáky a další*

---

¹⁷ KRŠKO Jan, *Meziválečný tramping na Rakovnicku*. Rakovník: Státní okresní archiv, 2008, s. 22. ISBN 978-80-86772-38-7

¹⁸ KUDLÁČ, Antonín K. K. *Literatura přes palubu*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2010. Tahy, s. 29. ISBN 978-80-87378-25-0.

¹⁹ JANÁČEK, Pavel a Michal JAREŠ. *Svět rodokapsu: komentovaný soupis sešitových románových edic 30. a 40. let 20. století*. Praha: Karolinum, 2002, s. 10 ISBN 80-246-0640-2.

dobrodruhy, jejíž náplní byly nejrůznější články s tematikou trampingu, cestování a s tím souvisejících zájmů.“²⁰

Rodokaps zpravidla vycházel jako sešitová románová edice, která má blíže ke knize než k časopisu. Jeho formát byl A4–A6, obsahoval vždy jeden ukončený román, ve větších formátech zalomený do dvou sloupců pro lepší čtivost. Název románu a jméno autora byly uvedeny na obálce výrazným způsobem, důležité bylo periodické záhlaví, které identifikují sešit jako pravidelně vycházející periodikum. Zbytek obsahu zaplňovaly anekdoty, povídky, romány na pokračování, básně, interview, medailony, receptáře atd. Jeho nízká cena ho udělala opravdu dostupným čtivem, které se dalo sehnat téměř kdekoliv. Sešity vycházely dvakrát do měsíce i častěji, a to ve vysokých nákladech. Neexistovaly žádné oficiální předpisy a normy pro příspěvky do Rodokapsu. Určitá pravidla byla pro titulní romány v okruhu jedné z dobrodružných edic. Redakce ale pečlivě vybírala jednotlivě příspěvky, dalším osobitým znakem byla ilustrace, na kterou byl brán velký zřetel. Četba se stala natolik populární, že řada čtenářů si jednotlivá čísla schovávala, aby si je pak nechala svázat v jednu knihu.

Prvním vydavatelem byl Zdeněk Holfeld, jeho edice začala vycházet už od roku 1935. Předchůdce Rodokapsu můžeme hledat už v písňových letácích, v knížkách lidového čtení, oblíbených románech na pokračování nebo také v prvních doložených detektivkách u nás se slavnými hrdiny, jako byli detektivové Clifton, Bufalo Bill či Nick Carter. Na populární četbu se skrze prsty začalo pohlížet hned v jejích začátcích a objevily se spousty snah o její částečné omezení nebo úplný zákaz. Kritizoval se její údajný zhoubný vliv na mládež, nízká kvalita, šlo o literaturu, která neměla naučný charakter, především pak vadila její oblíbenost mezi širokými vrstvami lidí, její rychlé šíření i za hranice a snadná dostupnost. První snaha o cenzurní opatření proběhla v roce 1938, kdy se Svaz českých knihkupců a nakladatelů pokusil marně Rodokapsu odebrat časopisecký statut. Od tohoto roku až do roku 1942 trvaly velké kampaně proti sešitovým edicím. Terčem nelibosti se stala dotovaná soutěž o původní dobrodružný román. Druhorepubliková cenzura trvala až do roku 1939, kritizovala hrozbu ve výchově mládeže. V roce 1940 byl ustanoven Sbor pro posuzování tiskopisů ohrožujících mládež, orgán měl právo zakázat šíření publikace mezi mládeží do osmnácti let. Úplný zákaz veškeré zábavné četby přišel s rokem 1944. S nástupem komunismu začal Rodokaps a další populární četba mizet z knihoven, ale i z antikvariátů, postupně docházelo k úplnému vymizení a zákazu vydávání. Krátké uvolnění v 60. letech přineslo několik nových dobrodružných edic, většina po normalizaci přestala fungovat. Velký návrat měl nastat po roce 89 a opravdu se řada pokusů

---

²⁰ KUDLÁČ, Antonín K. K. *Literatura přes palubu*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2010. Tahy, s. 28. ISBN 978-80-87378-25-0.

o vzkříšení objevila, ale románový sešit měl v této době poněkud jinou funkci.²¹ „*Přestal být vůdčím médiem spotřební četby, z průsečíků populární kultury své doby, jal se obsluhovat čím dál užší vyhraněné skupiny čtenářů a postupně se změnil v konzervativní médium pro pamětníky.*“²²

Řada trampů nejen tento časopis četla, ale také do něj přispívala svými romány. Obnovit se ho snažil autor knih z tramského a sci-fi prostředí Jaroslav Velinský. Rodokaps patřil mezi neovlivněnou literaturu a snažil se jí být, přesto se politický vliv a dějinné události do četby promítly. Ve 30. letech se začaly projevovat vlastenecké motivy, v letech protektorátu se románové sešity posouvaly k závažnějším tématům, pozornost se přesunula k postavám továrního dělnictva a pracující vrstvě. Začátek komunismu před úplným zákazem věnoval pozornost kolektivním hrdinům a morálnímu řádu. Před normalizací a po roce sametové revoluce byla tato literatura ovlivněná nostalgií a návratem ke starému do období svého největšího rozkvětu. To ale neznamená, že romány do kapsy neprošly žádnou změnou. Antonín K. K. Kudláč zmiňuje posun, který se projevil v jazykových prostředcích. Změny jsou zjevné ve westernovém žánru. Autoři mnohem častěji používali vulgarismy, významnou roli hrály dialogy a byl kladen větší důraz na akční scény.²³ Tyto změny můžeme částečně pozorovat u námi analyzovaných děl s tramskou tematikou.

Tramské spisovatele často spojuje literární soutěž Trapsavec, která vznikla v roce 1971 v období postupného zákazu všech tramských časopisů a rubrik. Za touto více jak čtyřicetiletou tradicí stojí Vlasta Štefanová, která soutěž vyhlásila v tramské rubrice z Údolí a osad. Po zániku rubriky začal soutěž zveřejňovat Mladý svět, ale ze strachu z STB byla autorkou přerušena. V roce 1979 se podařilo soutěž obnovit, ale některé sborníky musely vyjít samizdatově. Od roku 1984 převzalo žezlo několik organizátorů, ale skončilo v rukou spisovatele Jana Frány. Od té doby se konalo 43 ročníků a soutěž dostala věhlas i v zahraničí.

Vyhlášení soutěže probíhá každý rok na ohni Trapsavce, kam je každý účastník soutěže pozván, jak jinak než zvadlem. Jak se s přibývajícím ročníky soutěž vyvíjela, rozšířilo se její spektrum a zaměření i mimo literaturu do okruhu fotografií a kapel. Jedinou podmínkou literárních i neliterárních kategorií je tramská tematika, příroda, toulání se po vodě, skalách či po zemi. V literární soutěži najdeme tři kategorie rozdělené na poezii a prózu: Oldpsavci patří mezi zkušené literáty, kteří přispívají do této soutěže pravidelně a získali i několik ocenění.

---

²¹ JANÁČEK, Pavel a Michal JAREŠ. *Svět rodokapsu: komentovaný soupis sešitových románových edic 30. a 40. let 20. století*. Praha: Karolinum, 2002, s. 11–12 ISBN 80-246-0640-2.

²² Tamtéž s. 12

²³ KUDLÁČ, Antonín K. K. *Literatura přes palubu*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2010. Tahy, s. 34. ISBN 978-80-87378-25-0.

Následuje skupina nad 23 let a konečně do 23 let, kde se objevují nováčci zkoušející své štěstí a pokračující v této tradici. Největší poctou je dostat ocenění Zlatého Trapsavce, které získá pouze jedno, a to nejlepší dílo bez rozdílu kategorie.²⁴ Několik povídek z posledního, již 43. ročníku, jež jsou zajímavé svým pojetím a tématem, jsme si vybrali k jejich podrobnějšímu rozebrání. Záměrně jsme použili povídky z každé věkové kategorie bez ohledu na to, zda šlo o autorku či autora. Budou rozebrány v analytické části bakalářské práce.

---

²⁴ NÁHLÍK, Vokoun Petr. *Z historie Trapsavce* [online] 2015, [cit. 2018 02. 15.]. Dostupné z: http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.desklight-20bd4c71-04ad-474a-b3f0-dbf0f032fe6c/c/Jan_Krsko_171-183.pdf

6 Vývoj literatury

Pro lepší pochopení vývoje tramské literatury bude nutné ohlédnout se za vývojem literatury jako takové. Od 90 let. 20. století nastalo v české literární sféře tzv. období chaosu. Dále proběhlo zrušení tří okruhů z období totalitního režimu, tedy literatury samizdatové, exilové a oficiální. Začal se vydávat nespočet knih různých autorů, jako by převládla hysterie, aby se na někoho nezapomnělo. Když k tomu připočteme debut děl a autorů ve velkých, až nadceněných nákladech, kteří byli doposud zakázáni, nepřekvapí nás, že trh začal být přehlacen a zájem o literaturu klesal. Kromě přesycenosti byl jedním z důvodů i fakt, že svobodou ztratila své kouzlo. Literatura v českém prostředí plnila několik úloh. Sloužila jako útěk do lepšího světa, povzbuzovala jedince i společnost, řešila palčivé problémy a výkřiky nesouhlasu, zakázaná četba byla jistou formou dobrodružství, vždyť zakázané ovoce chutná nejlépe. Spisovatele čekalo nelehké období hlavně ve vztahu ke čtenáři, který autory, jak zmiňuje Jiří Zizler, až doposud chápal jako svědomí národa a tvůrce dějin. Nyní měli autoři volnou ruku, mohli psát o libovolných tématech. Jenže čtenáře i národ tížilo spíše vyrovnání se s komunistickým obdobím, chyběl dostatečný nadhled a odstup.²⁵ Dále bylo nutné nové vymezení termínu literatura, její rozdělení a pojmenování toho, co bylo dříve, co znamená spisovatel pro čtenáře a čím má být. Byla nutná organizace a uskupení. Aby toho nebylo málo, začala vznikat spousta nakladatelství, málokdo se ale uměl orientovat v rychle se měnícím trhu. Proto rychle nakladatelství vznikala a znovu zanikala a hrozil celkový pád trhu.

Devadesátá léta přinesla tramskému světu zpět jeho oblíbený Rodokaps, který přestal během komunismu vycházet. Totalitní režim zahubil ale i mnoho tramských rubrik a časopisů a ty, které přežily, se přes oficiální agitaci nemohly stát prvotním odkazem. Svému dočasnému zániku se nevyhnula ani soutěž Trapsavec, který ze strachu z praktik STB raději zrušila sama organizátorka. Důvodem ke zrušení rubrik a časopisů nebylo použití nevhodných a zakázaných slov, protože dokud k tomu trampové nebyli nuceni, příliš se do politiky nepletli. Ostře vyhrázovat se začali až potom, co k tomu vlastně byli přinuceni. To, co komunistické moci vadilo, bylo množství neorganizovaných skupin, nemožnost jejich ovládnutí, a proto v nich spatřovali potenciální hrozbu.

Paradoxně měla tramská literatura největší úspěch právě během tohoto nešťastného období, kdy byl o tramping větší zájem. Ačkoliv jednotlivá díla neměla šanci dostat se mezi širší skupinu čtenářů, protože byla vydávána ve sbornících a dostala se spíš do rukou kamarádů,

---

²⁵ ZIZLER, Jiří. Kultura a trh - volba, nebo přinucení?. In: *V souřadnicích volnosti: česká literatura devadesátých let dvacátého století v interpretacích*. Praha: Academia, 2008, s. 17. ISBN 978-80-200-1630-0.

byl tento okruh o něco širší než teď. Stejně jako literatura ztratil tramping a s ním spojená trampská literatura se svobodou a většími možnostmi trávit svůj čas jinak na atraktivitě. Ano, trampská literatura stále pokračuje (stejně jako samotné hnutí), má své následovníky, ale pořád zůstává v úzkém zájmu hledáčku malé skupiny lidí, kteří se o tramping zajímají nebo ho sami provozují. Přesná čísla, tudíž i uspokojující odpověď na tuto otázku chybí. Přesto téma pokračování trampské generace, její proměna a vývoj určitě v této literatuře nacházíme.

Od devadesátých let můžeme pozorovat trend, který platil i během dalšího desetiletí a vlastně přetrvává dodnes. Čtenáři přestali vyhledávat vyšší literaturu, zároveň můžeme sledovat odklon od poezie, největší poptávka byla a je po knihách odpočinkových a nenáročných. Tento vývoj můžeme sledovat i u trampské literatury, kde převažuje žánr detektivního románu nebo humorně laděných povídek. Snaha o autenticitu a zobrazení problému je dalším společným bodem, který se objevil až v prvním desetiletí. Byla jí snaha vrátit literatuře její postavení a měl napomocť bližšímu kontaktu se čtenářem. Většinou jde o problémy vztahů mezi lidmi, komerčnost, peníze, omezování svobody, globalizace a čím dál více rozšířené techniky, která se vkrádá do trampského prostředí a s níž se jednotlivci nemohou smířit.

Zobrazení erotiky jako takové už také není tabu. Od 90. let část spisovatelů psala se zaměřením na erotické romány a snažila se co nejvíce šokovat. V menší míře motiv erotiky a sexu používají i autoři prózy s trampskou tematikou, nejedná se však o motiv hlavní, ale spíše má roli vedlejší a je přirozenou součástí příběhu, určitě není cílem na ni poukazovat nebo šokovat.

Řadu změn přineslo nové desetiletí s nástupem internetu a jeho síťové rozšíření po celé republice. Otevřela se tak možnost šířit svá díla jednodušším způsobem a s minimálními náklady. Díky tomu tak může fungovat řada časopisů, které přežívají pouze v internetové formě. Čtenáři mají k autorovi blíž, mohou s ním být přes internet v kontaktu. Literární soutěž Trapsavec zveřejňuje jednotlivé sborníky z každého ročníku také na internetu, včetně možnosti stáhnout je do svého počítače. Je zajímavé sledovat tento fenomén, kdy na jedné straně ve svých dílech v prostředí trampingu moderní techniku kritizují, ale na druhou stranu jim pomáhá k udržení trampingu a k jeho šíření, a to nejen v literatuře. Kromě fikčního světa je využívána k nahrávání fotografií z trampských akcí, umožňuje kontakt s kamarády, šíření časopisů, písní, připomíná zesnulé kamarády a mnoho dalších. Přesto najdeme mezi trampy ty, kteří techniku využívají minimálně nebo vůbec.

Další znatelná změna, která se projevila především v populární literatuře a rovněž v literatuře s trampskou tematikou, je její nostalgie po starých časech. U populární literatury

můžeme tento jev zaznamenat již dříve, obecně sledujeme tento fenomén především po roce 1989. „*Nejvýraznějším trendem literatury nového milénia se bezpochyby stal tematický návrat k soudobé historii, ať již v podobě jedné z dějových linek, nebo jako celkový námět díla. Nedávná minulost jako by umožňovala lépe promlouvat k dnešku: kontrast minulého a přítomného se zdál být výstižnějším zachycením aktuální skutečnosti, společenských traumat i složitostí individuálních lidských osudů. Teprve zpracování událostí starých několik desetiletí tak jako by nabízelo klíč k současnosti.*“²⁶ Již zmíněný Rodokaps se po jeho obnovení snažil navázat na jeho nejslavnější éru za první republiky.

V následujících mnou rozebraných dílech si jednotlivě ukážeme, jakým způsobem se autoři vyrovnávají s minulostí, jak ji zobrazují a jak se do ní vracejí například v návaznosti na určité připomínání významných historických událostí nebo vzpomínek na své mládí, případně odkazů na dobové reálie v podobě filmů, písní a postav. Dále můžeme pozorovat změnu, kdy se z radostného trampingu „užívání si tady a teď“ proměnilo v objektivní kritiku nejen trampingu a jeho prostředí, ale současných problémů ekologických, politických atd. Příznačný je odklon od nutnosti vymezit slovo tramp a trampingu, jak to budeme sledovat u Gézy Včeličky a Boba Hurikána. Naopak budeme moci pozorovat optimismus, který se v dílech s danou tematikou objevuje v podobě nemizejícího světa trampingu.

Jedním z dalších trendů pokračujícím i v 21. stol. je tvorba ovlivněná postmodernou, kterou můžeme pozorovat zejména v díle *Ukrutně blízka setkání* Miroslava Valiny. „*Charakterizoval jí důraz na vypravěče a samotný akt vyprávění, žánrovou a stylovou různorodost v rámci jednoho textu, bizarní a fantaskní motivy i postavy a rozbujelou imaginaci a kompozici leckdy až destruuující tradiční příběh, intertextualita a znejistění všech základních kategorií jako identita, styl či pravda.*“²⁷

---

²⁶ FIALOVÁ, Alena. Návraty. In: *V souřadnicích mnohosti: česká literatura první dekády jednadvacátého století v souvislostech a interpretacích*. Praha: Academia, 2014, s. 18. ISBN 978-80-200-2410-7.

²⁷ Tamtéž s. 344

7 Trampské literární osobnosti

Kolem trampského hnutí se v historii na pozadí literární scény objevily dvě výrazné postavy, které rozdělily trampský svět na dvě strany. Díky jejich pokusu o výklad trampských dějin může pokračovat výzkum trampské subkultury a děl věnovaných této problematice. Konkrétně je to Géza Včelička a již zmiňovaný Bob Hurikán. Oba spisovatele rozdělovalo odlišné myšlení a pohled na vývoj trampingu. Přesto je spojovalo trampské nadšení, které horlivě propagovali a snažili se ho nějakým způsobem zachytit a objasnit daný pojem širší veřejnosti. Zřejmě jejich touha po napsání dějin trampingu vyvěrala z potřeby tramping někam zařadit.

Odlišné názory je rozdělily v době, kdy se u nás začalo šířit levicové myšlení, jemuž nahrávala hospodářská krize za první republiky, a pomalu se marxismus začal projevovat i v trampském hnutí. Rozdělení trampů na politickou a nepolitickou skupinu upřesňuje Jan Krško. Zatímco Bob Hurikán patřil k první skupině, která se nehlásila k žádnému ideovému proudu a její stoupence spojovala touha po westernovém dobrodružství. V čele opoziční skupiny stál Géza Včelička a jejich pohled na tramping a hrdiny dobrodružných románů nebyl tak zjednodušený. „*Vystoupení ostříleného pistolníka proti zvůli bohatého rančera nebylo pouze vzrušujícím dějem z milovaného divokého západu, nýbrž střetnutí s „velkostatkářským vykořisťovatelem“.* Tramping lze proto chápat i jako projev boje proti maloměšťácké společnosti a sociálně nespravedlivému světu. Situace došla až tak daleko, že na některých osadách se přítomní v záři plápolajícího ohně seznamovali se základy marxismu.“²⁸ Bob Hurikán se proti tomuto veřejně vyhrazoval, rozkol skončil nařknutím Gézy Včeličky z vnášení politiky a vyvolání přijetí Kubátova zákona. Nutno zmínit, že byl tento výrok vůči Gézovi nespravedlivý, skupina kolem něj proti tomuto zákonu protestovala stejně jako druhá strana.

Pravda je taková, že oba byli silně ovlivněni dobou, i když každý jinak, a levicové smyšlení a nástup komunistické moci by se v trampském hnutí nutně projevil i přes apolitičnost trampingu a i bez Gézy Včeličky. Přijetím zákona jenom vyvrcholila politická situace, která nikdy při trampech nestála. Jistou tendenčností můžeme pozorovat na obou stranách stejně jako boj o prvenství položených základů českého trampingu. Vždyť ani Bob Hurikán neměl čistý štít, v jeho pojetí výkladu dějin trampingu můžeme nalézt antisemitismus.

---

²⁸ Krško Jan, *Dějiny trampingu v pohledu Boba Hurikána a Gézy Včeličky* [online]. 25.01.2017 [cit. 05.10.2018] Dostupné z: http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:bGJv79xXb48J:cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta.1.element.desklight-20bd4c71-04ad-474a-b3f0-dbff0f032fe6c/c/Jan_Krsko_171-183.pdf+&cd=1&hl=cs&ct=clnk&gl=cz

Bob Hurikán

21. dubna 1907 – 2. června 1965

Pravým jménem Josef Peterka nebo také dalším literárním pseudonymem Bob Peters. Sám byl nejprve skaut, ale později se přidal k trampům, které tak přesvědčivě propagoval, dokonce sám založil několik trampských osad. Ve své spisovatelské éře vydal několik knih s dobrodružnou, detektivní, cestovatelskou a romantickou tematikou. Jeho tvorbu často vydával věhlasný Rodokaps, kde za svůj román Plamen vzpoury vyhrál první cenu, jež vzbudila díky velké částce za 1. umístění velké emoce. Trampskému světu nebyly cizí ani jeho složené písně, ale především se zasloužil o první ucelenější dějiny českého trampingu.²⁹

O tento výklad se pokusil hned dvakrát. Nejprve to bylo knihou *Trampské zkazky*, vydanou v roce 1933, značně ovlivněnou antisemitismem a kritikou současné podoby trampingu a jeho možného pokračování, z něhož obviňuje kde koho, od členů Ztracené osady přes již zmiňovaného Gézu Včeličku. „*Pravému trampingu, jak jej viděli staří průkopníci, se neodvolatelně šíří. Z trampingu se stala móda, zatímco staří vlci pionýři vymírají, noví se nerodí. Z manchestrových dlouhých kalhot se staly nažehlené pumpky a z toren a žebadel kufříčky. Salonní panáci koupí hotovou již chatu (pod stany se bojí), dají tomu jméno třeba ‚Rychlík‘ a za čtrnáct dní již o trampingu polemizují a jej kritizují.*“³⁰

Ovlivnění dobou se neubrání ani druhé dílo *Dějiny Trampingu*, vydané v roce 1940. V mnohém kniha navazuje na svou předchůdkyni, přesto je dílo mnohem smířlivější a zbavené antižidovského postoje. Hurikán se tolik neohrazuje proti komunismu a snaží se o radostné podání trampingu s optimismem v jeho pokračování, díky tomu jsou *Dějiny trampingu* mnohem stravitelnější. Nutno podotknout, že jde o mnohem propracovanější dílo se zmapováním osad a snahou přiblížit trampingu od jeho počátku. Bohužel se autor nevyhnul soukromým sporům a některé osady záměrně zamlčel. „*Zkreslení se však dočkala i ta místa, kde se Hurikán nesetkal se vřelým přijetím. Typickým příkladem je osada Údolí hříchu na Rakovnicku. Někteří zdejší trampové Boba vyhnali, protože se jim nelíbilo, že ‚snědl všechny zásoby, nic k jídlu nepřivezl, zahrál pár písniček a chtěl si za to nechat zaplatit‘. Hurikán se tak při popisu osady záměrně o některých lidech nezmiňuje, třebaže v regionálním trampingu patřili k výrazným postavám.*“³¹

²⁹ MOTL, Stanislav. Věčný tulák Bob Hurikán. In: *Dějiny trampingu*. Praha: Novinář, 1990, s. 5–7.

³⁰ PETERKA, Josef. *Trampské zkazky*. Fortuna, 1933. s. 78

³¹ KRŠKO Jan, *Meziválečný tramping na Rakovnicku*. Rakovník: Státní okresní archiv, 2008, s. 162. ISBN 978-80-86772-38-7

Bob Hurikán vyjasňuje pojmy tramp, tramping, ale objevuje se pokus o vymezení: kdo je tramp a kdo už se za trampa vydávat nemůže. Kniha působí agitačně a je ovlivněná dobou, dle spisovatele působí tramping jako náramně ušlechtilá činnost a Bob zde vynáší mravní soud nad těmi, kteří by tramping chtěli pošpinit svým nepřiměřeným chováním. Takové členy pak za pravé trampy nepovažuje. „*Bez váhání tvrdím a opakuji, že ten, kdo pochopí pravou podstatu trampingu, stává se důležitým činitelem našeho národního života, naší krásné země, s níž se musí za každých okolností počítat jako s vysoce cenným jedincem, neboť zdravá, ušlechtilá a snaživá mládež je nejdůležitější otázkou našeho národa!*“³²

I přes negativní jevy zůstávají Hurikánovy knihy velmi ceněným dokumentem poznání dané doby a zmapováním trampského hnutí ve svých začátcích v době největšího rozkvětu.

Géza Včelička

7. května 1901 – 30. prosinec 1966

Vlastním jménem Antonín Eduard Včelička byl novinář, spisovatel, malíř a trampský organizátor. Poté, co definitivně skončil s číšnictvím, do kterého ho nutil otec, začal pracovat ve fabrice, kde získal mnohem více volného času, a mohl se tak dát ke Sdružení zálesáků inspirovaného Ernestem Setonem. Organizace začala vydávat svůj vlastní časopis a tak se Géza dostal ke spisovatelské dráze. Práce, ve které přišel do styku s dělníky, měla vliv i na autorovo politické smýšlení. Tak se stal jednou z význačných osobností levicového křídla, ke kterému se hlásil i v době pronásledování trampů komunisty, které ale odsuzoval.

Po vzoru Boba Hurikána se i Géza Včelička pokusil o výklad dějin trampingu. Zajímavé je, že to bylo po několikaletém odstupu od svého předchůdce, a to s odlišným pohledem na danou tematiku.³³ Bohužel se jedná o rozepsané dílo s názvem *Paměti – tramping*, které kvůli své nemoci nedokončil. Jeho dílo a názory může veřejnost znát z meziválečného tisku a dále díky Janu Krškovi, který se dlouhodobě věnuje výzkumu trampingu a rozebírá i Včeličkův rukopis. „*Nutno říci, že rukopis práce působí na dnešního čtenáře kontroverzně. Časté opakování myšlenek, rozvláčnost, ideologické formulace a neúměrná popisnost dávají tušit, že po literární stránce nejde o vrcholnou Včeličkovu produkci.*“³⁴ Autor uvádí, že při své práci pokračuje obdobně jako Bob Hurikán, sbírá informace od kamarádů, objíždí osady a poněkud

---

³² HURIKÁN Bob, *Dějiny trampingu*. Praha: Novinář, 1990, s. 11.

³³ NÁHLÍK Vokoun Petr, *Kdo byl Géza Včelička* [online]. Trampsky-magazin, 18.12. 2016 [cit. 07.11.2018]. Dostupné z: <https://www.trampsky-magazin.cz/blog/kdo-byl-geza-vcelicka-642.html>

³⁴ KRŠKO Jan, *Dějiny trampingu v pohledu Boba Hurikána a Gézy Včeličky* [online]. 25.01.2017 [cit. 07.10.2018] Dostupné z: https://dk.upce.cz/bitstream/handle/10195/71879/SahulkovaZ_Komparace_pojeti_AK_2018_spravna_verze.pdf?sequence=1&isAllowed=y pdf

obšírněji vysvětluje pojem tramp. Dále poukazuje na svou cestu k trampingu a obhajuje komunistický směr a vývoj trampingu tímto směrem. Pod ideologickým pohledem začal předělávat i svá předešlá díla. Společnou řeč s Bobem Hurikánem nalézají v základních attributech trampingu, konkrétně pak volného táboření, romantiky, dobrodružství a odporu k maloměšťáctví, který měl údajně zničit nástup komunismu.

Přes jisté dobové ovlivnění, které se objevuje v jejich dílech, jim nemůžeme upřít prvenství v podaném svědectví a snahu o ucelenější dějiny trampingu. Položili tak základy, na kterých se může dál pracovat, aby se objevovala další hodnověrnější a obsáhlejší díla z této oblasti, která stále chybí. Oba se jistě neodmyslitelně zapsali do tramské historie.

III. Analytická část

V této části bakalářské práce se budeme podrobněji věnovat jednotlivým dílům a jejich autorům. Nejprve krátce představíme autora/autorku daného díla, následně stručně nastíníme děj příběhu, abychom mohli přejít k jednotlivým postavám a poukázat na výběr jmen postav. Tyto části budeme rozebírat pomocí Daniely Hodrové, která rozděluje postavy na postavu definici a hypotézu: „*Jestliže postavu-definici v její vyhraněné podobě můžeme charakterizovat jako beze zbytku vysvětlitelnou, explicitní, plně v textu determinovanou, pak postavu-hypotézu charakterizujeme jako vysvětlitelnou jen částečně, ne zcela explicitní, neúplně determinovanou.*“³⁵ Autorka dále postavy dělí na postava-subjekt a postava-objekt, které jsou zřetelné zejména v detektivní próze. „*Vrah je subjektem a oběť objektem (smrt ji mění ve „věc“), k výměně nedochází.*“³⁶ Stejnou důležitost přikládá Hodrová výběru jmen v díle, která často nejsou volena náhodou a korespondují například s charakterem postav nebo vnějším vzhledem. „*Jméno postavy představuje důležitou součást charakteru postavy, přitom mnohem více než jiné prvky této charakteristiky ovlivňuje i další složky literárního díla, počínaje složkou zvukovou přes složku tematicko-syžetovou až po smysl díla, podílí se na výstavbě textu jako celku.*“³⁷

V tematické části se pokusíme určit hlavní téma knihy a její další vedlejší motivy, kde bereme zřetel na přírodní prostředí, které je pro literaturu s tramskou tematikou důležité. Následně se pustíme do kompoziční části, kde se zaměříme na formu díla, děj, čas a základní jazykové prostředky. V konečné fázi se pokusíme nastínit, jak se minulost promítá v jednotlivých dílech. Inspirací nám byl Antonín K. K. Kudláč: „*Všechny kulturní retrotrendy jsou zakořeněny hlavně v nostalgii konzumentů po ‚starých dobrých časech‘, popkultura poměrně rychle expoatuje artefakty doby, která sotva skončila. Tento proces akceleruje především na konci 20. století, kdy se móda vrací dokonce již pouhé jedno desetiletí zpět.*“³⁸ Na závěr zhodnotíme dílo jako celek.

Nejprve se zaměříme na povídky z literární tramské soutěže Trapsavec v roce 2017. Vzhledem ke kratšímu obsahu textu rozebereme některé části z vybraných povídek dohromady, rozsáhlejší medailonek o autorovi vynecháme záměrně celý z důvodu jeho nemožného obsáhnutí. Nejprve vždy uvedeme název povídky, autora/autorku, kategorii v soutěži a na

---

³⁵ HODROVÁ, Daniela. *Na okraji chaosu: poetika literárního díla 20. století*. Praha: Torst, 2001, s. 547. ISBN 80-7215-140-1.

³⁶ Tamtéž s. 574.

³⁷ Tamtéž s. 599

³⁸ KUDLÁČ, Antonín K. K. *Literatura přes palubu*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2010. Tahy, s. 16. ISBN 978-80-87378-25-0.

jakém místě se dotyčný/á umístil/a. Důvodem uvedení kategorie je částečné zařazení autorů do věkové kategorie, která poukazuje na literární tradici. Někteří totiž přispívají svými povídkami několik let a zároveň jsou představeni autoři nové, mladší generace, která pokračuje v tramské tradici a zobrazení tramského světa. Kategorie jsou následující: Do 23 let, zde se můžeme setkat s díly mladší generace, kategorie nad 23 let přináší povídky starších autorů a v kategorii Old psavec se mohou umístit jedinci, kterým se podařilo více jak třikrát úspěšně získat cenu v této soutěži, a to nehledě na věkové umístění. Ve zbylých románových dílech zhodnotíme jednotlivé části zvlášť v rámci jednoho vybraného díla.

8 Trapsavecké povídky

8.1 Holky to těžký maj – Miroslav Maruskaj

Oldpsavci – 3. místo

Povídka se odehrává v panelovém domě, kde si mladá žena ztěžuje na rozpadající se manželství a koloběh, který se odehrává kolem domácnosti a starání se o dítě. Vinu dává svému muži, který ji neustále nechává s dcerou samotnou doma, zatímco si sám jezdí na čundry s kamarády. Na ženě tak je věst celou domácnost, navíc má podezření z nevěry, které se jí potvrdí. Poté se rozhodne neseďet doma a spolu s dcerou vyrazí na čundr, konkrétně na místo, kde se s mužem poznali. Již cestou na nádraží potká nejen staré známé, ale také svého muže ruku v ruce s jinou ženou. Snaží se nenechat se rozhodit a manželovi navrhne ultimátum, které nečeká.

Hlavní téma povídky je nešťastné manželství a nenaplněný život mladé ženy na pozadí tramského prostředí, které zpočátku pár spojilo, ale nakonec i rozdělilo. Zatímco žena se tramského života musela vzdát úplně, muž se naopak rodinného života nezúčastňuje a nadále se věnuje trampování. Příběhem prolínají vzpomínky mladé ženy na začátek jejich vztahu, kdy volné dny trávili společně v přírodě, ale nakonec skončila sama, bez přátel a v paneláku, kde se jí nelíbí. Právě ony vzpomínky jí dají sílu se vzepřít. *„Jsem přeci Amazonka, a ne víla z paneláku, samá dečka, samý krám, jak o tom zpívá Samson.“*³⁹

Povídka je napsána Ich-formou, vypráví ho tedy hlavní protagonistka, což je s ohledem na to, že autorem je muž, minimálně zajímavé. Věty jsou jednoduché a celý text působí jako seznam nebo výčet věcí, které hlavní protagonistce vadí a ztrpčují jí život. Přestože jde o drobné nepříjemnosti, nedokáže se jim postavit a na rovinu říct ostatním, že s tím má problém. Opakování vět, kde by hlavní postava nejráději něco zrušila, celé téma odlehčuje, celé to působí jako vtipný refrén, který postavě ztěžuje život, ale bere to s nadhledem. *„Dnes ráno mi váha ukázala, že jsem přibrala další dvě kila. Přitom od rána do noci skáču kolem Barunky, peru, vařím, uklízím. ,Váhy by měli zrušit! ‘‘“*⁴⁰

---

³⁹ MARUSJAK, Miroslav. Holky těžký to maj. In: *Trapsavec: Sborník 43. ročníku tramské literární soutěže. 1/2017*, s. 5–6. ISSN 978-80-906554-1-6. Dostupné také z: http://files.trapsavec.webnode.cz/200000497-632ab6424c/sbornik_trapsavce_2017-ele.pdf

⁴⁰ Tamtéž s. 6

Děj je převážně chronologický, retrospektivní pasáže se objevují při vzpomínání ženy na začátky vztahu s Petrem. Jazyk převládá hovorový, slang z tramského prostředí zde najdeme poskrovnu. „*Kdo nespál s Velkou medvědicí, není tramp.*“⁴¹

Přestože je autorem muž, dokáže velice dobře popsat pocity ženské postavy. Nevšedním spojením je v této povídce každodennost s trampingem, který protagonistce na začátku dal kamarády a manžela, ale o to samé ji později připravil rodinný život, po kterém toužila, ale nakonec v něm není spokojená. Proto vzpomíná na svá mladá léta, kdy tomu bylo jinak a kdy se vlastně cítila mnohem svobodnější.

8.2 Námluvy – Jan Frána

Oldpsavci – 1. místo

Příběh se odehrává nedaleko Kytína v Brdech, kam si docent Pěnička nechává přivést novou střechu na svou rekreační chatu. Pomáhá mu tesař s dvěma mladíky, mezi nimi je jeden, kterému se líbí jeho dcera. Zamilovaný patří k brdským trampům, kteří na rozdíl od chatařů přespávají pod širákem. Jejich poflakování a okukování nese nelibě pan Pěnička, který patří spíše k nerudným tatínkům, což nijak mladíkovi, který se má jít večer oficiálně představit jako přítel jeho dcery, nepomáhá. Flint má ale štěstí díky drobné nehodě, kdy si pan Pěnička splete minerálku s chladicí kapalinou a dva dny si musí udržovat hladinku alkoholu v krvi. Díky tomu přijme mladého trampa s nadšením, ten se pak mezi svou partu vrací vítězoslavně v řádně podnapilém stavu až druhý den ráno.

Hlavní téma této prózy jsou námluvy mladého trampa a poukázání na rozdílný svět chataře, který má jisté předsudky, a svět mladého trampa, který se snaží jeden večer stát někým jiným, aby byl dobře přijat v rodině své přítelkyně. „*Blázníš. Ucítí ze mě alkohol a mám po lásce, oni jsou taková nobl rodina*“, *zhrozil se nápadník a vytahoval ze spacáku čerstvý triko.* „*No a? Jsi předci drsnej brdskej tramp, chlap, jak se patří. Chceš si hrát na něco jinýho?*“⁴²

Povídka mě svým námětem nijak neoslovila. Myslím, že v soutěži byly uveřejněny povídky i s lepším námětem. Nicméně je v něm typický tramský humor a celý příběh působí jako vtípná povíadačka k ohni.

---

⁴¹ MARUSJAK, Miroslav. Holky těžký to maj. In: *Trapsavec: Sborník 43. ročníku tramské literární soutěže. 1/2017*, s. 5–6. ISSN 978-80-906554-1-6. Dostupné také z: http://files.trapsavec.webnode.cz/200000497-632ab6424c/sbornik_trapsavce_2017-ele.pdf

⁴² FRÁNA, Jan. Námluvy. In: *Trapsavec: Sborník 43. ročníku tramské literární soutěže. 1/2017*, s. 10. ISSN 978-80-906554-1-6. Dostupné také z: http://files.trapsavec.webnode.cz/200000497-632ab6424c/sbornik_trapsavce_2017-ele.pdf

Povídka je napsaná v Er-formě, tedy popisuje ji 3., tj. nezúčastněná osoba. Děj se odehrává chronologicky, střídavě se odehrává na rekreační chatě pohledem pana Pěničky, následně probíhá děj v trampském prostředí z pozice mladých trampů. Díky tomu dostáváme ucelenější pohled na rozdíly mezi oběma skupinami a jejich předpojatosti. „*No, abys nezapadnul moc,*“ *poznámenal Benny,* „*ženská tě zblbne a uvízneš mezi smetánkou, masňáku.*“⁴³ „*To je ja-jasný, néééé!*“ *rozpřáhl se Pěnička,* „*ty jsi ču-čundrák, néééé, a čundráci jenom chla-chlastají a babalí ho-holky.*“⁴⁴

Jazyk je použit spisovný, převládají věty v souvětí a hovorový jazyk s přímou řečí, nechybí typické slangové výrazy jako je: *Čundrák, mastňák, magorák.*

8.3 Na Vinohrady – Tomáš Racek

Próza nad 23 let – 1. místo

Krátce po roztržce v partě mladých trampů zemře nešťastnou náhodou jeden z členů Tomáš, který se už jako mrtvý objevuje v místě svého bydliště s přítelkyní a stává se nečinným pozorovatelem toho, jak bude naloženo s jeho tělem. Kamarádi chtějí splnit jeho sen a vysypat urnu s popelem do jeho oblíbených skal, naopak bývalá přítelkyně okamžitě nápad zamítá a hodlá Tomáše uložit na Vinohrady do rodinného hrobu. Tomáš je opravdu nakonec pohřben na Vinohradech, ale jenom částečně, jeden z jeho kamarádů, který má blízko k jeho přítelkyni, se nakonec stává jejím současným partnerem, nepatrně popela z urny odsype, aby Tomáš nadále mohl trávit svůj čas na svém oblíbeném místě. Hlavní postava je se smrtí smířená, nijak neprotestuje, nelituje se, pouze řeší místo uložení těla, která souvisí s jeho láskou k trampingu.

Hlavním tématem této prózy je splnění posmrtného přání, které dotyčný nemůže ovlivnit. Odpovědnost za rozhodnutí přebírá druhá osoba, která nehledí na přání zemřelého a na jeho osobnost, ale spíše na svůj pocit a na to, co je lepší pro ni. Dalším motivem je přátelství a zásadovost, které platí i po smrti. Dále se tu projevují hodnoty trampské svobody, nemožnost něco ovlivnit a oddanost přírodě. Jako kontrastní působí část, kdy se Tomáš po své smrti ocitá na jakémsi úřadě, kde je mu nařízeno, že se až do uložení těla musí vyskytovat v místě bydliště. Stává se proto svědkem toho, kdy jeho nejlepší kamarád přebírá jeho místo v životě po boku bývalé přítelkyně. Chaos a řád na úřadě naruší, když je zpopelněné tělo na dvou místech, na

---

⁴³ FRÁNA, Jan. Námluvy. In: Trapsavec: Sborník 43. ročníku trampské literární soutěže. 1/2017, s. 10. ISSN 978-80-906554-1-6. Dostupné také z: http://files.trapsavec.webnode.cz/200000497-632ab6424c/sbornik_trapsavce_2017-ele.pdf

⁴⁴ Tamtéž

kterých se musí zdržovat. – „*Co mám teď napsat do kolonky ‚místo uložení?‘ To mně asi neporadíte, že jo.*“ „*Asi Vinohrady? Nebo že by vyšly ty Roverky?*“ *kotkal jsem zmateně.*⁴⁵–

Zesměšňování úřadu a institucí je pro trampský svět typické. Pro trampy vždy představovaly sešňorování místo volnosti a svobody. Jakékoliv předpisy a řád, který jim něco přikazoval, nemají rádi. Kontrastně působí, když život zemřelého a jeho duše řídí úřad. V konečné fázi příběhu mrtvý Tomáš na konci týdne rád utíká z každodennosti na Vinohradech do lesa. To, čemu dával přednost, nezměnila ani smrt. „*A vydržet se to dá taky, hlavně proto, že každé pátek okolo druhý už koukám hrobníkovi na hodinky. To abych dojel včas na nádraží a stihl vlak do Bližáků.*“⁴⁶

Text je psaný v Ich-formě, děj je chronologický kromě úvodní pasáže, kdy hlavní postava popisuje příčinu svého úmrtí. Autor využívá spíše souvětí. Jazyk je spisovný, v přímé řeči převažuje jazyk hovorový. Slangové výrazy se vyskytují sporadicky, že jde o trampa, se dozvídáme hned na počátku příběhu. Slangových výrazů najdeme vzhledem k rozsahu textu poskrovnu. „*Někdy to vezme v životě ten nahoře za úplně opačnej konec provazu, než by si obyčejnej **trempiř** představoval.*“⁴⁷

Povídka mě zaujala svým neobvyklým námětem a přesahem, kde zvítězí láska k trampingu a přetrvá i po smrti stejně jako kamarádství.

8.4 Zápisy z deníku – Radka Cieslarová

Próza do 23 let – 3. místo

Hana je mladá žena, která se ráda toulá po kopcích a horách za neotřelým výhledem. Ve svém životě si připadá sama, a tak k sobě hledá partáka v podobě psího kamaráda z útulku. Nejprve se dívá po mladých plemenech, ale nakonec jí do oka padne stárnoucí fenka Falina s postižením, které jí brání chodit. Nová majitelka vyřešila situaci po svém a nosí Valinu na zádech v krosně a dopravá jí poslední okamžiky štěstí. V deníkovém zápisku z cest se od této doby objevují dvě jména. Po jednom z výstupů potkává sympatického mladíka, který se podivuje nad nevšední dvojicí. Hana hrdě Valinu brání, že i ona má právo na pěkné dožití. Bohužel po půl roce umírá fenka na otravu. Hana se s tím nemůže smířit. Vydává se na místo posledního společného výstupu a provede zápis do deníku, tentokrát opět sama. Na místě

---

⁴⁵ RACEK, Tomáš. Na Vinohrady. In: *Trapsavec: Sborník 43. ročníku trampské literární soutěže*. 1/2017, s. 12. ISSN 978-80-906554-1-6. Dostupné také z: http://files.trapsavec.webnode.cz/200000497-632ab6424c/sbornik_trapsavce_2017-ele.pdf

⁴⁶ Tamtéž

⁴⁷ Tamtéž

potkává sympatického mladíka znovu, zkouší ji pozvat na rande, ale marně. Hana k tomu má své důvody, které se dovídáme v závěru, protagonistka má totiž rakovinu. Přestala se léčit a užívá si i nadále přírody, touží zemřít důstojně v místě, které má ráda, ne ve sterilní nemocnici. Postava Hany je silná. Nelituje se, smrti se nebojí, ale navázání kontaktu ano.

Hlavní téma tohoto příběhu je důstojné umírání, na které má každý právo. Právě umírání a šanci užít si poslední dny života naplno je to, co spojuje hlavní postavu a její fenku. Naopak obavy ze samoty, úmrtí někoho blízkého a nelehké smíření spojuje Hanu a mámu. Hana ani po půlroce neuklidila pelíšek po mrtvé Valině, naopak její matka, kdykoliv se Hana zmíní o tom, že umírá, nemůže tento fakt přijmout, ani to, že se její dcera přestala léčit. Najdeme zde další motivy, jako je toulání a únik z reality do přírody, v tom případě před smrtí a nemocnicí, které má Hana plné zuby. Příroda jako jeden z dalších motivů je popisována jako drsná, ale krásná a především uklidňující. Úmrtí je zde zobrazováno jako něco, co dotyčnou nezastrašuje, Hana má chuť užít si život naplno, přesto má strach z kontaktu, strach, který jí brání v tom, aby neumírala sama.

Autorka napsala povídku v Ich-formě. Děj je chronologický, retrospektivní pasáže neobsahuje. Hlavní postava žije tím, co je tady a teď, nemá potřebu se vracet do minulosti. Jazyk je spisovný, hovorový se neobjevuje ani v částech, kde je použita přímá řeč. Hana tráví hodně času v přírodě, proto zde najdeme bohaté popisy přírodních scenérií. „*Dlouho nepohnutě hledím z vrcholku skály na nekonečné moře jehličí a listí. Hnědá, zlatá, zelená, rudá. Vše se chvěje a jiskří, mísí, vzniká a zaniká pod posledními paprsky podzimního slunce. Přidřepnu a naberu trochu hlíny zachycené mezi kamením, žmoulám ji v prstech a pozoruji ptáka plachtícího nad netečným skaliskem.*“⁴⁸

Svým námětem nepatří tato povídka zrovna k veselým příběhům, ale jistě se od ostatních odlišuje svým posláním.

8.5 Voriginál, vole – Pavla Slepíčková

Oldpsavci – 2. místo

Příběh začíná setkáním dvou kamarádů na nádraží. Jeden z nich přijede nečekaně oblečený do originálního armádního oblečení z Ameriky a druhý po něm vyžaduje vysvětlení. V hospodě se nevěřicně dozvídá pravdu. Tohle parádní oblečení našel jako poklad v jeskyni,

---

⁴⁸ CIESLAROVÁ, Radka. Zápisky z deníku. In: *Trapsavec: Sborník 43. ročníku tramské literární soutěže. 1/2017*, s. 21 ISSN 978-80-906554-1-6. Dostupné také z: http://files.trapsavec.webnode.cz/200000497-632ab6424c/sbornik_trapsavce_2017-ele.pdf

kteřou střeží trpaslíci. Odmítal tomu uvěřit, ale pár sklenek alkoholu a touha vlastnit takové oblečení mu k uvěření pomohly. Začal vyzvídat podrobnosti a sbírat informace z odborné literatury a rok na to se i on vydal o svatojánské noci hledat svůj poklad. Hora se mu skutečně otevřela, ale z pokladu, jaký tam našel, moc nadšený není. Dotyčný našel oblečení s červenou hvězdou, žádné armádní originály mezi rudou haldou nenašel a potom, co našťvaně nadává, mu trpaslík drze oznámí, co by jako chtěl na území osvobozeném ruskou armádou. Dotyčný odchází s prázdnou ven a trpaslíka pro jistotu unese z hory ven v ešusu, kde ho vězní.

Hlavní téma příběhu je získaný poklad v podobě trampského oblečení. Nalezneme zde ale i další motivy, jako je politika a její rozdělení na východ a západ. Armádní oblečení se značkou US vzbuzuje obdiv, kdežto ruské, tedy komunistické, nese postava nelibě, až s odporem. Próza vzbuzuje otázku, zda originální oblečení z US dělá trampa opravdovým, ale spíše s nadsázkou. Dalšími motivy je příroda, všednost a trampské přátelství, které málem rozdělí právě onen získaný poklad.

Povídka je napsána v Ich-formě, vypráví ji tedy protagonista příběhu. Z hlediska větného jde o složitá souvětí i jednoduché věty. Autor využívá převážně jazyk hovorový, který se nejvíce objevuje v přímé řeči, vulgarismy a nespisovný jazyk používá také. Slangové výrazy z trampského prostředí jsou využity ve větší míře, než v předchozích mnou vybraných prózách. Objevují se tu výrazy jako: *I love tramping*, *žracák*, *felína* atd.

8.6 Postavy

Se zaměřením na jednotlivé postavy docházíme k tomu, že autoři a autorky využívají nejčastěji postavy-definice, které jsou beze zbytku vysvětlitelné a předvídatelné. Hrdinové či hrdinky jednotlivých povídek můžeme označit za kladné osobnosti a často jsou vypravěči samotného příběhu, proto jsou zároveň postavou-subjektem. V menším počtu používají autoři/autorky postavy hypotetické, nadpřirozené a vyloženě negativní, proto se na ně zaměříme podrobněji. V povídce *Voriginál, vole* nalézáme fantastickou bytost. Dva čundráci okusí, jaké je to nalézt poklad ve skále, který střeží drzý trpaslík. Za hypotetické postavy můžeme označit dva německé vojáky, které potkává mladá parta v lese v povídce *Zkouška z dospělosti*. Poté, co přejdou určité pásmo, vrací se v čase o několik let zpět. Po střelbě se člen party zachraňuje probuzením ze snu. Jako negativní postavu můžeme vnímat Dlouhána, kamaráda trampa, kterého srazil autobus z příběhu *Na Vinohrady*. Nejenže pár dní po smrti spává u jeho přítelkyně doma, ale podporuje kvůli svému prospěchu jeho přítelkyni v tom, aby mu nevyplnila poslední přání a nechala jeho zpopelněné tělo rozprášit v lese. Nakonec všechno dobře dopadne a

kamarád opravdu zůstane kamarádem. Část jeho popela odebere a rozpráší ho na jeho nejmilejším místě. Postava se vrací zpět mezi postavy kladné. Za další zápornou postavu můžeme označit manžela bývalé trampky, přezdíváné jako Amazonka, z povídky *Holky to těžký maj*. Žena zůstává na všechno sama, včetně výchovy malé dcery, zatímco její muž je neustále pryč. Nakonec zjistí, že její domněnka se potvrdila, manžel ji opravdu podvádí.

8.7 Jména

Po rekapitulaci jednotlivých soutěžních povídek Trapsavce dojdeme ke zjištění, že autoři a autorky nejčastěji používají obecná, typicky česká jména, která zdánlivě nic nevypovídají o charakteru nebo vnější charakteristice postavy (např. Honza, Čenda, Nad'á atd.). Často nevíme ani o jménu postavy, která je obecně nazvána jen jako máma, teta a další. Pravděpodobně může být jedním z důvodů fakt, že jména ani bližší charakteristika není v příběhu až tak důležitá, autor chce zdůraznit především děj, ono dobrodružství, které se vlastně může stát kterékoliv další tramské partě, dalším východiskem je zaměření na jednu postavu, protože ty ostatní nejsou tolik důležité jako jednotliví hrdinové daného příběhu. Tento jev můžeme sledovat především v humorně laděných povídkách.

Ještě častěji známe jednotlivé postavy pouze pod danou přezdívku, která opět nic o dotyčném nevypovídá. Příčinou je fakt, že se nedozvídáme o postavě nic konkrétního a neznáme ani okolnosti, za jakých jejich přezdívky vznikly. Pravda je taková, že inspirace pro přezdívky přicházela z cizojazyčné literatury, filmu a prostředí. Často stačilo své jméno jenom převést do angličtiny. Pro tramský svět je to jeden ze základních znaků, není proto překvapením, že se objevují i v tramské literatuře, např. *Harry, Jonny, Amazonka, Benny*.

Pak tu máme několik přezdívek nebo příjmení, které nějakým způsobem s literární postavou korespondují. Autor v povídce *Holky to těžký maj* použil postavu s příjmením nebo přezdívkou Cvrček. Udělení takového jména může mít spojitost s tím, že na svého kamaráda vyrazí určitě věci. Spojení se zvířaty se tu objevuje víc, dcera Barbora je nazývána jako Beruška nebo se tu objevuje přezdívka Velká Medvědice. V *Námluvách* nacházíme postavu pana Pěničky, jehož příjmení jasně koresponduje s jeho charakterem. Pána neustále rozčilují dělníci na stavbě a pořád se mu něco nelíbí. Postava Svěrače nepatří nikomu jinému než tichému trampovi, který má tak pevný stisk, že při podání záchranné ruky kamarádce má opravdu pocit, že má ruku ve svěrači. V povídce, kde žena trpí rakovinou a pořizuje si pejska na své poslední cesty, se setkáváme s fenou Valinou, což je příznačné jméno pro psa, jehož první majitelka je poněkud korpulentní dáma a fena je ochrnutá, takže vlastně nemůže chodit.

8.8 Návraty do minulosti

Vzhledem k rozsahu textu jednotlivých povídek se v této podkapitole zaměříme na všechny texty Trapsaveckého sborníku č. 43, tedy i na ty, které mnou nejsou rozebrány v předchozích podkapitolách.

V jednotlivých povídkách nalézáme poskrovnu dobových reálií. Důvodem může být jednak krátký rozsah textu, tedy na vzpomínání není prostor. Dále nevíme nic konkrétního o autorech kromě dané kategorie, která nám přibližuje alespoň jejich věk a jména, nemůžeme určit zdroj inspirace, zda tedy jde o zcela smyšlený text, nebo jsou v něm zachyceny autorovy vzpomínky z trampování, místa, které dotyčný zná, nebo jde pouze o aktuální prožitek. Jednotlivé příběhy na nás často působí jako vyprávění událostí partě přátel u ohně. Přesto je zde několik návratů do minulosti v podobě zmínění herce westernů a dobrodružných románů, historických událostí nebo vzpomínek na tramping před založením rodiny, když už na trampování nezbyvá čas. „*Panečku, s takovou mrňavou mašinkou v ruce se člověk hned cítí jak John Wayne!*“⁴⁹ „*Nejvíc ze všeho vypadali jako americký hoboos, jak jsem je znal kreslený i z dobových fotek.*“⁵⁰

Zajímavou paralelu nacházíme v povídce *Kotvení*, kdy si hlavní postava k sobě připíná kotvu, aby si uvědomila chvíli „tady a teď“ a přestala myslet na čas. Po rozuzlení případu si komisař přiznává, že i on žije v uspěchané době a připíná si kotvu. V povídce *Zkouška z dospělosti* se dotyčný ve snu vrací do Protektorátu Čechy a Morava a potkává dva německé vojáky.

8.9 Shrnutí

Tato soutěž obohatila literaturu velkým množstvím příspěvků z oblasti tramské tematiky. Příběhy zasazené do tohoto prostředí se různí svými hlavními tématy. Většinou jde o banálnější, vtipně laděné zábavné příběhy, jako jsou námluvy, hledání pokladu atd. Ty obsazují ty nejvyšší příčky ocenění. V menší míře nacházíme ve sborníku těžší témata jako smrt, zhoubná nemoc, nevěra či nenaplněný život. Ty mně připadají v porovnání s veselým trampingem zajímavější a neotřelé. Překvapila mě menší míra detektivně laděných povídek (z celého sborníku jsme našli jen jednu) nebo povídek zasazených do westernového prostředí, které jsou pro

---

⁴⁹ DANĚK, Tomáš. Bulldog. In: *Trapsavec: Sborník 43. ročníku tramské literární soutěže. 1/2017*, s. 4 ISSN 978-80-906554-1-6. Dostupné také z: http://files.trapsavec.webnode.cz/200000497-632ab6424c/sbornik_trapsavce_2017-ele.pdf

⁵⁰ NOVÁ, Renata. Zkouška z dospělosti. In: *Trapsavec: Sborník 43. ročníku tramské literární soutěže. 1/2017*, s. 24 ISSN 978-80-906554-1-6. Dostupné také z: http://files.trapsavec.webnode.cz/200000497-632ab6424c/sbornik_trapsavce_2017-ele.pdf

trampskou literaturu typické. Z hlediska tematického převažují další motivy, které vyjadřují základní atributy trampingu, jako jsou příroda, toulání, útěk z města, odpor k úřadům, kamarádství. Povídky přibližují trampský život sdílený s kamarády se stejnými hodnotami. Jedním z dalších témat je svoboda, která je pro trampy velice důležitá, za omezení svobody trampové považují nemožnost trampovat v takové míře, jak by si přáli. Příčinu problému vidí v rodině, stáří, nemoci, v nedostatku času, který jim bere práce a zároveň přináší každodenní fádnot a problémy. Svobodu jim znemožňují také úřady, kvůli kterým si připadají sešňorováni a nutí je k organizaci, kterou nemají příliš v lásce, proto je to jeden z důvodů, proč se objevuje cílené zesměšňování a kritika veřejných úřadů a jejich pracovníků.

Popis přírody, který je v jiných prozaických dílech celkem často rozsáhlý, zde nalzáme poskrovnu, pravděpodobně z důvodu omezeného rozsahu příběhu, danému pravidly soutěže. Kromě přírodního prostředí, ve kterém se literární postavy vyskytují nejčastěji, sledujeme povídky, které se částečně odehrávají v panelovém domě nebo na úřadě. Postavy jsou v tomto prostředí nešťastné, a proto ho také kritizují a zesměšňují, východiskem je již zmíněný únik do přírody.

Z hlediska kompozičního autoři nejvíce používají hovorový jazyk a s tím související přímou řeč. Vzhledem k tomu, že jde o tak typické prostředí a také z důvodu autenticity je použito trampského slangu, který je opět kvůli rozsahu omezený. V jednotlivých povídkách můžeme vypořádat předpojatosti některých literárních postav vůči trampům a trampingu obecně, na druhé straně můžeme pozorovat kritiku i z druhé strany.

V následujících kapitolách se pokusíme analyzovat několik vybraných prozaických děl s trampskou tematikou, tentokrát ale mnohem obsírněji. Nejprve krátce představím autora/autorku díla, dále stručně nastíníme děj příběhu, jednotlivá díla rozeberu z kompozičního a tematického hlediska, abych nakonec shrnula mnou zjištěná fakta a porovnála je s dosavadním vývojem trampingu a literatury u nás.

9 Jaroslav Velinský

9.1 Osobnost autora

18. prosince 1932 – 19. února 2012

Jaroslav Velinský, známý v tramském prostředí spíše jako kapitán Kid, byl tramský písničkář a jeden z nejznámějších spisovatelů žánrů scifi u nás. Psal také dobrodružnou literaturu a detektivky proslavené smyšlenou literární postavou Otou Finkem. V roce 1967 spoluzakládal Portu – nejznámější hudební tramský festival. Za svůj život si prošel několika profesemi od horníka přes soustružníka po nočního hlídače v Zoo, později pracoval pro liberecké Divadlo hudby. K hudbě měl Velinský blízko vždy, napsal přes sto písniček, které stihly zlidovět, a za svůj život byl členem několika kapel. V roce 1999 založil nakladatelství Kapitán Kid, kde spolu se svými kamarády vydával své knihy, CD, ale také se věnoval literárním a hudebním tématům, takže byl v blízkém kontaktu s přáteli a fanoušky. V roce 1969 mu vyšla první kniha, science fiction *Zápisky z Garthu/ Leonara*. Několik dalších příběhů mu vyšlo v sešitové řadě *Rodokaps*, kde publikoval pod pseudonymem Charlie P. Stonebridge. Byly to příběhy tematicky z Divokého západu, jejichž hlavní postavou byl šerif Buck Lee. Od roku 2012 začal své dílo vydávat samostatně. Jeho knihy jsou částečně autobiografické, zapojuje do nich svůj profesní a tramský život, zkušenosti s festivalem Porta a místa, které navštěvoval. Z jeho široké autorské tvorby se zaměříme na dva tituly, konkrétně *Labutí píseň* a *Mrtvý z Olivetské hory*. Díla mezi sebou dělí několik let, můžeme tak sledovat vývoj tramského prostředí a změny, které se projeví v autorových dílech.⁵¹

9.2 Mrtvý z Olivetské hory

Mrtvý z Olivetské hory je detektivní román, který byl vydán ve znovuzrozeném *Rodokapsu*. Jaroslav Velinský spolu s novinářem Ivanem Doležalem a dalšími členy se pokusil navázat na prvorepublikovou verzi sešitové dobrodružné četby, tentokrát s menším zaměřením na trampy. Důvodem byla shoda, že už by se nenašel tak široký okruh čtenářů. Přesto byl pokřtěn právě na tramském festivalu Porta. „*Titulním románem tohoto prvního sešitu se stala detektivka z tramského prostředí Mrtvý z Olivetské hory, což bylo záměrně symbolické, neboť*

---

⁵¹ JANÁČEK, Pavel. *Jaroslav Velinský* [online]. *Slovník české literatury po roce 1945*, 20.12. 2009 [cit. 2018-02-18]. Dostupné také z: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=893&hl=Jaroslav+Velinsk%C3%BD+1>

původní Rodokaps začínal detektivkou (Zelená paruka R. Warrissona). ⁵² Obnovený Rodokaps vydržel na trhu dalších deset let, pak ale jeho čtivost klesla natolik, že byl odsouzen k zániku.

9.2.1 Dějová linie

V čele detektivního románu je detektiv Augustin Veliký, bývalý pracovník kriminálky, který přijel na podnět svého přítele, akademického malíře Josefa Smetany a známého Antonína Dvořáka, současného nadporučíka. Pozvání nebylo ledajaké, ale rovnou na stokilometrový pochod, který nakonec absolvuje, aniž by tušil, co ho tam čeká. Cestou je zaskočí muž, který se vydává za lesníka a upozorňuje je na mrtvolu mladého muže v oblasti Olivetské hory. Malíř se vydává zavolat bezpečnost, zbytek účastníků zůstává na místě kvůli zajištění stop. Později se ale rozhodnou nechat na místě myslivcova psa a vydají se k nedalekému ohni, kde na ně čeká parta mladých trampů. Doufají, že se dozví důležité informace, které by jim později mohly pomoci k vyřešení případu vraždy.

Zemřelý byl šerifem celé party a tím začíná dobrodružné vyšetřování plné lží, které nás zavede k falešnému myslivcovi, otci dívky z party trampů. Po překvapivém zvratu, kdy se k vraždě přiznává otec dívky, zjišťujeme, že vrahem je nezletilý člen party, na kterého by to býval nikdo netipoval. Během procesu vyšetřování postupně vyplývá na povrch osobnost zavražděného, který nebyl tak dokonalý, jak se zpočátku zdál, jeho pošpiněný charakter se mu stal osudným. Právě za jeho chování ho zabil nezletilý člen party, pro kterého byl velkým vzorem a měl ho velice rád. To, co o jeho milovaném šerifovi vyšlo najevo, nemohl unést a rozhodl se ho potrestat.

Román se odehrává v prostředí Jizerský hor a v okolí Olivetské hory, které Velinský důvěrně znal. Vyplývá to z dedikace v díle, které je věnováno místnímu kampu T. O. Island na Olivetské hoře. Jaroslav Velinský zde v roce 1963 našel malou jeskyňku a místo ho očarovalo natolik, že ho jako obdivovatel severské mytologie pojmenoval podle zamrzlé vody v kalužích a ponurého spáleniště Island. V roce 1964 se podle oblíbeného campu na Olivetské hoře pojmenovala osada Island, kterou Velinský s partou přátel založil. ⁵³

---

⁵² KUDLÁČ, Antonín K. K. *Literatura přes palubu*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2010, s. 25 ISBN 978-80-87378-25-0.

⁵³ TrampDvě, *Náš. T. O. Island Liberec 1964*. Osady CZ, 09 prosinec 2012 [cit. 2018-02-15]. Dostupné z: <https://sites.google.com/site/nastrampvto/abc/i/toislandliberec1959.htm>.

9.2.2 Postavy

Hlavní postavou příběhu je již zmiňovaný Augustin Veliký, který se k vraždě dostává náhodou, na místě je jen proto, že přijal pozvání svého kamaráda. Jednak patří mezi kladné hlavní hrdiny, ale také je postavou-definicí.

Jan Nebeský je zavražděný tramp a původní vůdce party, v díle vystupuje jako postava-definicí. Jediné, co se v díle mění, je pohled na danou postavu jako na kladnou, ta se ale po rozkrytí pravého charakteru mění na postavu zápornou. Zároveň ho můžeme označit za objekt vraždy. Lesník Eduard Polenský je v úvodní pasáži uveden jako postava hypotetická kromě toho, že je majitelem psa, který o něm mluví jako o svém pánovi, nic jiného nevíme. Na mrtvolu upozorňuje zmíněný Eduard Polenský, který v rámci alibi mění své pravé jméno, a že je falešné, se dozvídáme téměř na konci příběhu, kdy zjišťujeme, že je to vlastně Eduard Máša. Původně vystupuje jako postava subjektu, nakonec to ale tak není, i přestože si to sám myslí. Postava je nám od začátku spíše nesympatická, zařadíme ji proto mezi negativní. Jako lhář a bývalý lupič spíše drsnější povahy spadá do tohoto hodnocení, přesto nemá pouze záporné vlastnosti, patří mezi starostlivé otce, kteří se bojí o svou dceru. Subjektem se nakonec stává člen tramské party, sympatický, ale nevýrazný a zároveň nejmladší mladík, který se už dále nemohl dívat na chování Jana Nebeského.

9.2.3 Jména

Autor ve své tvorbě používá jména, která nekorespondují s charakterem postav v díle, naopak jsou opačného vyznění. Například zavražděný tramp Jan Nebeský má být vzor pro celou partu svých kamarádů a zpočátku to tak opravdu vypadá. Na počátku vyšetřování se u ohně dozvídáme o jeho kladných vlastnostech, ale postupně vyjde najevo jeho neférové chování, nevracení peněz kamarádům, využívání slečen v partě a další záporné vlastnosti. Kamarádi mohou vyzdvihoval jeho kladné vlastnosti z důvodu možného podezření z vraždy, kdy si tak vytvářejí alibi, dalším důvodem může být jejich rozklad přátelství, který si nechtějí přiznat. Honza se o to svým chováním přičinil a jeho následná vražda měla být vlastně odplata za jeho chování. Využitím tohoto jména docílil autor autenticity postavy, která byla ze začátku příběhu sporná a působila na čtenáře jako méně uvěřitelná. Díky rozkrytí jeho pravého já se stala postava stravitelnější. Se špatným charakterem nastala změna ve vnímání postavy, z kladné se stala částečně záporná, přestože zpočátku působila jako jasně daná. Použití jména udělalo z detektivní zápletky napínavější příběh. Jeho jméno nám můžeme připadat absurdní i v souvislosti s jeho zavražděním.

Další postava, penzista Augustin Veliký, má poněkud atypické jméno, které zní jako jméno z doby dávného římského císařství. Postava má možná vzbuzovat dojem velké a mocné osobnosti. Nejprve je postava do díla uvedena promluvou vypravěče, kdy popisuje její vnější vzhled, který koresponduje s příjmením, o jeho jménu se dozvídáme později. V díle je několikrát při popisu oné postavy využita vnější podoba, proto je Augustin Veliký nazýván jako „Dlouhán“ nebo je využito přirovnání k žirafě či majáku. „*Orientální bod se jmenoval Augustin Veliký a měřil něco málo ke dvěma metřům. Tyčil se mezi hloučky turistů jako maják.*“⁵⁴

Mezi zajímavé seznámení čtenáře s postavou patří úvodní pasáž, kde se pes zmiňuje o svém pánovi. O postavě nevíme žádná fakta, kde se na místě vzal, jak se jmenuje, ani to, jak dotyčný vypadá. Ve sledu událostí je postava, ač nerada, čtenáři prozrazena, ačkoliv mylně. V pasáži, v níž má prokázat svou příslušnost, si raději změni jméno, které koresponduje s tím, co má na sobě, a s jeho vymyšleným povoláním. Najednou je z neznámého lesník s příznačným příjmením Eduard Polenský. Právě jméno se dozvídáme na konci příběhu, kdy se podezřelý doznává k vraždě, kterou vlastně nespáchal. Jeho pravé jméno je Eduard Máša, dříve vykrádal kasy, po prozrazení ihned padá na společenském žebříčku níž a stává se zápornou postavou. Hlavní postava si z něho tak trochu utahuje, když mu říká přezdívku „cudný velmistře“.

9.2.4 Témata

Jako hlavní téma knihy spatřuji vyobrazení nemizejícího trampského prostředí a konfrontaci s okolím. Drsný, místy až tajemný popis přírody, který podtrhuje nevlídné počasí a noc, se objevuje jako hlavní motiv v celém románu. Okolní příroda a tma ztěžuje práci vyšetřovatelům, případně pachatelem zanechané stopy se v noci špatně hledají. Celý terén je ještě mnohem méně přístupný. „*Člověk za ním klopýtal, vyhýbaje se kalužím a polohlasně bručel. Snad kletby na účet deště, který bublal, hučel a lomozil.*“⁵⁵ „*Před nimi se táhla až k černé čáře lesa stoupající zvlněná pláň. Z vysoké trávy místy vyčnívaly pahýly stromů a obludné skalní bloky.*“⁵⁶

K zajímavému srovnání docházíme při postupu vyšetřování vraždy v obou dílech. Vraždy se dějí v trampském prostředí a sice naruší děj, ale místo zůstává při samotném vyšetřování jakoby nedotčeno. V labutí písni probíhá uvnitř budovy mimo festival a v Olivetské hoře mimo založený oheň, který všem dotazovaným při výslechu zajišťuje bezpečí, klid a možnost

---

⁵⁴ VELINSKÝ, Jaroslav. *Mrtvý z Olivetské hory*. Praha: Art-servis, 1990, s. 2.

⁵⁵ Tamtéž s. 1.

⁵⁶ Tamtéž s. 3.

rozmyslet si své výpovědi předem. Dokonce tak vznikne čas na zametání stop a ovlivňování případu. Tím, že samotné vyšetřování neprobíhá na policejní stanici, nepůsobí tak těžkopádně, postavy jsou uvolněnější a vyšetřovatelé používají neotřelé způsoby ke zjištění všech skutečností. Přesto můžeme pozorovat změnu chování v partě, která si není jistá svými atributy a pokračováním přátelství, které se částečně rozpadá, ale některé členy naopak sbližuje. Uvědomují si, že došli ke zlomu, kdy už nejde jenom o pobyt a společné zájmy v přírodě. „*Ted'ka mi připadá, že to s náma asi je trochu jinak. Že se nám ten čestnej vandráckej život nák pošpatnil.*“⁵⁷

Velinský čtenáři přibližuje tramské prostředí, poukazuje na to, že má své další následovníky, dále vykresluje charakter postav a dochází ke konfrontacím s civilisty, přičemž určité předpojatosti můžeme sledovat na obou stranách. Přesto se navzájem alespoň částečně tolerují, často jde spíše o předvedení se před partou a silná gesta, za kterými se skrývá dobrý charakter. – „*Nejsme blázni, abychom lítali v tomhle počasí po horách s nějakajma pad'ourama, co si přibíjej na hole psí známky.*“⁵⁸ „*Tak vy si myslíte, že se poprali,*“ řekl tiše Veliký. „*Trampové,*“ odpověděl nadporučík stručně.“⁵⁹ „*Jak někam vlezte policajti, je z toho vždycky průser,*“ řekl vzpurně bručoun. „*Jo, kdyby trampů nebylo, věbé by se nudilo.*“⁶⁰–

Jedním z dalších motivů, typických pro Velinského dílo, je výsměch kovbojům, které trampové mezi sebou nemohou snést, vidí je jako zbytečně „namachrované“, přehrávajících, kteří k nim nepatří a neztotožňují se s nimi, přestože jde o jednu z etap historie trampingu, spíše ovlivněnou módní vlnou. Je možné, že byla vytvořena uměle a ve své knize toto rozdělení použil pouze Bob Hurikán. Určitý rozpor mezi těmito skupinami můžeme předpokládat díky vývoji a umělosti této skupiny, kdy se po určité době stal tramping v českém prostředí svébytným a jiným, už nepotřeboval vzory ze západu. „*Byla tam jedna taková parta. Kovbojičci. A bylo jich nejmíň deset. Samý volevole a tak. Frájové. Večer se někde nadrátovali, přišli na pláž a hned jeli po holkách.*“

Detektivní román odehrávající se v nevlídné přírodě odlehčuje Velinský humorem, který se blíží k tramským anekdotám, což je pro jeho díla typické: – „*Poslyšte,*“ zeptal se ho jiný z chodců, *silný, rozložitý muž zarudlého obličeje,* „*ten váš přítel vpředu, to je ten známý výtvarník?*“ „*Ano, to je on,*“ kývl Veliký. „*Náš nepochopený Rembrandt. Chcete se s ním*

---

⁵⁷ VELINSKÝ, Jaroslav. *Mrtvý z Olivetské hory*. Praha: Art-servis, 1990, s. 11.

⁵⁸ Tamtéž s. 7

⁵⁹ Tamtéž s. 6.

⁶⁰ Tamtéž s. 8.

seznámit?“ „Vystavil mou dceru,“ pravil dutě turista. „Nahatou, pane. Každý ji poznal.“ „No vidíte,“ řekl Veliký. „To je pěkné. Dneska to umí málokdo, aby byl model k poznání.“⁶¹–

9.2.5 Kompozice

Detektivní příběh je rozčleněný do padesáti čtyř kapitol, které jsou psány chronologicky, retrospektivní děj se opět objevuje při skládání případu a jednotlivých detailů. Sled událostí můžeme sledovat očima třetí, nezúčastněné osoby v příběhu, jde tedy o Er-formu. Z kompozičního hlediska jde o věty jednoduché, složitá souvětí zde nenajdeme. Kromě popisných pasáží se tu hojně vyskytuje přímá řeč. Neobvykle působí monologická pasáž, která se střídá s přímou řečí a popisem hned na počátku příběhu, kdy jedna z postav prochází přírodou se svým psem a ten popisuje své pocity a vyjadřuje svůj vztah k pánovi. – „Fuj,“ řekl mu dvounohý pěstoun. Ohlédl se. Rozumím, říkaly jeho oči. Nebudu zpívat. „Kupředu.“ Ano, to znám, souhlasil. Mohu ti udělat radost, neboť i ty jsi služebníkem mého psiho boha. Rozběhnu se, spojen s tebou tou dlouhou věcí, kterou jsem nejdřív tak nenáviděl a kterou jsem se dlouho učil snášet. Poběžím rád. Tak, že mi nepostačíš. Jsi nedokonalý...A přesto poslouchám. Kupředu...Přeskočil s nechutí dlouhou, nehybnou věc. Ten za ním je obešel.“⁶² –

Jazyk použil Velinský spisovný. Hovorový se objevuje především v přímé řeči. Hodnověrnost prostředí dotváří použitý trampský slang: *šerif, feldflašky, pad'ouřina*. Velinský často používá cizí výrazy a intertextovost na literární a filmová díla, použitý v přímé řeči. *„Dolce far niente znamená sladké nicnedělání,“ vysvětlil mu Veliký.*⁶³

9.3 Labutí píseň

Je to detektivní román a šestý případ ze série soukromého detektiva Otakara Finka a jeho žižkovské kanceláře Discret.

9.3.1 Dějová linie

Případ se odehrává v prostředí folk – country festivalu v jednom nespecifikovaném městě na Labi. Ota Fink přijede na pozvání svého kamaráda Džimáka ve svém volném čase jako důchodce. Před zraky jeho a několika diváků umře člen soutěžící kapely. Jako dobrý pozorovatel včas zajistí smrtící zbraň v podobě flétny a za pomoci známého kriminalisty a z vůle pořadatelů vyšetřuje případ, který se rozroste na další vraždu a únos malého dítěte.

⁶¹ VELINSKÝ, Jaroslav. *Mrtvý z Olivetské hory*. Praha: Art-servis, 1990, s. 2

⁶² Tamtéž s. 1

⁶³ Tamtéž s. 21

Pomocí logického myšlení a svých předchozích dlouholetých zkušeností případ s překvapivou pointou vyřeší, aby na jeho konci pachatel zemřel při pronásledování v autě.

Román je částečně autobiografický, místo a samotné trampování, ve kterém se vražda odehrává, je autorovi blízké, hudební festival Fortna je vlastně pozměněný název Porty, tedy slavného soutěžního tramského a country festivalu, jehož byl Velinský spoluzakladatelem.

9.3.2 Postavy

I v tomto díle je hlavní hrdina postavou-definicí s kladnými vlastnostmi. Otakar Fink je jako vyšetřovatel v důchodu zkušený starší pán, který srší vtípem a dokáže okouzlit své okolí. Všimá si i těch nejmenších detailů, přiznává si své stáří a rád nostalgicky vzpomíná na své tramské mládí. Otrávený Šimon Plocek nepatří mezi kladné postavy, vystupuje zde jako mladý floutek, který zneužívá dívky. Jako zavražděný se stává postavou-objektem. Dále se zaměříme na zcela zápornou dívčí postavu Malvínu Švambergovou, která svým provokativním chováním a používáním vulgarismů není moc sympatická. I ona se nakonec stala objektem vraha a vlastně měla být zavražděná jako první. Šimon Plocek byl zabit náhodou. Renata Koutecká patří mezi hlavní podezřelé z vraždy, působí jako vyloženě nesympatická a záporná postava. Poté, co vyjde najevo její znásilnění pod vlivem drog, začneme s dotyčnou soucítit. Její strýc, pan Koutecký, je zpočátku kladná postava, okolí na něj pěje chválu nejen z důvodu starání se o neteř, Renatu Kouteckou, na kterou se rodiče vykašlali. Jeho orientaci si nikdo nepřipouští, přestože se tato informace veřejně ví, snaží se to všichni tajit především kvůli jeho vysoké funkci ve městě. Svou sestřenicí Renatu se pokusil dát se Šimonem dohromady, a to především proto, že se mu líbil a mohl mu být na blízku. Vydržoval si ho různými dárky. Poté, co Malvína se Šimonem znásilnila Renatu, nedopatřením zabil Šimona, na druhý pokus se mu podařilo konečně zabit Malvínu. Stává se tedy nejen dvojnásobným vrahem, ale také postavou-subjektem. Mezi záporné postavy se zařadí poté, co se dozvídáme, že unesl mladého chlapce, jehož se pravděpodobně chystal znásilnit. Nakonec se vrah zabije v autě, proto nemůže být odsouzen.

9.3.3 Jména

V knize Labutí píseň je tomu stejně jako V Olivetské hoře. I zde autor používá jména, která zdánlivě mají postavu charakterově vystihnout, ale zjistíme, že je to zcela opačně. Kromě pojmenování osob můžeme sledovat zkomolení názvu míst, soutěže a dalších, které vycházejí z reálného prostředí. Například u názvu hudebního festivalu Fortna není těžké rozpoznat, že jde

ve skutečnosti o Portu. Tento slavný tramský country festival autor spoluzakládal, jak jsme zmínili o několik řádků výše. Velinský využívá postavu Otakara Finka ke kritice současného vývoje festivalu, který vedl k jeho zkomerčnění. Když se zaměříme na jméno vyšetřovatele, jistě nás napadne konfrontace typického zvukného českého jména s cizím příjmením. Velinský v obou dílech cizí výrazy využívá, několikrát se setkáme se slovem, které napíše tak, jak se čte, proto by mohlo být příjmení Fink anglické sloveso Think, tedy v překladu uvažovat, myslet si. Otakar Fink díky své inteligenci, uvažování přichází na drobné detaily, které mu pomáhají daný případ vyřešit. Další možné vysvětlení je použití vnitřních monologů, které se objevují pouze u Finka, díky nim je čtenář v bližším kontaktu s postavou a působí tak uvěřitelněji.

Je zajímavé, že jména, které se neslučují s charakterem postavy, používá u osob, které se staly obětí vraha, v průběhu děje se postupně dozvídáme pravdu o jejich pravém charakteru, což vede k vyřešení a pochopení celého případu. Vlastně je to jeden z klíčů k usvědčení vraha. U zavražděné Malvíny Švambergové je to trochu jinak, o jejím charakteru se dozvídáme na začátku příběhu od samotné hlavní postavy. Otakar Fink si dává její příjmení do souvislosti s pány ze Švamberka, aby nakonec došel k tomu, že Schwan je německy labuť, postavě dá ironické pojmenování Malvína z Labutího vrchu. Následně podotkne, že má vlastně svými vlastnostmi a oblíbeností mezi ostatními k labuti opravdu daleko. Její jméno zní půvabně a snadno si pod tím představíme sečtělou dívku z vyšších kruhů s vybraným chováním. Malvína je ale výbušná, často používá vulgární výrazy a obléká se poněkud spoře. Můžeme si povšimnout, že labuť použil autor nejen v názvu knihy, ale Labutí píseň je zároveň poslední píseň pro soutěžící kapelu a jejího člena, který právě při hře na flétnu umírá. Zápětka spočívá v tom, že na otrávenou flétnu měla původně hrát „zkažená labuť“ Malvína Švambergová.

V díle se objevují i další jména, například kamaráda hlavní postavy oslovují jako Džímaka, tedy jeho tramskou přezdívku z mládí, jeho pravé jméno se dlouho nedozvídáme, později zjišťujeme pouze jeho příjmení, které s jeho přezdívkou zdánlivě nesouvisí. Člen kapely Šimon Plocek je od začátku hlavní postavě nesympatický, pod jeho příjmením si představíme floutka. O člene poroty hodnotící kapely Jarmile Čihařové se z popisu vypravěče dozvídáme, že jde o starší dámu, která se jistě nenechá ovlivnit ladnými pohyby zpěvačky. Její sémanticky výrazné jméno znamená, že by mohlo jít o poněkud přísnou postavu. Pod paní Kudrnovou si představíme starší paní, „drbnu“, která poví i to, co neví. Autor neprozrazuje celé její jméno, postava tak působí jako všeobecný typ, tato charakteristika se na ni opravdu hodí a postavu vystihuje. Generální sponzor festivalu má příznačné jméno Mastný, výsměšně mu říkají Mastodont. Tuto nemilou přezdívku si dotyčný vysloužil svým korpulentním, často

upoceným tělem. Je jasné, že jde o zdánlivě důležitou postavu, která má svůj význam pouze pro dotování festivalu, jinak jí nikdo neprojevuje úctu.

9.3.4 Témata

Hlavní téma knihy je vývoj trampského a country festivalu Fortna, který se z malé akce určené pro okruh lidí se stejnými zájmy stává byznys podřízený přáním sponzorů. Objevuje se kritika podoby festivalového prostředí. Změny se ale neprojevily pouze tam, hledat je můžeme v tramském prostředí komplexně, jisté z pohodlnění a moderní technika, jíž je hlavní postava odpůrcem, a další vlivy se tu nutně také projevily spíše negativně. Můžeme ale pozorovat jistou autorovu nadsázku, s jakou dané prostředí, které důvěrně zná, popisuje. – *„Tak jsem se tedy dostal až na festival zvaný Fortna (Fortna je vrátnice na prahu ráje všech milovníků country, folku a tramských písní!) do toho města na Labi, kde můj kamarád Džimák jakožto uznávaný odborník na tramské tradice zasedal v porotě s řadou dalších odborníků na kdovíco.“*⁶⁴ *„Co já vím,“ řekl Forbes. „Z našich, co víájpí nemaj, by sem stejně na pivo nikdo nešel.“ „Proč?“ „Moc velká pad'ouřina.“ „Pad'ouřina? Tady?!“ „Že váháš. Chutnalo by ti – jako trampovi myslím – pivo, kdyby u vedlejšího stolu seděl starosta s náčelníkem krajské správy? A dal by sis biftek á la argentýno, pálivej jak sviňa a jen s jednou bramborou, kterej stojí sto osmdesát kaček?“*⁶⁵–

Hlavní postava není kritická pouze k prostředí, ale také sama k sobě, přiznává si svou pohodlnost. Další kritiku můžeme spatřovat v zesměšňování kovbojíčků. Otakar Fink se tak nevyhne nostalgickému vzpomínání na své tramské začátky. – *„Jezdci z Timbrlajn,“ řekl jsem, „to byla filmová kovbojka, ale z Austrálie... Dávali to u nás hned po válce – po těchlech filmech byla tenkrát poptávka a my to žrali. Dvojník ze Sonory, Potulnej jezdec, Zorro mstitel, Sedmá kavalérie... I když holt tady to byl samej dřevař a místo střelby z koltů po sobě házeli spíš polenama.“ „Pamětník,“ uchechtl se někdo za mnou.“*⁶⁶–

Otakar Fink se s moderní technikou nemá rád a dává to neustále okázale najevo. Sám využívá maximálně telefon a občas počítač, se kterým má problémy. Často se pak objevují vzpomínky na to, co používal dříve. Kritizuje technologii jako něco, co přineslo z pohodlnění a komerčnost do oblasti trampingu. Sám se ale přiznává, že s přicházejícím stářím je nucen některé technické vymoženosti používat také. *„Připadalo mi legrační, že kliká palcem na*

---

⁶⁴ VELINSKÝ, Jaroslav. Labutí píseň: šestý případ soukromého detektiva Otakara Finka a jeho žižkovské kanceláře Discret. Praha: Kapitán Kid, 2008, s. 10. ISBN 978-80-86207-80-3.

⁶⁵ Tamtéž s.72–73.

⁶⁶ Tamtéž s. 25–26

tlačítka mobilu docela stejně jako Lucka a Andy. Mně tyhle mobilní kejkle vždycky připadaly jako adolescentní duševní úchylka, něco jako gamblerství nebo marihuana.“⁶⁷

Jedním z hlavních motivů je příroda, která se na rozdíl od tramského prostředí nezměnila a je stále stejně temná, až nebezpečná. Hlavní postava se k přírodě chová s úctou. „*Zevnitř jsou okna až pod stropem, nikdo se z nich ven nedívá, navíc venku je prales divokejch javorů, buků, černýho bezu a kdovíčeho.*“⁶⁸

9.3.5 Kompozice

Publikace je rozčleněná do dvaceti sedmi kapitol, které jsou psány v časovém sledu událostí tak, jak se odehrály. Příběh je popsán očima hlavní postavy, jde tedy o Ich- formu. Retrospektivní pasáže se objevují při vzpomínkách hlavního hrdiny nebo při skládání případu a jeho následném vyřešení.

Z kompozičního hlediska jde o věty jednoduché, ale najdeme zde i složitá souvětí. Autor často používá přímou řeč. Dále je kniha proložena monology hlavní postavy Otakara Finka, jejich použití je různé, objevují se jako komentáře k dané situaci. Dále jsou používány jako vysvětlivky nebo jde o pouhé myšlenky Finka při vyšetřování případu. Zejména komentáře jsou často humorně laděné. Jazyk je zde spíše hovorový, místy až nespisovný. Příběh je zasazen do prostředí country festivalu, proto zde najdeme tramský slang, konkrétně: paďouřina, trampíř, čundroval atd.

V knize se objevuje cizí jazyk, anglické výrazy spojené s nespisovnou, hovorovou češtinou nebo citově zabarvenými synonymy, ale nijak obtížná slovní spojení všeobecně známá a dá se říct, že jde spíše o základní anglicismy přenesené do češtiny. Výrazy jsou od zbytku textu zvýrazněny tučnějším písmem nebo kurzívou: „*Bylo to takové nepatrné pokrčeníčko, ale znamenalo **just ne.***“⁶⁹ „*No Comment,*“ *řekl jsem.*“⁷⁰

Slang, anglické výrazy a intertextualita dodávají věrohodnost celému prostředí, jednotlivým postavám, ale i samotnému vypravěči. Anglické výrazy často využívá samotný Otakar Fink, kterému to dodává na nekonvenčnosti, nebo například postava kovboje, který kombinuje angličtinu s češtinou, působí groteskně a z textu je patrné, že se Velinský těmto postavám vysmívá. Propojení těchto výrazů se slangem a intertextualitou odkazuje jednak na minulost a současné prostředí kolem Otakara Finka, ale i samotného Velinského, který vychází

---

⁶⁷ VELINSKÝ, Jaroslav. Labutí píseň: šestý případ soukromého detektiva Otakara Finka a jeho žižkovské kanceláře Discret. Praha: Kapitán Kid, 2008, s. 47. ISBN 978-80-86207-80-3.

⁶⁸ Tamtéž s.153.

⁶⁹ Tamtéž s. 18

⁷⁰ Tamtéž s. 106

z dobře známého prostředí, vzpomíná na trampské období a festival. Můžeme sledovat odkazy na filmy, herce, knihy, komiky atd. „*Bohužel mistr Macháček byl natolik poplatný svým novinám i reprezentaci města, že na ostatních snímcích se vyskytoval například: čtyřikrát kapela sice mizerná, ale naše, prodavač cukrové vaty s nějakou celebritou, jedna, dvě, čtyři, osm, šestnáct blondýn z tanečního souboru Laredo, všechny ve stejných kvádrech estrádních kovbojů, obklopující celebritu, jakási jiná celebrita s Lojíkem Talackem, Wabi Daněk se Skotem...*“⁷¹

9.4 Návraty do minulosti

U Velinského může sledovat několik způsobů návratů do minulosti. První způsob – prostřednictvím vzpomínek na své trampské mládí pomocí hlavního hrdiny. Nejde o nějaké zahořklé vzpomínání starce na lepší dobu, hrdina si přiznává své stáří, ale také své zpoždění. Dalo by se konstatovat, že o to kritičtější je ke svému okolí. Vracení se do minulosti tohoto typu nacházíme v *Labutí písni* s hlavním protagonistou, soukromým detektivem v penzi Otou Finkem. „*Napadlo mě to přitom, že si odřu špičky a že adidasky jsou přece jenom o dost dražší než plátěnky mého mládí.*“⁷² „*Takový on za mlada nebyl; ctil odkaz trampských předků, jako byli Vladimír Eddy Fořt, Eman Sally Prkno, Pedro Mucha, Bob Hurikán a Slim Howard Klimeš.*“⁷³

Hrdina románu *Mrtvý z Olivetské hory* žije přítomností, nemá potřebu vzpomínat na minulé roky, ačkoliv je také v penzi. Faktem je, že obě postavy od sebe dělí několik let, ani ne tak věkově, jako vydáním knihy. Finkovy vzpomínky se týkají hlavně trampských zážitků. Dalším rozdílem a důvodem, proč tomu tak je, je jiná doba, ve které se děj odehrává. *Labutí píseň* představuje současnost, vzpomínka na staré časy se objevuje při kritice současného vývoje trampingu a jeho negativních změn a také dopadu volnější a výrazně komerční doby.

Dalším způsobem je odkazování se na různá díla, filmy, filmové a hudební postavy, a to především z doby první republiky a z dobrodružné četby, jež úzce souvisí s trampíngem. Toto odkazování se objevuje v obou dílech, v *Labutí písni* je odkazování frekventovanější. „*Byl to takový hezký chlapec. Trochu připomínal jednoho herce – počkejte – Horst Buchholz nebo tak*

---

⁷¹ VELINSKÝ, Jaroslav. *Labutí píseň: šestý případ soukromého detektiva Otakara Finka a jeho žižkovské kanceláře Discret*. Praha: Kapitán Kid, 2008, s. 84. ISBN 978-80-86207-80-3.

⁷² Tamtéž s. 14

⁷³ Tamtéž s. 162.

nějak.“⁷⁴ „Z momentálně neznámého důvodu jsem si na jeho dohola ostříhané kebuli najednou představil slaměný placatý klobouček, jaký nosíval Harold Lloyd a dodneška nosí Jiří Suchý.“⁷⁵

9.5 Shrnutí

Velinského díla jsou typická osobitou postavou vyšetřovatele zakomponovaného do vraždy jakoby nechtěně. Popisuje přírodu jako krásnou, ale mocnou, před níž má člověk úctu. Autor dokáže s lehkostí vykreslit jednotlivé charaktery postav, často rozdílné a ukazuje dobré i špatné vlastnosti jak na straně trampů, tak paďourů. Dokáže si udělat legraci z trampů a popsat prostředí, které důvěrně zná. Věrohodnost dotváří trampským slangem. V dílech můžeme zaznamenat změny a vývoj trampingu, který nehodnotí zrovna kladně, ale s jistou nadsázkou. Typické je zesměšňování policistů, vyšších úřadů, především pak komerčnosti v této oblasti, nechybí ani výsměch kovbojičkům. Prostředí románu je zasazeno do období 50.–60. let 20. století, což platí zejména pro postavu Augustina Velikého. Detektivku v čele s Otakarem Finkem můžeme zařadit do současnosti. Dalším znakem je intertextovost, odkazy na jiná díla a postavy, v textech je hodně dialogů, a tudíž i přímé řeči. V jeho díle se objevuje hodně cizích slov, která působí až groteskně vedle nespisovných českých výrazů. Jeho romány provází humor, který detektivní příběh odlehčuje.

Velinského tvorbu z řad detektivní prózy můžeme zařadit vedle spisovatelů, jako jsou Phillip Marlow nebo Dashiell Hammet, do tzv. „americké drsné školy,“ ale samozřejmě v české verzi. Tomuto problému se již věnovalo několik odborníků od Pavla Janáčka přes Helenu Stiessovou a do této skupiny se řadí i překladatel americké školy František Jungwirth. Podrobněji se tomu posléze věnuje Antonín K. K. Kudláč ve svém díle *Literatura přes palubu*, kde vysvětluje základní rysy „drsné školy“: „*Jejich hrdiny jsou často soukromí detektivové nebo ‚bezdělní pátrači‘, donuceni shodou okolností k amatérskému vyšetřování zločinu. Spisovatelé toho proudu se nebojí akčních scén, ani prvků sociální kritiky, pro původní ‚drsnou školu‘ ostatně typických*“.⁷⁶

Kudláč uvádí i další znaky příznačné pro tuto skupinu, které jednoznačně u obou mnou uvedených titulů nacházíme. První se týká hlavního hrdiny, jímž je starší soukromý detektiv. Protagonista by měl být sám, nemá problém okouzlit mladší ženy, navenek působí drsnějším dojmem, k čemuž mu dopomáhá i zbraň, kterou nosí u sebe. Vztahy s veřejným činitelem jsou

⁷⁴ VELINSKÝ, Jaroslav. *Mrtvý z Olivetské hory*. Praha: Art-servis, 1990. s 5.

⁷⁵ VELINSKÝ, Jaroslav. *Labutí píseň: šestý případ soukromého detektiva Otakara Finka a jeho žižkovské kanceláře Discret*. Praha: Kapitán Kid, 2008, s. 169. ISBN 978-80-86207-80-3.

⁷⁶ KUDLÁČ, Antonín K. K. *Literatura přes palubu*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2010. TaHy, s. 52. ISBN 978-80-87378-25-0.

různorodé. Hrdina si rád přičichne k alkoholu. Rozdílnost můžeme hledat v tom, že na rozdíl od ostatních protagonistů školy vyšetřovatel v díle Jaroslava Velinského stárne. Dalším stěžejním znakem je jazyk, který je objektivní a jasný. Spisovatel dokáže stručně, ale subjektivně popsat krajinu. Pro Velinského je typické použití odkazů dobových reálií a určitého dialogu, kdy hlavní postava má úderný, místy až černý humor. Dále je pro Velinského specifické použití slangu podle prostředí, ve kterém se vyskytuje, a použití anglicismů v češtině. Z jeho díla je patrné, že i mladí lidé mohou mít jiné priority, než na které by je odhadoval, a jak ho vlastně ve výsledku dokáží překvapit.

10 Miroslav Valina

10.1 Osobnost autora

*10. únor 1963 Evoň u Libchav

Autor jako malý prodělal infekční onemocnění, po kterém částečně ochrnul a zůstal na invalidním vozíku, to mu ale nezabránilo úspěšně vystudovat gymnázium a následně obor Vědecké informace a knihovnictví na Univerzitě Karlově. Od svého mládí jezdí s partou přátel do Krušnohoří do osady Dlouhá louka a i přes upoutání na invalidní vozík je velice aktivní. Již od svých 18 let tiskne své povídky v rubrice Táborový oheň časopisu Mladý svět. Získal celkem třináct ocenění v tramské literární soutěži Trapsavec a dodnes do něj pravidelně přispívá, objevuje se v porotě a spoluvytváří Trapsavecký almanach. Do roku 1989 Miroslav Valina publikoval spíše v samizdatu a od roku následujícího uveřejňuje jeho texty v mnoha tramských časopisech, rubrikách a internetových portálech. Jeho první povídková kniha vyšla v roce 1998 s názvem: *Nenalézači pokladů*. Následovaly další povídkové knihy, ale také pikareskní román *Vlčí pouto* nebo cestovatelská pomůcka pro hendikepované *Kam bez bariér: Plzeňsko*. V současnosti překládá pro sci-fi měsíčník Lkare XB a tlumočí sci-fi knihy a povídky pro různá nakladatelství. Od roku 2005 se po svém přestěhování do Plzně věnuje publikování v literárním měsíčníku PLŽ a je členem Obce překladatel. Dále se realizuje (angažuje) jako pořadatel táborů a akcí pro hendikepované společně se zdravými lidmi nebo také pořádá se známým kamarádem Hafranem literární večery.⁷⁷

10.2. Ukrutně blízká setkání

Povídkovou knihu provází čtyřčlenná tramská parta, skládající se z Fišty, Pampelišky, Kyborga a Wyrňáka, kteří se vydávají na čundr. Obklopeni přírodou zažívají různá dobrodružství a potkávají široké spektrum pozemských i nadpozemských bytostí, jak už napovídá samotný název knihy. Nejde ale pouze o setkání s lidmi, ale také s různými žánry, jako jsou anti-utopie, sci-fi, či s tramskou pověstí. Žánrová různorodost a znejistění identity souvisí s postmoderní tvorbou, která byla pokračující tendencí literatury z devadesátých let. Na knize se výtvarně podílela fotografka, která knihu ilustrovala akvarely stromů a dalších přírodních prvků. Kromě těchto ilustrací najdeme v knize tušové kresby štětcem od Ladislava Sýkory, který celou knihu dotváří k dokonalosti.

---

⁷⁷ VALINA, Miroslav. *O mě* [online]. Valina.cz, 2013 [cit. 2018-02-18]. Dostupné z: <https://www.valina.cz/o-mne/>

10.2.1 Dějová linie

Valinovy příběhy jsou zasazeny do Krušných hor a okolí, které důvěrně zná. Sám se v úvodu knihy přiznává k tomu, že se většina jeho příběhů odehrává právě v jeho oblíbeném Krušnohoří. V knize se pak objevují místa jako Vlčí hora, Vlčí doupě či Duhová řeka, která v dané lokalitě opravdu najdeme. Jeho dílo je zcela odlišné a ojedinělé v porovnání s mnou vybranými díly. Specifikum vidím v jazyku a spojení reálného světa s prvky sci-fi, fantazy a hororu. Záhady, často banální až úsměvné zůstávají nevyřešené.

Vybrala jsem si několik povídek, na kterých mohu ukázat rozmanitou žánrovost, kterou Valina ve svém díle používá při líčení setkání, která na své cestě ven do přírody prožila parta mladých trampů.

Jako první jsem si vybrala příběh s názvem **Noc má svůj zákon**, která má blízko k hororu. Jeden z ústředních motivů tvoří krev ve džbánu, ale kde se v něm vzala a čí vlastně je, zde není vysvětleno. Jeden z členů party je překvapen hospodou na místě, které dobře zná, s nápisem Šenk Barvářů. Hlavní postava nad názvem uvažuje a napadne ho druh psího plemena, které umí dohledat zvěř podle pachu krve. Po chvílce váhání vchází dovnitř, kde u stolu s prostřeným ubrusem barvy krve sedí dva chlapi v loveckém oblečení. Po přivítání, aby si k nim přisedl, a po jejich objednávkách mu mladá servírka ve vínové sukni přinese pohár na červené víno. Poté odešla za rudý závěs. Do hospody přišlo několik dalších chlapů, kteří byli oblečeni také jako lovci a dostali stejné džbány na víno. Jeden z nich se zeptal, co v nich je, a dostal odpověď, že krev. V tu chvíli hlavní postavě zaskočilo a přestal se jako třináctý cítit v hospodě dobře. V podivném dusnu čekali na černého, tedy nočního lovce. Černý nakonec došel i s deskami papíru, kde stálo: Myslivecké sdružení barváři. Výsledek kontroly provedené finančním úřadem v Teplicích dne 22. 09. 2015 „*Hlava mi začala šrotit: Dělá si srandu? A nebo ... ta holka ... nosí v těch džbánech ...krev? Čí krev? Pár chlapů se k tomu smíchu přidalo, pár ne. Ale jedny i druhý mně přišly ujetý. Dvanáct divných týpků v loveckém oblečení. A mezi nima já. Třináctej.*“⁷⁸

Další příběh je ukázkou toho, jak spisovatel využívá prvky sci-fi a trampy zde představuje jako ohrožený druh, na který ostatní pohlížejí jako na vyšinuté jedince. Samozřejmě s nadsázkou. Valina osobitým humorem v povídce **Infekce** udělá z trampů jakýsi virus, který se musí vymýtít. V podtitulu názvu povídky najdeme: Definitivně poslední díl seriálu Akta X.

---

⁷⁸ VALINA, Mirek. *Ukrutně blízka setkání*. Plzeň: Galerie města Plzně, 2010. Imago et verbum, s.18. ISBN 978-80-87289-11-2.

Tramping je tu popisován jako nemoc, která ovládne nervové centrum a přichází v záchvatech narušujících ekonomický systém a infikující ostatní jedince, proto musí být vymýcena. Nakonec jako velké riziko zemi opustí. „*Vidíte, kapitáne. Já věděl, že se zdravý jedinec takhle nemůže chovat. Soustavně a bez příčiny utíkat ze svého přebytku, brát s sebou jenom to nejnmutnější, a pak se vždycky nějaký čas ukryvat před civilizací. Ba ne, na něco takového já mám čich. A tady Ulz mi bublal, že to bude výcvik speciálních jednotek civilní obrany. Klo klo. Kdepak cvičení. Nemoc je to. Podívejte.*“⁷⁹ „*Sedí u hromady zapálených úlomků odumřelé rostliny, je oblečen do typicky znehodnocených obalových slupek a vydává ze sebe skřeky jako...no jako primát, s odpuštěním. Zítřejší večer nemoc ustoupí a on se bude několik dní účastnit ekonomického procesu, ale pak...*“⁸⁰

V poslední povídce, kterou jsem si vybrala, je o podobu žánru trampské pověsti. Jmenuje se Bílá paní. Nadpozemská bytost se partě zjeví ve věži, kde se schovávali před nepřízní počasí. Dostala lidskou podobu, začne s nimi komunikovat a chová se velmi zdvořile. Jeden z party jí nabídne něco k pití, natož ho ostatní začnou okřikovat, aby jí nic nedával, protože se podle pověsti po dotknutí se strašidla zkamení. Bílá paní se naštvě a udělá něco velice lidského a nečekaného, dotyčným za tu opovážlivost vrazí facku. Povídka Bílá paní vyznívá jako typická povídačka k ohni k zastrašení nováčků, tolik oblíbená mezi trampy a vztahující se k jim známému místu, kde se právě nacházejí. „*Bílá paní se vznesla do vzduchu, přistála u Čáryfuka a vrazila mu takovou facku, že nám zeměkoule pod nohama, jo samým leknutím udělala tři otáčky nad plán.*“⁸¹

10.2.2 Postavy

Hlavní postava je zároveň vypravěčem textu, můžeme ji tedy jednoznačně označit jako postavu-subjekt a dále jako postavu-definice. Postavami-definice jsou i ostatní členové party, všichni svými vlastnostmi patří mezi kladné postavy. Autor ve své knize používá několik fantastických postav, jako jsou například Bílá paní a plyšový zajíc. Tyto nadpřirozené postavy můžeme označit za objekt, ale svým zlidštěním se mění na postavy hypotetické. U Bílé paní probíhá zlidštění ve formě facky, kterou dá živé osobě. Plyšový zajíc se suší na břehu poté, co ho chlapec učil plavat. Dále v knize najdeme několik hypotetických postav s tajemstvím, blíže neurčených. Jsou to například chlapi v hospodě, celí černí a pijící krev, dozvídáme se sice na

---

⁷⁹ VALINA, Mirek. *Ukrutně blízka setkání*. Plzeň: Galerie města Plzně, 2010. Imago et verbum, s. 25. ISBN 978-80-87289-11-2.

⁸⁰ Tamtéž s. 26.

⁸¹ Tamtéž s. 22

konci, že jde o myslivce, ale proč jsou v černém a pijí krev ne. Kyborg je jeden ze členů party, ale nevíme, zda je to živá bytost, nebo robot. Autor používá i další fantastické postavy, jako jsou přerostlí mravenci, hermafroditi, mimozemšťani, vodníci a další. Za záporné postavy můžeme označit především skupiny osob, které označují veřejné činitele, například policii, tedy obušky, kterými zbytečně mlátí lidi, a dále geologa, který na úkor výstavby silnice chce zničit přírodu v jedné nejmenované vesnici.

10.2.3 Jména

V *Ukrutně blízkých setkáních* nalézáme postavy bezejmenné, blíže neurčené, tedy obecné. Autor specifikuje jejich oblečení či postavu, ale o jejich vnitřní charakteristice a jménu se nedozvídáme. Souvislost můžeme hledat v samotném názvu díla: *Ukrutně blízká setkání*, ze kterého cítíme jistou nadsázku. Parta opravdu prožívá setkání všeho druhu, ale jak je vlastně blízké, když o osobách, které potkají, vlastně nic neví?! Např. čtyřletej kluk v tepláčkách, čahoun, vousáč a další.

Větší důraz je kladen na partu, která tato setkání prožívá. Dozvídáme se o jejím přesném složení, skrze jednotlivé příběhy můžeme sledovat chování jejích členů v často absurdních situacích a z jejich reakcí vyvodit vnitřní charakteristiku. Přesto i je známe pouze pod přezdívkou, výjimkou je postava Fišty, později se dozvídáme její příjmení i jméno: Fišárková, přezdívkou je pravděpodobně odvozena z jejího příjmení, zajímavé je, že bychom pod pojmenováním postavy čekali spíše mužské pohlaví. Fišta je oslovoována i jinak, a to dalším členem postavy, se kterým má poměr. Ten ji pak podle situace oslovuje: „čarodějko, divoženko, Fištice, ředkvičko“. Poznáváme i další členy Fišárkovy rodiny, konkrétně dědu, hajného Fišárka a dědu z druhé strany rodiny, který dost pije, přítel Fišty ho nazývá Zombie. Dalšími členy party je Wyrňák, hlavní postava, vůdce party a přítel Fišárkové, dále poznáváme Kyborga a jejich další kamarády. Také můžeme sledovat obecné pojmenování celé skupiny lidí, autor většinou vyzdvihuje jejich špatný charakter: kravaťáci (tedy úředníci), vrtákové (pracující na silnici), dealeri (prostředníci služeb), obušek (policie). V díle se vyskytuje řada nadpřirozených postav, které stejně jako ostatní postavy ostatní mají pouze obecné pojmenování: Bílá paní, vodník, hermafrodit, obří mravenci atd. Výjimkou jsou mimozemské bytosti Waermorgové, které vidí pouze opilý dědeček, a oživlý plyšový zajíc Petr, výběrem lidského jméno autor podtrhuje jeho lidskost.

10.2.4 Témata

Jako hlavní téma knihy spatřuji skupinu trampů vydávající se do přírody a jejich setkání, která přináší kromě dobrodružství a zážitků i několik palčivých témat současného světa, především pak měnící se krajinu, ochranu přírody a svého teritoria a další střety, které vedou k nedorozuměním. Valina nám ve své knize s nadsázkou a humorem přibližuje nemizející tramský svět, který funguje a pokračuje s novými následovníky, kteří se drží základních tradic a atributů přetrvávajících dodnes, jimiž jsou přátelství, příroda, oheň jako pevný a bezpečný bod, volnost a únik z města ven do přírody.

Na dvou následujících ukázkách můžeme na náhodném setkání střetu dvou generací trampů vidět jednak projevenou radost z toho, že tramping pokračuje a bez sebemenšího zaváhání je staršímu trampovi poskytnuta pomoc dle tramských pravidel kamarádství a kolektivu. Vidíme zde jasné zhodnocení toho, že starý tramp patří do skupiny stejně jako mladý. „*Udělal jste mně radost. Dneska potkat takhle mlad'ounký lidi, jak jedou na čundr, to je, jak vyhrát v loterii...A stetson, hele: ,Na Duhovou řeku? Tam jsme taky jezdili. Takže teď tam jezdíte vy. To jste mi udělali radost. Nová generace. To je krása. Nová generace.*“⁸² „*Čundrák čundrákovi musí pomoci, takový je pravidlo. Železný pravidlo. A pro mě čundrák ani ve sto letech nepřestane být čundrák. Kamarád, no, podle mého.*“⁸³

Postavy obklopuje všudypřítomná příroda, která je zde popisována jako nebezpečná a temná. Dokonce zde působí jako nehostinné místo, především pak díky prvkům sci-fi a místy až hororovým scénám. Nepříznivé počasí umocňují použitá slovesa. „*Šla po nádvoří, do kterého bušily kroupy, šlehalý blesky a cedil déšť.*“⁸⁴ „*Shodil jsem bágľ na zem. Cesta se pod ním otrásla jak zaprášenej pes. Levá zatáčka vzadu u řeky se narovnala a pak se překroutila na pravou. Byla to fakt úplně blbá cesta. Blbá. Fakt.*“⁸⁵

V knize si můžeme povšimnout dalšího motivu, kterým je únik z města do přírody. Město je snad ještě chaotičtější, hlavní postavy se v něm necítí dobře, město jim v útěku brání. Celkově je v knize popisováno jako nucený pobyt se svými pravidly, které by neměl dotýčný porušovat, je to vlastně zajetý každodenní proces fungování lidí v prostředí, které nemá rádo, když někdo vybočuje. Z party můžeme vycítit odpor k městskému prostředí a jeho obyvatelům, které nazývá kravaťáci. Valina zde také otevírá téma rodiny, která kvůli shonu vlastně na sebe nemá čas a nechce řešit palčivé problémy. „*Museli jsme fakt vypadat jako cizí prvek, na tý ulici,*

---

⁸² VALINA, Mirek. *Ukrutně blízka setkání*. Plzeň: Galerie města Plzně, 2010. Imago et verbum, s.98. ISBN 978-80-87289-11-2.

⁸³ Tamtéž s. 98.

⁸⁴ Tamtéž s. 21

⁸⁵ Tamtéž s. 29.

v tom našem oblečení, zeleným, lesním.“⁸⁶ „Ty se snažíš vypadnout z města a město se ti v tom snaží zabránit. Rozumíš. Drop-out. Jseš odpadlík. A město ti blokuje cestu ven.“⁸⁷

„Zkuste to! Jenom to zkuste!“ křičel na ně stetson-a kravaťáci ho vzali za slovo. Obuchy zašermovaly vzduchem, elektrický. Zapraskaly. No a šedovousej chlap v šedým stetsonu sebou plesknul a byl tuhej.“⁸⁸

Jak už jsem několikrát zmínila, jedním z dalších motivů knihy je setkání skupinky trampů s různými osobami, jejich druh závisí na žánrovosti jednotlivého příběhu. Pokud jde o příběh s prvky sci-fi, setkají se s bytostmi třetího druhu, kterými jsou Waermorgové, případně s přerostlými mravenci. Pokud příběh obsahuje fantazy prvky, jsou svědky obživlého plyšového zajíce. Dále se v knize objevuje parodie trampské pověsti, kde narazí na Bílou paní, ale nechybí tu ani postavy z důležitých dějin českého národa. Proto se skupina trampů setká s máničkami, nácky a dalšími. „Vedle toho kluka – hezky na sluníčku – tam totiž seděl půlmetrovej fialovej zajíc v zelenejch trenýrkách a bílým triku. Zubil se na nás, hele, a huňatou fialovou packou vyklepával vodu z plyšového ucha.“⁸⁹

Za jedno z důležitých setkání považuji střet trampů s myslivci, s nimiž nemají jednoduchý vztah, objevují se tu problémy, jako je plašení zvěře nebo nepovolené táboření. Nakonec se ale dozvídáme, že v krajině koexistují společně a válku vedou jenom naoko, protože k sobě mají navzájem úctu. I přes problémy a nedorozumění se dokážou myslivci s trampy spojit ve věci, jako je těžba uhlí v krajině, kterou mají rádi. „Jsme její poslední nadějí. No, ani tak ne my, ale hajnej Fišárek. Hajnej Fišárek vyzval na souboj toho geologa. Když se rozkřiklo, že vrtákové zas vrtají, že odepíšou další vesnici a mega hektarů lesa, nechtěla místní zelená pěst nečinně přihlížet.“⁹⁰

10.2.5 Kompozice

Když se zaměříme na kompoziční rozbor této knihy, zjistíme, že děj je vyprávěný chronologicky, je rozdělený na 15 samostatných příběhů, které spolu nesouvisí, můžeme je tedy číst jednotlivě, ani bychom přišli o důležité informace. Autor použil Ich-formu, vyprávěčem je přímý účastník děje, jedna z hlavních postav trampské party. Souvětí jsou jednoduchá, tvoří ho krátké věty, často i jednoslovné. Miroslav Valina používá hovorový jazyk a výrazy blízké

---

⁸⁶ VALINA, Mirek. *Ukrutně blízka setkání*. Plzeň: Galerie města Plzně, 2010. Imago et verbum, s.92. ISBN 978-80-87289-11-2.

⁸⁷ Tamtéž s. 88.

⁸⁸ Tamtéž s. 94.

⁸⁹ Tamtéž s. 184.

⁹⁰ Tamtéž s. 55.

mladým lidem, včetně vulgarismů. Postavy tak působí věrohodněji a jsou tím čtenáři bližší. Najdeme tu slova jako: ty vado, kurva, vypatlaný atd.

Jistě je zajímavé, že se zde neobjevuje téměř žádný tramský slang, a to přestože jde o tramskou partu, kterou můžeme identifikovat podle popisů jejího oblečení.

Kromě nadměrných zvířat narušují děj pohádkové, sci-fi a další bytosti, jako je vodník, za kterým prchají z města, hermafrodit, jehož potkají v autobuse, obživlý zajíc, Waermorgové, které vidí opilý dědeček. V povídce Bílá paní, která zní jako typická povíadačka k ohni k zastrašení nováčků, tehdy tolik oblíbená mezi trampy, která se váže k jim známému místu, kde se právě nachází.

Tramská partička se nevyhne ani střetu s myslivci, jejich vztah není jednoduchý, jsou obviňováni z plašení zvěře nebo nepovoleného táboření. Povídka Noc má svůj zákon začíná objevením hospody na místě, kde se parta často vyskytuje, ale přesto ji neznají. Když do ní vstoupí, hosti se dohadují o tom, zda tam dotyčného nechají, nebo ne. Celé prostředí působí hororově, a to včetně postav oděných v zelené barvě, které nechtějí mezi sebe přijmout někoho nového, působí jako nebezpeční lovci a nechají přinést dotyčnému k pití krev. Vše se vysvětluje na konci příběhu, kdy se dozvídáme, že jde vlastně o myslivce, ale jak je to vlastně s krví, se už nedozvíme. I přes problémy a nedorozumění se nakonec umí myslivci s trampy spojit ve společném zájmu, jímž je tady zabránit těžbě uhlí v krajině, kterou mají rádi. Střety probíhají ale i s obyčejnými lidmi, kteří se na trampy dívají spíše nevěřičně. Valina v povídce Infekce udělá osobitým humorem z trampů jakýsi virus, který se musí vymýtit. V podtitulu názvu povídky najdeme: Definitivně poslední díl seriálu Akta X. Nechá tak trampy zkoumat mimozemšťany.

10.2.6 Návraty do minulosti

V porovnání s ostatními díly zjišťujeme, že postavy se téměř do minulosti nevrací. Nejspíše je tomu tak proto, že jsou na rozdíl od postav Jaroslavy Šálkové nebo Jaroslava Velinského mnohem mladší. Za jistý návrat do minulosti můžeme považovat fakt, že se autor inspiroval prostředím trampů, do něhož patří i on sám již od svého útlého mládí. Další inspirací pro spisovatele byli jeho kamarádi, se kterými se zná dlouhodobě.

V *Ukrutně blízkých setkáních* nalézáme několik odkazů na minulé události, herce, další osobnosti a filmy především z 90. let, ale i později. Konkrétně pak na Kevina Costnera, který ztvárnil hlavní postavu ve filmu Tanec s vlky, nebo na oblíbenou postavu akčních filmů Jean-Claude Van Damma. Důležité historické události, jež jsou v knize zmíněny, jsou většinou katastrofického rázu, ať už je to černobylská katastrofa, holocaust nebo smrt princezny Diany.

„*To jsem taky věděl, že se ta hlavní třída tak jmenovala, za nácků. Hermann Göring Strasse. No a Kaiser Strasse za Habsburků a taky třída V. I. Lenina za komunistů. Kocourkov, no.*“⁹¹

Miroslav Valina poukazuje spíše na aktuální ekologické problémy, především ale potvrzuje fakt o nemizejícím tramském světě.

10.2.7 Shrnutí

Valinovo dílo je zcela odlišné a ojedinělé v porovnání s mnou vybranými díly. Specifikum vidím v jazyku a spojení reálného světa s prvky sci-fi, fantazy a hororu. Záhady, často banální až úsměvné, zůstávají nevyřešené. Autor poukazuje na nemizející tramský svět pomocí party mladých trampů, kteří by se tak sami neoznačili, jejich postavení vyplývá z oblečení, chování a názorů celé skupiny, tedy i z trávení volného času v přírodě či dodržování tramských atributů a zákonů. Použitý jazyk působí autenticky, postavy jsou tak čtenáři bližší. Vedle absurdních situací dokáže poukázat na aktuální problémy nejen v tramském světě, ale také ve spojitosti s českými dějinami.

---

⁹¹ VALINA, Miroslav. *Ukrutně blízká setkání*. Plzeň: Galerie města Plzně, 2010. Imago et verbum, s.111. ISBN 978-80-87289-11-2.

11 Jaroslava Šálková

11.1 osobnost autora

Spisovatelka provozovala až do minulého roku nakladatelství Rodocapsa, které bylo původně samizdatové, je autorkou řady kreslených vtipů, námětů ke komiksům, v okruhu svých tramských přátel a především v časopisu Trapsavec je nazývána královnou tramské prózy. Je trojnásobnou držitelkou zlatého Trapsavce a byla oceněná i v řadě jiných soutěží, v posledních letech často zasedá v porotě této soutěže. Sama také vydala trapsaveckou příručku, kde ostatním radí, jak psát.⁹²

11.2 Bajonet po Němcích

Je to první detektivní próza, autorka původně psala humorné tramské povídky a kreslené vtipy, ale pro nově přicházející generaci trampů přestaly být její příběhy zajímavé. Po přečtení Olivetské hory od Jaroslava Velinského se rozhodla vydat se jako spisovatelka jiným směrem, nejprve se ale musela naučit základům psaní detektivek a přiblížit se vyšetřovatelské praxi. Dala tak vzniknout nové, ojedinělé a výrazné hlavní hrdince jejích detektivních příběhů, konkrétně Olivě Foglové, vzorem pro vytvoření této postavy byla paní z internetové seznamky.⁹³ Oliva je svérázná postarší paní s praxí sekretářky věhlasného advokáta, který jednoho dne odjel do zahraničí a zanechal jí svou klientelu a psa Vacínka, který se stal jejím věrným společníkem na cestách. Své znalosti využije v prostředí tramské osady, kde vlastní chatu, kterou postavil její tatínek a kam si původně měla přijet odpočinout. Plány jí naruší vyšetřovatel Kroucký, který se snaží případy vražd rychle vyřešit, tím často přehlédne důležité detaily, jež Olivě neuniknou, a tak se nakonec stane jeho parťáčkou, která mu je tak trochu proti srsti. Při vyšetřování jí pomáhají kamarádi z osady, konkrétně docent Jeřábek, kovboj Střecha, malíř Kotík a zálesák Calvera.

---

⁹² BELMONDO, Jaroslava Kavče Šálková [online]. *Trapsavec* [cit. 2018-02-18]. Dostupné z:

<https://www.trapsavec.cz/news/jaroslava-kavce-salkova/>

⁹³ LEBEDA, Milan. *Bajonet po Němcích. Vyšly tři detektivky Jaroslavy Šálkové – Kavčete z chatarských osad a tábořišť trampů. Rozhovor s autorkou* [online]. Bohousek.cz, 30. 11. 2016 [cit. 2018-03-02]. Dostupné z: <http://www.bohousek.cz/clanek-2016110017-bajonet-po-nemcich-vysly-tri-detektivky-jaroslavy-salkove-kavcete-z-chatarskych-osad-a-taborist-trampu-rozhovor-s-autorkou>

11.2.1 Dějová linie

V první povídce *Bajonet po Němcích*, který je nejen svým názvem, ale také vražedným nástrojem, který patřil mladému trampovi a později zůstal v těle mrtvého cizince, pracujícího na příjezdových cestách, z nichž trampové radost rozhodně nemají. Kroucký krátkozrace obviní právě mladého trampa, který měl údajně bránit svou dívku, ale Oliva tuto verzi odmítá a dojde až k postarší pachatelce z nedalekých lázní, která zbraň použila v sebeobraně. Kroucký nemůže na začátku Olivu vystát, později využívá její spolupráci, a dokonce oceňuje její smysl pro detail. Případ je nakonec uzavřený po zjištění, že zavražděný byl vlastně celostátně hledanou a nebezpečnou osobou, pachatele tedy hledat nebudou. Tím je vražedkyně z obliga.

V druhé povídce *Mrtvý ve sklepení* najde policajt Kroucký díky upozornění Olivy mrtvolu trampa s podivným tetováním ve sklepení zřícenině hradu. Oliva dostává od Krouckého oficiální nabídku s ním spolupracovat, kterou bezděky přijímá. Díky rozhovoru v obávané osadě se amatérská vyšetřovatelka dozvídá o kamarádské zradě dvou nerozlučných trampů, z nichž jeden druhému slíbil smrt. Údajný mstitel se po emigraci objevuje na místě činu v době vraždy bývalého kamaráda, což je přinejmenším podezřelé. Oliva ale dá na svůj instinkt a údajného vraha ukryje přímo v osadě i proti nelibosti ostatních. Jak už to tak bývá, ukáže se, že pravda nebyla tak jednoduchá, skutečná pachatelka trampa usmrtila kvůli majetku a penězům.

Poslední povídka s příznačným názvem *Jednou se neprobudíš* začíná drobnou pomocí mladé dívky z party kolem mladého Korniel, který se vydává za jinou bytost z Marsu a jen smrtí může docílit svého návratu na místo, kam údajně patří. Na svou cestu si vybírá mladičkou Elišku, která je sice bláznivě zamilovaná, ale smrt ji vyděsí natolik, že není schopna v noci spát. Proto Oliva vymyslí důmyslný plán, kde se Korniel má doznat k tomu, že si vše vymyslel. Všechno by proběhlo podle plánu, kdyby po přiznání nebyla napadena jedna dívka z party a kdyby nenásledovala další vražda. Oliva nakonec pochopí, že vraždí jedna z dívek, která je do Korniel bláznivě zamilovaná a jeho lžím opravdu věří, proto chtěla zlikvidovat všechny, kteří zničili jeho pověst nebo ji chtěli připravit o její bezhlavou lásku k němu.

11.2.2 Postavy

Hlavní postavu Olivu Foglovou můžeme označit za postavu-definici. Neskrývá žádné tajemství, známe její vnější i vnitřní charakteristiku, odhadujeme její jednání. Zároveň ji hodnotíme jako kladnou hrdinku, která se všemi vychází, neodsuzuje jednotlivé strany trampingu ani pohodlnost. Oliva je skromná a sympatická sousedka několika lesáků a trampů, která snadno splyne s přírodou, se vším si poradí, používá své bohaté zkušenosti a logicky uvažuje. Patří mezi ráznější osobnosti, ale na rozdíl od vyšetřovatele Krouckého jedná klidně.

Vyšetřovatel Kroucký nepatří mezi zrovna sympatické postavy, ale zařadit ho jako zápornou postavu nemůžeme. Kroucký není zlý, ale jedná impulzivně, bez rozmyslu, je se vším hned hotový a odsuzuje lidi, aniž by je lépe poznal, často je navíc hodnotí mylně. Postavu Krouckého můžeme také vyhodnotit jako postavu-definici.

Postava docenta Jeřábka se objevuje v každém případě, jde o bývalého zaměstnavatele Olivy Foglové, která při vyšetřování myslí na to, co by jí dotyčný poradil a jaké jí předal zkušenosti. Prvního zavražděného, tedy postavu Antona, naopak zařadíme jako postavu-hypotézu. Kromě jeho jména se další podrobnosti nedozvídáme. Patří mezi poněkud problematické postavy. Kromě toho, že pracoval na stavbě, se o dotyčném nic jiného nedozvídáme, navíc se v příběhu pochybuje o jeho národnosti. Na konci případu, tedy po jeho vyřešení, Antona zařadíme jako zápornou postavu, dělník patřil mezi celostátně hledané postavy, na několika místech vykrádal byty a pobodal člověka kvůli penězům. Dále můžeme postavu označit jako objekt, protože je vlastně obětí vraždy, přestože stačilo málo, aby se role obrátily. Dotyčný byl zavražděn až po napadení osoby za účelem peněžitého zisku. Můžeme tak sledovat netypické prolínání záporné postavy-hypotézy/objekt.

První vražedkyni Hildu Krasovou, kterou není snadné takto nazvat, protože vlastně jednala v sebeobraně, můžeme označit jednak za postavu-hypotézu, ale také za postavu-definici. Vysvětlení je následující. Při hledání pravého pachatele patřila mezi postavy-hypotézy, po rozklíčování případu se stane postavou-definicí, víme o postavě vše, včetně motivu. Zároveň ji můžeme zařadit jako subjekt, cizinku, o níž na počátku nic nevíme, navíc vražedkyně ji jasně staví do této pozice, přestože si málem svou roli s objektem vyměnila. Postavu hodnotíme kladně, i když na nás nejdříve působí spíše negativně jako namyšlená panička z lepší společnosti, po poznání jejího pravého charakteru se dozvídáme o jejím nelehkém osudu, proto se nakonec stává postavou kladnou.

Prolínání několika druhů postav si ukážeme na následujícím případě. Čeněk Lípa se původně zdá jako postava-definice, o které víme vše, od začátku je velice sympatický, patří ke kladným postavám. Poté, co vyšetřovatel Kroucký našel mrtvolu v jeskyni, přestává být postava Čenka Lípy tak jasná, jak se zdálo. Mrtvý se stává objektem a postavou hypotetickou, o které nevíme nic kromě poznávacího znamení v podobě malého tetování. V rámci vyšetřování se objevují další dvě neznámé postavy, Banjo Jack a Sanches. Trampské přezdívky patří Čenkově Lípovi a zavražděnému, jak se dozvídáme později. Z postavy-hypotézy se tak stává postava-definice, o zavražděném se dozvídáme i pravé jméno a možný motiv vraždy, který nejdříve udělá z Čenka Lípy postavu zápornou, především ho změní v postavu-subjekt. Po vyřešení celého případu, jak jinak než zásluhou Olivy, dojdeme k tomu, že zmíněný Čeněk Lípa

nemá s vraždou nic společného, opouští pozici postavy-subjektu a stává se opět kladnou postavou, naopak mrtvého Sanchese nám po rozkrytí charakteru není líto.

11.2.3 Jména

Oliva Foglová je hlavní postavou knihy Bajonet po Němcích. Jistě nás zaujme její netradiční jméno, které jí dala matka pocházející z Řecka. Oliva je české jméno převzaté z latiny. Koresponduje s oblečením postavy, která nejčastěji nosí turistickou a mysliveckou módu v barvě zelené. Dalším jménem, které prozrazuje původ postavy, je Hilda Krausová, jež původně pochází ze severu Sudet. Třetí takovou postavou je mrtvý dělník Anton pocházející z Ukrajiny. Vzhledem k její inspiraci dílem Jaroslava Velinského nevidím jako náhodu podobnost jména postavy Olivy Foglové a Otakara Finka.

Dále zde nacházíme několik postav, které jsou oslovovány pouze svou přezdívkou a jejichž pravé jméno neznáme. Jde především o postavy z trampského kruhu, které ani netouží být v kontaktu mimo svůj okruh přátel. Je to například zálesák Calvera, soused paní Foglové, jeho jméno můžeme dát do spojitosti s kovbojem ze slavného filmu Sedm statečných, Frenny písmák. Prozrazeny jsou vlastně dvě postavy – Banjo Jack (Čeněk Lípa) a Sanches (Standa Touc), což jsou původně přezdívky z románu Boba Hurikána. Tato jména jsou spojena s případem, kterému se snaží přijít na kloub Oliva Foglová. Příjmení Čenka Lípy můžeme dát do souvislosti s jeho chatou, kde roste výrazná alpská borovice, případně s tím, že žije několik let v Americe, ale jeho rodným domovem je Česká republika, jejímž národním stromem je právě lípa.

Některé přezdívky dostávají dotyčnicki podle prostředí, ve kterém se právě vyskytují nebo jež je určitým způsobem charakterizují. Oliva Foglová vyšetřující na vlastní pěst několik případů v místě, kam přijela na dovolenou, je oslovována paní Holmesová, dalším oslovením je Růže prerie v prostředí starých trampů, kteří znali i jejího otce, pravděpodobně také trampa. Paní Hilda Krausová, které je ubytována v místním relaxačním hotelu, je oslovována jako lázeňská paní. Pes amatérské vyšetřovatelky se jmenuje Vacín, jméno se nám vybaví v souvislosti s panem radou Vacátkem ze seriálu Hříšní lidé města pražského, nápadně svým vzhledem připomíná psa inspektora Mrázka. Poslední postavou, na kterou bych ráda upozornila, je mladičkový Korniel, který na sebe rád strhává pozornost, a proto si vymýšlí bujně historicky o svých nadpřirozených vlastnostech. Ve skutečnosti se mladík jmenuje Hynek Koláček, jeho reálné jméno zní všedně, až směšně v porovnání s nevšedním Kornielem, možná i odtud pramení jeho touha po nevšednosti.

11.2.4 Témata

Hlavním tématem knihy je vyšetřování jednotlivých zločinů odehrávající se v prostředí chatové osady, která zde hraje důležitou roli. Spisovatelka využila gradace z pohledu nebezpečnosti a agresivity vraha, které každým příběhem stoupají stejně jako počet mrtvol. Motivy vražd se různí. V prvním případě šlo spíše o nešťastnou náhodou spojenou se sebeobranou a obtížnou minulostí vražedkyně. Ve druhém případě šlo o peníze a v případě třetím jednoznačně o šílenou lásku.

Pokud se zaměříme na prostředí, ve kterém se případy odehrají, zjistíme, že i když Jaroslava Šálková propojila trampské prostředí s vraždou a krví, přesto její příběhy nejsou strašidelné, jsou totiž vyprávěny s humorem a mají neobvyklou zápletku. Sama spisovatelka je zařazuje jako lehké víkendové čtení, může za to nejen trampské prostředí, které je bráno s nadhledem, ale také to, že postava Olivy není spjata s povoláním policisty, dělá si vlastně věci po svém, což neodpovídá reálné policejní praxi. Příroda se zde objevuje jako jeden z hlavních motivů a je všudypřítomná. Na rozdíl od předešlých titulů není popisována jako divoká a nebezpečná. Jde spíše až o romantické výjevy a jako nepohodlná se jeví pouze návštěvníkům z města, kteří její krásu nedocení, mohou totiž opravdu přijít k úrazu, ale to jen proto, že dané místo neznají na rozdíl od místních, kteří svůj čas zde tráví pravidelně a znají toto prostředí do podrobných detailů. „*Ve staré osadě se rozklenulo sobotní ráno. Vůně borového lesa a rozehřátého dehtu na lepenkových střeších si zasoupeřily s jemnou vůní ranních nápojů, stoupajících z oken srubů, a romantická krajina rozložená od obzoru k obzoru přispěla krajínovorným půvabem k prázdninové pohodě.*“⁹⁴ „*Tam nahoře se hluboko do lesů trouší Stará osada, letité chaty bez elektřiny, romantické osídlení, kde vládne běh času (odpovídající rychlosti deště) a staré zvykové právo. Tam na Olivu a jejího pejska čeká První hlídka, jejich letní domov.*“⁹⁵

Šálková poukazuje na měnící se ráz krajiny, která se mění pod nápořem lázeňských hostů a chatařů, s nimiž přišla pohodlnost s naprostým nezájmem o historii daného místa, krajiny, natož pak trampy a jejich typické zvyklosti. Ti se pak dívají na lázeňské hosty skrze prsty, ale necítí k nim nevraživost. „*To mi připadá zbytečný v tomhle pěkném koutě stavět širokou silnici,, ... a sběrné parkoviště.*“ *Proč se tady vlastně buduje?* „*To si vymohli chataři z Nových osad, a i*

---

⁹⁴ ŠÁLKOVÁ, Jaroslava. *Bajonet po Němcích*. Praha: Vydavatelství Václav Vávra, 2016, s. 14. ISBN 8087875095.

⁹⁵ Tamtéž s. 9.

lázeňské domy stojí o lepší příjezd – jinudy se na tenhle břeh nedá dostat, na druhé straně chatové oblasti podle řeky až k vodě spadá Zdenčina skála.“⁹⁶

Z kontextu knihy je znát jakási kritika nového, které nekoresponduje to se starými zásadami a životním stylem trampů. Postava Olivy se k tomu ale nevyjadřuje a zachovává si neutrální, až chápavý postoj. Hlavní postava slouží v příbězích jako neutrální bod, který stojí mezi nesmiřitelnými stranami a vychází vlastně se všemi, rozdává rady a všichni se na ni s důvěrou obrací se svými problémy, které umí vyřešit. Jaroslava Šálková ve své knize poukazuje na měnící se prostředí trampingu a na střet generací, z nichž nepochybně každá byla v něčem jiná, přestože je spojuje společná věc přírody, volnosti a přátelství.

Šálková nechává na určitém území spoluexistovat několik skupin lidí, trávících svůj volný čas venku, ale jinak. Konkrétně jde o staré, zatvrzelé trampy spolu s osadníky, kteří žijí v chatách, rekreační chataře, policejní složky, mladé i staré trampy, účastníky lázeňských procedur či pouze pracující v dané lokalitě a staví tak do kontrastu věk, otázku pohodlnosti a majetku, právě díky tomu dochází k zajímavým střetům. Celé prostředí funguje pro všechny skupiny. Najdeme zde hospodu, což je spíše prkenná bouda se základním občerstvením, ale také útulnou hospůdku se střechem, prostřenými stolky a cappuccinem, kdežto v první si dáte špekáček a pivo. Na jedné straně stojí staří trampové, zvyklí trávit čas v přírodě i v tvrdých podmínkách, na druhé rekreanti. Jeden z dalších kontrastů je lesní cesta a budující se asfaltová silnice.

Postava Olivy je někde ve středu, schopná komunikace s oběma stranami, ale z celého kontextu je patrná její skromnost a příklon k soužití s přírodou, tedy dává přednost životu v osadě před pohodlím, i pro ni je to jistý útěk z města. Na ukázkách jsou patrné rozdíly mezi jednotlivými skupinami: „*Mnozí chataři sbalili tašky, zabednili okenice a pod deštníky přešli lávku přes řeku, aby čekali na vlak a odjeli do vychladlých pražských bytů. Až na osadníky ze Staré osady. Ti vytrvali.*“⁹⁷ „*Tady je oblast, kam zhýčkaní chataři z Nových osad chodívají obtíženi repelenty proti hmyzu, strachem z klíšťat a neurčitými obavami z neznámého dobrodružství, ale hlavně tu není signál pro jejich mobily. Tohle území obývají mužové, kteří seschli věkem, ale jejich mladý duch se stále prohání na hřbetě mustanga po rozlehlých prériích Divokého západu.*“⁹⁸

---

⁹⁶ ŠÁLKOVÁ, Jaroslava. *Bajonet po Němcích*. Praha: Vydavatelství Václav Vávra, 2016, s. 21. ISBN 8087875095.

⁹⁷ Tamtéž s. 129

⁹⁸ Tamtéž s. 148.

V poslední části knihy, tedy povídky **Jednou se neprobudíš**, můžeme zachytit proměnu rozmazleného městského chlapce, který si libuje v nicnedělání v prostředí přírody a společnosti trampů, která na ně měla významný vliv. Už nejde o pouhé sledování střetu a koexistování kontrastních osob v určitém prostředí, ale sledujeme změny v lepší chování díky práci, pod vedením určitých lidí, od kterých nedostane nic zadarmo. Na správnou cestu ho přivádí práce, pomoc ostatním a drsný pobyt v přírodě. Nakonec se tak stává uznávaným členem místní krajiny, ve které se naučil žít a fungovat. V prvopočátku mu osadník vysvětluje, co ho drží v přírodě a jaký je důvod jeho pobytu zde, což může působit lehce agitačně a vyzdvihuje to silné stránky trampingu: – „*Umiš si představit, hochu, jak písek voní, když ho rozpaluje slunce nebo když je po dešti mokrý a padá na něj rezavý jehličí? Zmrzlý písek fajnově skřípe pod botama. Nevím, co bys ještě chtěl.*“ „*Nějak nechápu, proč žijete v takový pustině.*“ „*Právě proto, že je to pustina.*“ *Odpověděl Střecha. „Každý plamínek tepla, každou kapku vody si musíš zasloužit. Vlastníma rukama. Městskej rozmazlenec nepřežije. Na osadu se jezdí za svobodou, dobrodružstvím a kamarádama. Nic lepšího jsem v celým svým životě nenašel.“ Pronesl Střecha. Znělo to slavnostně.*“⁹⁹ –

Jedním ze silných motivů knihy je únik postav z města do přírody. Jezdí si do dané lokality odpočinout od každodenní rutiny a městského shonu, který kritizují stejně jako materialismus jako takový. „*Co se děje, Olivo? Tak tě pár dní vidím, že jsi na chatě, chtěl jsem se tu zastavit, ale pořád jsi mi unikala dolů mezi lidi. Já mezi lidi chodím nerad. Dost jich užiju v Praze.*“¹⁰⁰

„*Jak ses měla v Praze, Olivo?*“ zeptal se Kotík. „*Jako vždycky, odpověděla Oliva, „spousta práce, samé vysvětlování, lítání po úřadech, v ulicích horko, prach, hluk a provoz a ve schránce složenky.*“ „*....., Vidím, že tu bylo veselo, a já jsem trpěla v Praze. No nic, ještě si to s Vacínkem vynahradíme.*“¹⁰¹

11.2.5 Kompozice

Knihy zahrnuje tři detektivní příběhy, které na sebe navazují, ale dají se číst i samostatně, vždy jde o jednotlivý případ ve stejné lokalitě, který nesouvisí s případem předchozím. Základní informace o hlavní postavě se ve stručnosti dozvídáme v každé části zvlášť. Jako celek nám ale přibližují charakter hlavní postavy, dozvídáme se více o místě, ve kterém tráví čas, také o rozvoji vztahu mezi Olivou a vyšetřovatelem Krouckým. Děj je vyprávěn chronologicky a

---

⁹⁹ ŠÁLKOVÁ, Jaroslava. *Bajonet po Němcích*. Praha: Vydavatelství Václav Vávra, 2016, s. 148. ISBN 8087875095

¹⁰⁰ Tamtéž s. 135.

¹⁰¹ Tamtéž s. 13

souvisle, objevují se pouze retrospektivní pasáže při objasňování případu vraždy a výjimečně při vzpomínkách Olivy Foglové. Děj je vyprávěn v Er-formě, tedy třetí osobou vypravěče, který zaujímá postoj nezaujatého pozorovatele. Převažují zde složitá souvětí. Najdeme zde hodně přímé řeči a dále popisné pasáže přírody, prostředí a samotných postav. V díle je nejvíce používán jazyk spisovný, hovorový a výjimečně nespisovný, který se objevuje jedině v přímé řeči dialogu postav. Hlavní postava Oliva mluví jazykem spisovným. „*Pani,*“ řekl s milým chlapeckým úsměvem, „*neproдала byste mi cigára? Prosim vás. Vono je tu zavřino.*“¹⁰² „*Já ti tu držku rozbiju,*“ zaječela vzpamatovaná Toucová.¹⁰³

Najdeme zde také tramský slang, ale ne v takové míře, jako u předešlých rozebíraných titulů. „*Se vyhnu,*“ pravil moudře tramp a ukázal prstem na dlouhý masivní bodák, který měl nedbale omotaný pruhem tenké potřhané kůže a přivázaný k úesce.¹⁰⁴

Kromě retrospektivních pasáží, které slouží především k vyjasnění případu čtenáři, se tu ještě objevuje ve formě monologu hlavní postavy. Jsou to jakési rady udělené bývalým zaměstnavatelem Šimečkem. Ty pak využívá během vyšetřování. „*Bacha na ně, říkával doktor Šimeček. Bacha na ně, Foglová, lidi v blízkosti vyšetřování se začnou přehřívát vlastní důležitostí.*“¹⁰⁵

11.2.6 Návraty do minulosti

Autorka se vrací do minulosti již samotným dílem, jehož prostředí je poskládáno z krajiny, které bylo Šálkové velice blízké: „*Sestavila jsem krajinu Poříčska jako stavebníci z různých koutů Českého ráje, Mokropes a Posázaví. Všechny ‚krajinné prvky‘ v reálu existují, některé mají i stejné názvy. Můj otec měl chatu na Sázavě a párkrát mě tam vzal o prázdninách. Romantický svět chatové osady z padesátých let mě okouznil a zanechal nádherné vzpomínky. Možná proto se ráda procházím v původních chatových osadách, líbí se mi zálesácký kolorit a svobodomyšlný tramský styl, tedy pokud zůstal zachován.*“¹⁰⁶

Konkrétně pak hlavní postava vzpomíná na svou babičku nebo tatínka, o zbytku rodiny se nedozvídáme stejně jako o její minulosti, kromě její práce u advokáta. „*Oliva se nakonec posadila, opřela se o polštář, vzala chvějícího se psa do náruče a podobně jako jí samotné*

---

¹⁰² ŠÁLKOVÁ, Jaroslava. *Bajonet po Němcích*. Praha: Vydavatelství Václav Vávra, 2016, s. 8. ISBN 8087875095

¹⁰³ Tamtéž s. 119.

¹⁰⁴ Tamtéž s. 8

¹⁰⁵ Tamtéž s. 43.

¹⁰⁶ LEBEDA, Milan. *Bajonet po Němcích. Vyšly tři detektivky Jaroslavy Šálkové – Kavčete z chatarských osad a tábořišť trampů. Rozhovor s autorkou* [online]. Bohousek.cz, 30. 11. 2016 [cit. 2018-03-02]. Dostupné z: <http://www.bohousek.cz/clanek-2016110017-bajonet-po-nemcich-vysly-tri-detektivky-jaroslavy-salkove-kavce-te-z-chatarskych-osad-a-taborist-trampu-rozhovor-s-autorkou>

babička povídala za bouří, povídala i jemu o tom, že se nemůže nic stát.“¹⁰⁷ „*Přivezl ji tatínek, až z Dolomit, měla být vzácně zakrslá, dokonce nějaký učenec se na ni přijel podívat z Prahy.*“¹⁰⁸

„*Bylo mi tehdy pět let. Nosila jsem šatičky s krajkovým límečkem.*“¹⁰⁹

Odkazů na svobodné táboření najdeme několik. Hlavní postava Oliva Foglová ráda jezdí do chaty bez elektřiny a krásné přírody, odpočinout si od hektické Prahy. Oliva udržuje přátelství s podobně smýšlející lidmi a je nadšeně přijata i mezi ty nejtvrdší trampy, které se dívají na chataře a lázeňské hosty skrze prsty. „*To mohlo být v púlce sedumdesátek. Tenkrát do našich lesů jezdilo hodně trampů.*“¹¹⁰ „*Každý v našem věku hledá stopy mládí.*“¹¹¹

„*Tohle je oblast, kam zhýčkaní chataři z Nových osad chodívají obtíženi repelenty proti hmyzu, strachem z klišťat a neurčitými obavami z neznámého dobrodružství, ale hlavně tu není signál pro jejich mobily. Tohle území obývají mužové, kteří seschli věkem, ale jejich mladý duch se stále prohání na hřbetě mustanga po rozlehlých prériích Divokého západu.*“¹¹²

V knize nacházíme odkazy na literární díla, slavné dobrodružné filmy a známé detektivní postavy, které jsou použity spíše jako posměšné označení pro amatérskou vyšetřovatelku Olivii Foglovou. „*Pomohl ti Jack London?*“¹¹³ „*Kdyby třeba za tamtou chatou vyjel na koni John Wayne a za ním sedm statečnejch, tak mi to bude připadat normální.*“¹¹⁴ „*My jsme tu jak v té detektivce od Agathy Christie, vzlykla Jiřa.*“¹¹⁵ „*Začněte, paní Holmesová. Když už máte toho svého Watsona.*“¹¹⁶

Jaroslava Šálková ve své knize poukazuje na měnící se prostředí trampingu a na střet generací, která byla nepochybně každá v něčem jiná, a to i přestože je spojuje společná věc přírody, volnosti a přátelství. Šálková nechává na určitém území spoluexistovat několik skupin lidí trávících svůj volný čas venku, ale jinak. Jde konkrétně o staré, zatvrzelé trampy spolu s osadníky, co žijí v chatách, rekreační chataře, policejní složky, mladé i staré trampy, účastníky lázeňských procedur či pouze pracující v dané lokalitě, staví tak do kontrastu věk, otázku pohodlnosti a majetku, díky tomu dochází k zajímavým střetům. Celé prostředí funguje pro všechny skupiny. Najdeme zde hospodu, která je spíše prkenná bouda se základním

---

¹⁰⁷ ŠÁLKOVÁ, Jaroslava. *Bajonet po Němcích*. Praha: Vydavatelství Václav Vávra, 2016, s. 36. ISBN 8087875095.

¹⁰⁸ Tamtéž s. 16

¹⁰⁹ Tamtéž s. 59.

¹¹⁰ Tamtéž s. 90

¹¹¹ Tamtéž s. 95.

¹¹² Tamtéž s. 88.

¹¹³ Tamtéž s. 23.

¹¹⁴ Tamtéž s. 26

¹¹⁵ Tamtéž s. 24.

¹¹⁶ Tamtéž s. 29.

občerstvením, ale také útulnou hospůdku se střechou, prostřenými stolky a cappuccinem, zatímco v první si dáte špekáček a pivo. Na jedné straně stojí staří trampové, zvyklí trávit čas v přírodě i v tvrdých podmínkách, na druhé rekreanti. Jeden z dalších kontrastů je lesní cesta a budující se asfaltová silnice. Postava Olivy je někde ve středu, schopná komunikace s oběma stranami, ale z celého kontextu je patrná její skromnost a příklon k soužití s přírodou, dává tedy přednost životu v osadě před pohodlím, i pro ni je to jistý útek z města.

11.2.7 Shrnutí

Bajonet po Němcích je příjemná detektivní próza, kterou autorka právem řadí do lehkého čtení. Díky svým mnohaletým zkušenostem s trampíngem dokáže zasadit děj do tramských osad a vzhledem ke svému věku může skrze dílo hodnotit dané změny, které se v trampingu udály. Jistě nezapře svůj inspirační zdroj v podobě Jaroslava Velinského, podobností nalézáme hned několik stejně jako rozdílností, které dělají z této detektivky svébytné dílo. To vytváří vlastní zkušenosti, ženský pohled a jiný jazyk. Podobnost může hledat především v hlavních postavách, které jsou samotářské, k případu se dostanou náhodou, jednají s rozmyslem, vzpomínají na svá tramská léta a jejich vztahy s policií nejsou vždy dobré. Oliva Foglová, tedy hlavní postava *Bajonetu po Němcích*, je v kritice mnohem smířlivější než Velinský. Vzhledem k tomu, že našla vzor ve Velinského detektivkách, nemůžeme ji zařadit do skupiny detektivek tzv. „Americké tvrdé školy“, přestože jednotlivé její znaky tato detektivní próza nese také.

V konfrontaci s ostatními díly autorka také poukazuje na nemizející tramský svět, který má svou budoucí generaci, ale z díla je patrné, že se raději vrací k trampingu v období 50.–60. let, tedy v době, kdy byl mnohem skromnější. Autorka nám nejen přibližuje tramský svět, ale i jeho hodnoty, tedy úctu k přírodě, přátelství, svobodu a častý únik z města do přírody, který se stejně objevuje i v ostatních námi analyzovaných dílech této bakalářské práce.

IV. Závěr

Tramprské hnutí patří k poměrně málo zkoumaným tématům, přestože jde o český fenomén, který jinde ve světě nemá obdoby. Trampové stihli zasáhnout nejen do oblasti historie, hudby a architektury, stopy nalézáme také v literatuře. Literární tvorba s tramprskou tematikou má své specifikum. Nalézáme v ní tramprské hodnoty, postoje k dosavadnímu vývoji, ale také reflexi historických událostí. Tomuto tématu se doposud nikdo nevěnoval, proto byl cílem této bakalářské práce rozbor próz s danou tematikou po roce 1989 a srovnání jejich současné podoby s předchozími vývojovými etapami na pozadí české literatury.

V první kapitole jsme si pomocí dostupné literatury objasnili pojem tramping a přiblížili základní pilíře, na nichž trampování stojí. Zjistili jsme, že primární hodnoty, jako jsou přátelství, únik do přírody spojený se svobodou, se prolínají i v literatuře s danou tematikou. Zatímco příroda částečně tramprům nahrazovala tajemnou krajinu a možnost zažít dobrodružství z oblíbených westernů, svoboda, na které si tolik zakládali, byla v historii trampingu několikrát ohrožena.

V části o historii trampingu jsme se seznámili se slavnými předchůdci hnutí ze zahraničí. Dopad vzniku trampingu jsme také připsali nepříznivé sociální době a populární literatuře, odkud trampové čerpali své inspirace. Přes značné vlivy ze zahraničí vznikla na našem území ojedinělá subkultura, ke které neodmyslitelně patří určitý slang, pevně spjatý s tramprskou literaturou. Se šířením hnutí začalo narůstat nepochopení jednak ze strany obyčejných lidí, a to díky dobovému tisku, ale především ze strany vlády, které začala vadit neorganizovanost tramprů a neschopnost nějakého zařazení.

První zmínky o vzniku trampingu jsme našli již před první světovou válkou, rozkvět hnutí přišel až po ní a s tím spojené první omezení tramprů v podobě Kubátova zákona. Radost z jeho zrušení netrvala dlouho a přišla druhá světová válka, která měla za následek utlumení hnutí. Po válce nezbyvalo nic jiného než přepočítat škody v podobě ztráty kamarádů a zničení tramprských osad. S nástupem komunismu nastala cenzura, která se znatelně promítla i do tramprské literatury, ale především se do tramprské historie zapsaly dva největší střety s veřejnou mocí. Klid nepřišel ani s rokem 1989, kdy trampové pro změnu bojují s nemožností volného táboření a s návaem turistů.

Z tramprské literatury jsme se obšírněji věnovali Rodokapsu, který byl od svého začátku zaměřený na trampy. Vzhledem k tomu, že edice začala vycházet už od roku 1935, mohli jsme sledovat vývoj oblíbeného čtiva, které ovlivnily dějinné události. Ve 30. letech se v Rodokapsu začaly projevat vlastenecké motivy, v letech protektorátu se románové sešity posouvaly

k závažnějším tématům, zájem se zaměřil na postavy továrního dělnictva a pracující třídy. Začátek komunismu před úplným zákazem věnoval pozornost kolektivním hrdinům a morálnímu řádu. Z úředního rozhodnutí bylo vydávání Rodokapsu v roce 1944 zrušeno a o jeho obnovení se po roce 1989 zasloužil Jaroslav Velinský, jemuž tam vyšel úvodní román *Mrtvý z Olivetské hory*. Po sametové revoluci byla tato literatura ovlivněná nostalgií a návratu ke starým časům. Pohledy do minulosti se staly jakýmsi trendem literatury nového milénia, ať už v podobě využití jedné z dějových linek, dobových reálií, nebo pouhým splacením dluhu za dobu, kdy jednotlivé texty, autoři a díla nemohli být vydáváni. Vzkříšení Rodokapsu má co dočinění s pokusem o návrat do období první republiky, která je považována za zlatou éru nejen sešitových románů, ale populární literatury všeobecně. Sešitové romány nezůstaly jen u podobné prvorepublikové grafiky, ale vsadily na osvědčenou klasiku předválečných rodokapsů. Tento pokus nakonec skončil neúspěchem a Rodokaps po 10 letech pro klesající zájem zanikl.

Pro rozbor stěžejních děl s tramskou tematikou bylo nutné nastínit vývoj literatury po roce 1989, což nám posloužilo k pochopení vývoje tramské literatury. S demokracií a svobodou začalo vycházet velké množství literárních děl, zároveň ale začal klesat zájem o knihy a objevila se nutnost vymezit termín literatura. V této hektické době měli autoři konečně volnou ruku a mohli psát o nejrůznějších tématech. Národ je ale nutil k vyrovnání se s komunistickým režimem, od něhož jim chyběl patřičný odstup. Sledujeme tak odklon od politických témat. Řešením této krize měl být návrat k angažované literatuře v těsném kontaktu se čtenáři, kteří projeví větší zájem o populární literaturu. Ten ostatně trvá dodnes a čtení má za úkol spíše poskytnout možnost jistého odpočinku. Za viníka odklonu od literatury je mimo jiné označována široká škála možností toho, jak trávit zajímavě svůj volný čas, který se projevil i v tramském hnutí, jež přestalo být masovou záležitostí. Vedle toho literatura přestala hrát roli svědomí národa, navíc dodnes vychází nepřehledné množství titulů, že je takřka nemožné se v knižním trhu zorientovat.

Důležitým mezníkem představoval i nástup internetu, který přinesl další možnosti šíření textu a literatury jako takové. Dodnes může tímto způsobem fungovat řada časopisů, které by jinak kvůli finančním potížím zanikly. Snadnější přístup ke čtenářům využívá i tramská literatura. Tramský magazín najdeme pouze na internetu, sborník z literární soutěže Trapsavec si můžeme stáhnout v PDF verzi. Řada tramských spisovatelů využívá internet k propagaci své literatury, k těsnějšímu sepětí se svými fanoušky přispívá také sdílení fotografií z potlachů. Na jedné straně tak můžeme pozorovat využití moderních technologií, na té druhé lze sledovat její kritiku, kterou nalézáme v dílech s tramskou tematikou. Současně můžeme zaznamenat

zobrazení minulosti, které je zjevné především u populární literatury snažící se navázat na tradici v její nejúspěšnější době.

Mezitím prošla literatura i čtenáři vývojem, a proto nešlo jít zcela ve stejných stopách. Změny jsme si mohli všimnout v použití jazyka, autoři začali využívat vulgarismy. Další změnu představuje dynamika vyprávění, která se zrychlila, takže mnohem častěji můžeme i v literární tvorbě nalézt akčnější scény. Zobrazení minulosti se netýká pouze populární a trampské literatury. V kontrastu s přítomností se celkově vyrovnává se složitými poměrně nedávnými událostmi a společenskými traumaty, a proto chybí autorům náležitý odstup. Minulost spojená se současností nabízí vlastně klíč k řešení aktuálních problémů. V trampské literatuře jsme svědky použití minulosti v rozporu se současnými změnami, které znemožňují svobodné trampování. Nejde však jen o kritiku ostatních, autoři se nebojí ani sebekritiky a přímého pojmenování problémů současného vývoje trampingu a krajiny, která se jim mění před očima. Návrat probíhá v literatuře v několika rovinách. Za prvé je to zasazení příběhu do období před rokem 1989, případně se některé postavy vrací do minulosti ve svých vzpomínkách a konečně se v některých dílech objevují odkazy na minulé události, herce, filmy atd. Tyto odkazy jsou pevnou součástí postmoderní literatury, jejich tradice pokračuje i v novém miléniu. Podrobněji jsme se na tento jev zaměřili v podkapitole při konkrétní analýze díla.

V další části jsme si představili dva významné autory, kteří se podíleli na sepsání dějin trampingu a jeho vymezení. Současně se jim podařilo díky svým protichůdným myšlenkám a názorům rozdělit trampský svět na dvě strany. U těchto významných autorů jsme mohli pozorovat zapojení politiky do literatury a jejich reakci na dějinné zvraty, které přineslo období před 1. světovou válkou a po ní, éra první republiky nebo poválečný nástup komunistické moci. Hurikánovo první dílo o trampských dějinách *Trampské zkazky* vyšlo v období první republiky, tedy v době, kdy se v Rusku a Německu začaly objevovat antisemitské zákony. Antisemitistická nálada panovala i v Čechách a projevovala se i v literárních dílech spisovatelů, a to včetně Boba Hurikána. Kromě toho ve svém díle kritizoval vývoj trampingu a byl značně pesimistický k jeho pokračování. Zároveň jsme mohli pozorovat zpochybnění levicového křídla, k němuž se začali přiklánět trampové kolem jeho soka Gézy Včeličky. Autor byl nejen obhájcem původního trampingu v čele s první osadou Ztracená naděje, ale také silný odpůrce vměšování politiky do trampingu. Ve druhém pokusu, jímž byly *Dějiny Trampingu*, byl Bob Hurikán značně smířlivější a optimističtější, přesto zde přetrvává obhajoba táboření v přírodě jako jediné ušlechtilé činnosti, která vychovává mládež jako správné občany vlasti, jež se opět ocitá ve válce. Během začátku druhé světové války byl pro literaturu příznačný optimismus. Literatura na sebe přebírala odpovědnost utěšitelky národa a celkově panovala snaha o

povzbuzení národa. Dílo Gézy Včeličky také hájilo tramskou činnost, ale především komunistickou stranu a levicové křídlo trampingu, díky němuž měla padnout trampy tolik neoblíbená maloměšťácká společnost.

Hlavní částí této bakalářské práce byla analýza nejvýznamnějších próz s danou tematikou. Proto jsme se věnovali vybraným povídkám z trapsaveckého sborníku z roku 2017 a následně jsme rozebírali jednotlivá díla spisovatelů: Jaroslava Velinského, Miroslava Valiny a Jaroslavy Šálkové.

Nejprve jsme se zaměřili na možná témata, která si autoři/autorky vybrali. Zjistili jsme, že povídky z trapsaveckého sborníku nejčastěji přinášely humorně laděná témata, jako bylo namlouvání si dcery u věčně našťvaného tatínka nebo získaný poklad v podobě originálního tramského oblečení z hory, kterou hlídá trpaslík. Nalezli jsme i několik závažných témat, která se věnovala smrti, nenaplněnému životu či zhoubné nemoci. Zatímco kniha *Mrtvý z Olivetské hory* poukazuje na měnící se vztahy v tramské partě, *Labutí píseň* kritizuje současný vývoj tramského hnutí. *Ukrutně blízka setkání* přináší pohled na nemizející tramský svět prostřednictvím mladé party lidí, vyrážející každý víkend do přírody, kde její členové zažívají různé konfrontace. Dílo Jaroslavy Šálkové *Bajonet po Němcích* se věnuje vraždám v tramské osadě, kde se prolínají generační rozdíly trampů v kontrastu s hýčkanými lázeňskými hosty. Nalezli jsme několik motivů, které mají vybraná díla společná. Jedním z nich je líčení přírody, často jde o popis tajemné krajiny ve spojení s nevládným počasím, krkolomnými lesními cestami a okolím hor. Únik do této přírody je jedním z dalších námětů, souvislost jsme našli se svobodou, která je pro trampy velice důležitá, a její omezení vidí trampové v nemožnosti trampovat v takové míře, v jaké by si přáli. V *Bajonetu po Němcích* je to město, ze kterého má protagonistka potřebu unikat. Každodennost spojenou s problémy, přeplněnými ulicemi a účty nechává za hlavou ve staré osadě, kde neteče voda a není zapojený elektrický proud. V *Ukrutně blízka setkání* je to vlastně stejné, postavy několikrát zmiňují, že je to město, které jim brání z něj odjet. V trapsaveckých povídkách omezuje protagonisty nejčastěji rodinný život nebo nemoc, která jim ztěžuje možnost pokračovat v trampování v takové míře, v jaké by chtěli. V *Labutí písni* si hlavní postava Otakar Fink sebekriticky přiznává, že ono omezení přichází se stářím a jistou pohodlností. Kamarádství jako jeden z dalších motivů a základních atributů trampingu by neměla rozdělit ani smrt, což můžeme pozorovat v povídce *Na Vinohrady*. *Ukrutně blízka setkání* ukazují, že přátelství funguje v trampingu i přes generační rozdílnost.

V jednotlivých kapitolách jsme zkoumali také prostředí, ve kterém se děj odehrává. Tramské povídky jsou často zasazené do přírodního prostředí, a pokud se odehrávají jinde, má autor za cíl dané místo zesměšnit. Většinou jde o úřady a další ostatní složky, které měly již

v minulosti snahu nějakým způsobem trampy organizovat a sešňerovat je. Posléze autoři vycházejí z míst, která dobře znají. *Mrtvý z Olivetské hory* se odehrává kolem Jizerských hor a v okolí Olivetské hory, kde byl autorův oblíbený kamp. *Labutí píseň* je zasazena do trampského hudebního festivalu Fortna a není těžké uhodnout, že jde vlastně o pozměněný název festivalu Porta, který autor spoluzakládal, proto se nebojí kritiky jeho vývoje vedoucí ke komerci. Valinova *Ukrutně blízka setkání* se odehrávají v Krušných horách opět v místě, které autor sám navštěvoval. Jaroslava Šálková svůj román zasadila do prostředí, které důvěrně zná ze svého dětství, kam jezdila jako malá s tatínkem, jde vlastně o spojení několika míst z Poříčska.

Z žánrového hlediska romány korespondují s vývojem literatury po roce 1989. Jistý trend jsme mohli sledovat v populární literatuře, která se snažila vrátit do období největšího rozpuku. Velinského díla jsme tak zařadili do tzv. americké drsné školy, tento pojem vznikl právě v meziválečných letech. Znaky jsme našli jak v *Olivetské hoře*, tak ještě ve větší míře v *Labutí písni*. Samozřejmě nemůžeme toto zařazení brát doslovně, jelikož jde pravděpodobně o pouhou inspiraci. Romány se hlavně odehrávají ve zcela odlišném prostředí a na rozdíl od protagonistů Velinského postavy stárnou. Stejně znaky nese dílo *Bajonet po Němcích*. Jednotlivé aspekty hlavní postava splňuje kromě toho, že jde o ženskou postavu. Podobnost s detektivní tvorbou Jaroslava Velinského není náhodná. Šálková se sama přiznává k inspiraci tímto autorem. I přes jistou analogii vytvořila Šálková svébytné dílo. Pro *Ukrutně blízka setkání* je specifické spojení reálného s prvky sci-fi, fantazy a hororu. Žánrová různorodost a znejistění identity jasně dílo zařadila do postmoderní tvorby, která představovala pokračování tendence z devadesátých let.

Jednotlivá díla jsme rovněž analyzovali s ohledem na charakteristiku postav a kritérium byl i výběr jejich jmen. V trapsaveckém sborníku jsme nejčastěji našli postavy kladné a současně postavy-definice, tedy zcela předvídatelné a vysvětlitelné. S tím souvisí i výběr obecných jmen, která nic nevypovídají o charakteru a vzhledu postav. Došli jsme k závěru, že autoři věnovali pozornost ději a zápletky, protože daný příběh posléze působí jako dobrodružství, které se může stát jakékoliv neurčité partě při pobytu venku. Toto vyprávění se pak hodí jako klasická povíčka k ohni. U autorů Jaroslava Velinského a Jaroslavy Šálkové můžeme sledovat využití postavy-subjekt/objekt v pozici oběť/vrah. Dozvěděli jsme se, že autoři užívají kladné a záporné hrdiny z důvodů zachycení jejich kontrastu. Jaroslav Velinský pro své postavy využívá jmen, která jsou v rozporu s charakterem dané osoby. V díle *Mrtvý z Olivetské hory* je zavražděn mladý tramp Jan Nebeský, což je příznačné jméno pro někoho, kdo byl vlastně zabit pro svůj zkažený charakter a hanebné činy. Vraha neodsuzujeme jako

zápornou postavu, naopak s obětí nesoucíme kvůli jejím špatným vlastnostem. Nadpřirozené a hypotetické postavy jsme našli v *Ukrutně blízkých setkáních* vzhledem k žánrovému rozhraní a zařazení díla do postmoderní literatury. Tyto fantastické postavy se díky zlidštění proměnily z postavy-subjekt na postavu-hypotetickou. V próze s danou tematikou můžeme očekávat použití trampských přezdivek, které vznikly na základě inspirace z populární literatury, dobrodružných filmů a filmových postav. Někdy stačilo přeložit česká jména do angličtiny.

Díla jsme posuzovali také z kompozičního hlediska. Několikrát jsme zmínili, že literatura v novém miléniu byla typická návratem do minulosti, to ale neznamená, že na daném textu neproběhl vývoj, který se projevil zejména v použití jazyka. Můžeme sledovat posun k častějšímu využití nespisovné češtiny a vulgarismů, které bychom například v prvorepublikovém Rodokapsu hledali marně. Významnou roli hrají dialogy a děj je mnohem rychlejší. Specifické je použití trampského slangu, který dotváří dojem věrohodnosti prostředí. Pro Velinského díla je typické použití anglicismů, které patřily k dobové jazykové módě a jednotlivě pronikaly do různých oblastí v určitých vlnách. Odlehčení napětí pomocí specifického humoru sledujeme jak v tvorbě Jaroslava Velinského, tak u Jaroslavy Šálkové.

Autoři/Autorky se ve svých dílech dotýkají minulosti různými způsoby. Minulost jim pomohla vyrovnat se se současností a dějinnými zvraty, které proběhly. Proto jsme v dílech našli odkazy na složité období komunismu, válek a v *Ukrutně blízkých setkáních* i na události relativně nedávné, jako byly výbuch v Černobylu nebo smrt princezny Diany. Román *Mrtvý z Olivetské hory* je zasazen do období 50–60. let 20. stol. Dílo Jaroslavy Šálkové se odehrává v prostředí chat a osad z 50. let. Naopak druhé dílo Jaroslava Velinského se odehrává v současnosti, ale obsahuje značnou kritiku vývoje trampingu a nostalgii po minulých letech. Mnohem smířlivější kritiku a poukazy na mezigenerační rozdílnost nalézáme v *Bajonetu po Němcích*. V současnosti se odehrává dílo *Ukrutně blízká setkání*, které upozorňuje na aktuální ekologické problémy a změny krajiny, k nimž dochází pod náporu turistů a konzumu. Ve všech námi vybraných dílech se objevují odkazy na filmy, populární literaturu, filmové hrdiny, a to většinou z období první republiky.

Po celkovém hodnocení vybraných děl s trampskou tematikou jsme došli k závěru, že díla mají několik společných aspektů, které tkví v základních attributech trampingu, jež se ani vývojem a danými událostmi nezměnily. Můžeme je vlastně považovat za podstatu celého trampingu. Jednak to byla příroda, která v jednotlivých dílech hrála zásadní roli a představovala

základní prostředí, ve kterém se postavy pohybovaly nebo do něhož protagonisté unikali z jiného prostředí, které kritizovali. Přátelství fungovalo i v době, kdy měly postavy problémy, mělo by tedy platit i po smrti a fungovat mezi mladší i starší generací. Svoboda je spojena s přírodou a únikem z města, ale nejen každodenní shon utlačoval svobodu trampování. Sledovali jsme, že ji narušuje stáří a s tím spojená pohodlnost, rodina, která pro trampování nemá pochopení, měnící se krajina, nemoc nebo omezení táboření, k němuž dochází doposud. Na rozdíl od Gézy Včeličky nebo Boba Hurikána nemají autoři potřebu vymezit pojem tramp a vyzdvihovat jeho ušlechtilé činnosti. Přesto mají autoři nutkání vracet se do minulosti, ať už zasazením do prostředí 50–60. let 20. stol., nebo svými vzpomínkami na mladá trampská léta. Časté bylo použití odkazů na starší díla populární literatury nebo dobrodružné filmy, které jsou spojeny spíše s počátky trampingu. Souvisí to také s vývojem literatury v novém miléniu, jež má tendenci vracet se do minulosti. Mohli jsme sledovat vyrovnání se s dějinnými zvraty, které tramping poznamenaly, šlo spíše o letmé zmínky o komunismu, světových válkách nebo katastrofických událostech po roce 1989, které byly často zasazeny do humorného pojetí příběhu. Kritika současné podoby trampingu, měnící se krajiny a poukázání na ekologické problémy jsou dalším pojetím těchto knih stejně jako o něco optimističtější pohled na budoucí tramskou generaci. Autoři zobrazili ve svých dílech nemizející tramský svět a jsou si jisti jeho pokračováním.

Bibliografie

Primární literatura

ŠÁLKOVÁ, Jaroslava. *Bajonet po Němcích*. Praha: Vydavatelství Václav Vávra, 2016. ISBN 8087875095.

VALINA, Mirek. *Ukrutně blízka setkání*. Plzeň: Galerie města Plzně. 2010. Imago et verbum. ISBN 978-80-87289-11-2.

VELINSKÝ, Jaroslav. *Labutí píseň: šestý případ soukromého detektiva Otakara Finka a jeho žižkovské kanceláře Discret*. Praha: Kapitán Kid. 2008. ISBN 978-80-86207-80-3.

VELINSKÝ, Jaroslav. *Mrtvý z Olivetské hory*. Praha: Art-servis. 1990.

Sekundární literatura:

FIALOVÁ, Alena. *V souřadnicích mnohosti: česká literatura první dekády jednadvacátého století v souvislostech a interpretacích*. Praha: Academia, 2014. ISBN 978-80-200-2410-7.

HODROVÁ, Daniela. *Na okraji chaosu: poetika literárního díla 20. století*. Praha: Torst, 2001. ISBN 80-7215-140-1.

HURIKÁN Bob, *Dějiny trampingu*. Praha: Novinář. 1990.

CHARVÁT, Jan. *Trampové*. In: 518, Vladimír. *Kmeny 0*. Praha: Bigg Boss, Yinachi, 2013. ISBN 978-80-903973-8-5.

JANÁČEK, Pavel a Michal JAREŠ. *Svět rodokapsu: komentovaný soupis sešitových románových edic 30. a 40. let 20. století*. Praha: Karolinum, 2002. ISBN 80-246-0640-2.

KNIŽÁK, Milan. *Volný čas*. Praha: Národní galerie, 2013. ISBN 978-80-7035-531-2.

KRŠKO Jan, *Meziválečný tramping na Rakovnicku*. Rakovník: Státní okresní archiv, 2008. ISBN 978-80-86772-38-7

KUDLÁČ, Antonín K. K. *Literatura přes palubu*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2010. Tahy. ISBN 978-80-87378-25-0.

Masarykův slovník naučný: Lidová encyklopedie všeobecných vědomostí. 7.díl., H-Kn. Praha: Československý kompas, 1933.

MOTL, Stanislav. Věčný tulák Bob Hurikán. In: Dějiny trampingu. Praha: Novinář. 1990.

PETERKA, Josef. *Trampské zkazky*. Fortuna. 1933.

POHUNEK Jan, *Kultura trampů*. In: BITTNEROVÁ, Dana, JANEČEK, Petr. *Folklor atomového věku: kolektivně sdílené prvky expresivní kultury v soudobé české společnosti*. Praha: Národní muzeum, 2011. ISBN 978-80-7036-315-7.

Internetové zdroje:

BELMONDO, Jaroslava Kavče Šálková [online]. Trapsavec [cit. 2018-02-18]. Dostupné z: <https://www.trapsavec.cz/news/jaroslava-kavce-salkova/>

CIESLAROVÁ, Radka. *Zápisky z deníku*. In: *Trapsavec: Sborník 43. ročníku trampské soutěže. 1/2017*, s. 21 ISSN 978-80-906554-1-6. Dostupné také z: http://files.trapsavec.webnode.cz/200000497-632ab6424c/sbornik_trapsavce_2017-ele.pdf

DANĚK, Tomáš. *Bulldog*. In: *Trapsavec: Sborník 43. ročníku trampské literární soutěže. 1/2017*, s. 4 ISSN 978-80-906554-1-6. Dostupné také z: http://files.trapsavec.webnode.cz/200000497-632ab6424c/sbornik_trapsavce_2017-ele.pdf

FRÁNA, Jan. *Námluvy*. In: *Trapsavec: Sborník 43. ročníku trampské literární soutěže. 1/2017*, s. 10. ISSN 978-80-906554-1-6. Dostupné také z: http://files.trapsavec.webnode.cz/200000497-632ab6424c/sbornik_trapsavce_2017-ele.pdf

JANÁČEK, Pavel. *Jaroslav Velinský* [online]. Slovník české literatury po roce 1945, 20.12. 2009 [cit. 2018-02-18]. Dostupné z:
<http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=893&hl=Jaroslav+Velinsk%C3%BD+1>

JANÁČEK, Pavel. *Jaroslav Velinský* [online]. Slovník české literatury po roce 1945, 20.12. 2009 [cit. 2018-02-18]. Dostupné z:
<http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=893&hl=Jaroslav+Velinsk%C3%BD+1>

Krško Jan, *Dějiny trampingu v pohledu Boba Hurikána a Gézy Včeličky* [online]. 25.01.2017 [cit.05.10.2018] Dostupné z:
http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:bGJv79xXb48J:cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.desklight-20bd4c71-04ad-474a-b3f0-dbf0f032fe6c/c/Jan_Krsko_171-183.pdf+&cd=1&hl=cs&ct=clnk&gl=cz

LEBEDA, Milan. *Bajonet po Němcích. Vyšly tři detektivky Jaroslavy Šálkové – Kavčete z chatářských osad a tábořišť trampů. Rozhovor s autorkou* [online]. Bohousek.cz, 30. 11. 2016 [cit. 2018-03-02]. Dostupné z: <http://www.bohousek.cz/clanek-2016110017-bajonet-po-nemcich-vysly-tri-detektivky-jaroslavy-salkove-kavcete-z-chatarskych-osad-a-taborist-trampu-rozhovor-s-autorkou>

MARUSJAK, Miroslav. *Holky těžký to maj*. In: *Trapsavec: Sborník 43. ročníku trampské literární soutěže. 1/2017*, s. 5-6. ISSN 978-80-906554-1-6. Dostupné také z:
http://files.trapsavec.webnode.cz/200000497-632ab6424c/sbornik_trapsavce_2017-ele.pdf

NÁHLÍK Vokoun Petr, *Kdo byl Géza Včelička* [online]. Trampsky-magazin, 18.12. 2016 [cit. 07.11.2018]. Dostupné z: <https://www.trampsky-magazin.cz/blog/kdo-byl-geza-vcelicka-642.html>

NÁHLÍK, Vokoun Petr. *Z historie Trapsavce* [online] 2015, [cit. 2018 02. 15.]. Dostupné z:
http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.desklight-20bd4c71-04ad-474a-b3f0-dbf0f032fe6c/c/Jan_Krsko_171-183.pdf

NOVÁ, Renata. *Zkouška z dospělosti*. In: *Trapsavec: Sborník 43. ročníku trampské literární soutěže. 1/2017*, s. 24 ISSN 978-80-906554-1-6. Dostupné také z:
http://files.trapsavec.webnode.cz/200000497-632ab6424c/sbornik_trapsavce_2017-ele.pdf

RACEK, Tomáš. *Na Vynohrady*. In: *Trapsavec: Sborník 43. ročníku trampské literární soutěže. 1/2017*, s. 12. ISSN 978-80-906554-1-6. Dostupné také z:
http://files.trapsavec.webnode.cz/200000497-632ab6424c/sbornik_trapsavce_2017-ele.pdf

televizního seriál. *Zvláštní znamení touha*. 1. díl "*Tam nahoře v Proudech je nebezpečno*" [epizoda ČT2. 02. 09. 2015]

TrampDvě, Náš. *T.O. Island Liberec 1964*. Osady CZ, 09 prosinec 2012 [cit. 2018-02-15]. Dostupné z: <https://sites.google.com/site/nastrampvto/abc/i/toislandliberec1959.htm>.

VALINA, Miroslav. *O mě* [online]. Valina.cz, 2013 [cit. 2018-02-18]. Dostupné z: <https://www.valina.cz/o-mne/>

Summary

Tramping is a unique movement, unparalleled to the rest of the world. Despite considerable influence from abroad, the subculture created in the Czech Republic was adapted to the local conditions. The Tramp subculture has, since its beginning, created a number of works, which have their own specifics. We can find tramping values, attitudes to the present development, but also reflections of historical events. Since this topic has not been previously studied, this bachelor thesis deals with the tramp-themed prose after 1989. Selected pieces of work were analysed from various points of views and compared with the previous development stages on the background of contemporary literature. The following authors were selected for the analysis: Jaroslav Velinský, Miroslav Valin, Jaroslava Šálková, and also several stories from the *Trapsavecký sborník* from 2017.

The first part focuses on the topics the authors pursued. That was, above all, displaying of the tramping world with the basic attributes on which tramping is founded. In the works of Jaroslav Velinský and Jaroslava Šálková, criticism can be found of the current form of tramping and its development, simultaneously pointing out the generational differences of tramps in contrast with tourists. In works of all authors, we could observe optimism in the form of the continuation of the Tramp movement

The stories are set in places familiar to authors. If a novel or a short story is not set in nature, it is to mock the place. In the past, these were usually public bodies which tried to organize and limit the tramps.

From the genre point of view, the novels correspond with the development of literature after 1989. A certain trend can be observed in the popular literature which returned to the period of its greatest prosperity. We included Velinský's work in the so-called American Rough School (in Czech *Americká drsná škola*); a term which arose in the interwar years. The same features are borne out in the work of Jaroslava Šálková, who was inspired by this author. The book *Ukrutně blízká setkání* belongs to the postmodern literature, a continuing trend in the 1990s.

We also analysed the individual pieces of work in regard to characteristics of protagonists and the criteria for the selection of names. The authors most often used positive

characters. In detective prose we did not condemn a killer as a negative figure, and on the contrary, we did not feel sympathy with the victim. This was contrasted in the work of Jaroslav Velinsky, where the usage of the names did not correspond to the characteristics of the character. Supernatural characters appeared in the work of Jaroslav Valina, where the characters were related to the genre classification of the work. The typical feature was the usage of tramp nicknames, as adopted from adventure literature and movies.

In the next part we dealt with the compositional aspects. We could see a shift towards colloquial language and vulgarisms. An important role was played by dialogues and the usage of tramp slang, which created the impression of credibility. Typical for the period's linguistic fashion, in Velinský's work, there are plenty of Anglicisms,

One of the typical features of the literature after 1989 is a return to the past, especially popular literature returns to the period of its greatest prosperity. The past helps the authors to cope with the present and the historical twists. That is why we can find links to the period of communism, wars, but also relatively recent events. The stories are set in the period of the 50s and 60s of the 20th century, or in case they are set in the present, the protagonists reminisced about the beginnings of tramping. Simultaneously, in all pieces of work can be found references to movies and literature, mostly from the period of the First Czechoslovak Republic.

To conclude, the basic attributes of tramping are depicted in all works. Authors, unlike their predecessors, no longer have the need to define tramping and to advocate this activity. Yet, they have the urge to return to the past. We found a connection with the development of literature after 1989. The criticism of the current form of tramping appears alongside with optimism in its continuation.